TRANSILVANIA

Anul 55. Oct.—Nov. 1924. Nr. 10—11.

Nr. 1826/1924.

Convocare.

In înţelesul §-ului 23 din statute, membrii **„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“** se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ţineà în **Arad,** în zilele de 8 şi 9 Noemvrie 1924.

Programa adunării:

Vineri, în 7 Noemvrie 1924, la orele 6 d. a.:

Consfătuire cu domnii directori ai despărţămintelor «Asociaţiunii» privitor la modificarea Statutelor.

Sâmbătă, în 8 Noemvrie 1924, la orele 11 a. m.:

Şedinţa I., cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaţilor prezenţi ai despărţămintelor.
3. Raportul general al comitetului central pe anul 1923.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
   a) examinarea raportului general pe anul 1923;
   b) censurarea socotelilor pe anul 1923 şi a proiectului de buget pe anul 1925;
   c) înscrierea membrilor noui;
   d) examinarea proiectului de modificare a Statutelor «Asociaţiunii».
5. Prezentarea eventualelor propuneri.*

* Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului «Asociaţiunii», Sibiiu, Strada Şaguna Nr. 6, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Duminecă în 9 Noemvrie, la orele 10 a. m.:

Şedinţa II., cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunii alese pentru examinarea raportului general şi propunerile acestei comisiuni.
2. Raportul comisiunii încredinţată cu censurarea socotelilor şi a proiectului de buget.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noui.
4. Raportul comisiunii pentru examinarea proiectului de modificare a Statutelor.
5. Alegerea a 3 membri pentru completarea locurilor vacante în comitetul central pe restul periodului de trei ani (adecă pe un an).
6. Propunerea pentru ţinerea adunării generale din 1925 în oraşul Reghin.
7. Dispoziţii pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

După prânz la orele 5:

Şedinţa festivă a secţiilor ştiinţifice-literare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al «Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român», ţinută la 10 Octomvrie 1924.

Vasile Goldiş,
preşedinte.

Romul Simu,
secretar.

Raportul general

prezentat de comitetul central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" asupra lucrărilor sale şi a situaţiei acestei instituţiuni în anul de gestiune 1923/4.

Onorată adunare generală!

Ca şi în anii de cea mai rodnică a sa activitate, aşa şi în anul asupra căruia facem darea de seamă prezentă, comitetul central, sub conducerea noului său preşedinte, a ţinut să remarce activitatea sa obicinuită prin trei manifestaţiuni culturale-naţionale de o deosebită importanţă, atât în viaţa «Asociaţiunii» cât şi în aceea a neamului:

a) prin serbătorirea zilei de 1 Decemvrie, b) prin serbările de întrăţire culturală în vechiul Regat şi c) prin serbătorirea marelui nostru erou naţional Avram Iancu.

«Asociaţiunea» era datoare sie-şi şi neamului cu aceste trei mari manifestaţiuni.

Erà datoare să organizeze în cercuri cât mai largi, în primul rând, serbătorirea zilei de 1 Decemvrie, cum arătăm mai pe larg la alt loc al acestei dări de seamă. Doar ziua unirei Ardealului cu patria mamă este şi va trebuì să rămână pentru noi, pe vecie, o zi sfântă, în care toate inimile să bată mai cald şi ochii sufletului nostru să se înalţe spre idealul dragostei adevărate de frate, prin care vom cultivà sentimentul de solidaritate al neamului.

Tot aşa societatea noastră erà datoare să întoarcă vizita, cu care o onorase, la sediul său, societăţile culturale surori: *Casele Naţionale, Liga Culturală, Fundaţia Culturală «Principele Carol»* cu societatea corală *«Cântarea României»* şi *«Universitatea Liberă»*. Ţineà să ia contact mai deaproape cu «Ateneul Român», cu «Societatea pentru învăţătura poporului român» şi cu alte societăţi culturale, să-şi facă reverenţele «Academiei

Române» şi Universităţii; înainte de toate, însă, să aducă omagii M. Sale Regelui, Preşedintele ei de onoare.

Dar societatea noastră, cunoscută pretutindeni în baza îndelungatei şi rodnicei sale activităţi, erà datoare şi să răspundă chemării ce i se făcuse de repetite-ori, din atâtea părţi, ca să-şi treacă activitatea şi în alte provincii ale ţării noastre, unde nu desvoltase până acum o propagandă culturală nemijlocită şi unde mână în mână cu celelalte societăţi şi instituţii culturale să grăbească realizarea în mod temeinic a progresului nostru cultural-naţional.

Prin frumoasele serbări, ce a dat la Bucureşti în zilele de 31 Maiu, 1 şi 2 Iunie 1924, prin vizitele făcute unui număr considerabil de societăţi şi instituţii culturale în capitală, şi prin vizitele făcute în 3 Iunie Ligei Culturale la Vălenii de Munte şi Caselor Naţionale la Breaza, instituţiunea noastră a făcut primul pas pentru a răspunde şi acestei chemări frăţeşti.

Momente importante în Analele «Asociaţiunii» rămân momentele trăite de cei aproape 700 de membri ai societăţii noastre, timp de 4 zile, în inima ţării, la Bucureşti, la Vălenii de Munte şi la Breaza. Tot aşa de neuitate, credem, vor rămâneà aceste momente şi pentru societăţile şi instituţiile culturale cu cari am avut fericirea de a luà contact în localităţile vizitate de noi cu ocazia serbărilor de înfrăţire culturală.

Insuşi M. Sa Regele şi Alteţa Sa Principele Moştenitor, apreciind după însemnătatea lor reală aceste serbări şi înfrăţirea culturală, ce erà să fie pecetluită prin ele, le-au dat o splendoare neîntrecută; M. Sa Regele prezidând şedinţa de recepţiune festivă, cu care am fost onoraţi din partea Academiei Române şi luând parte la o reprezentaţie de teatru, iar A. Sa Principele Moştenitor prezidând recepţia festivă dela «Ateneul Român», fiecare rostind câte un discurs de importanţă deosebită.

Asupra acestor momente serbătoreşti revenim mai pe larg la capitolul «Colaborarea cu societăţile culturale surori» şi la «Momente mai însemnate din vieaţa «Asociaţiunii».

Şi acum trecem la a treia manifestaţiune culturală-naţională, iniţiată şi organizată de «Asociaţiune» pentru serbătorirea împlinirei a 100 de ani dela naşterea eroului Avram Iancu.

«Asociaţiunea» nu puteà lăsà să treacă acest moment important în istoria neamului nostru, fără să deà în mod vrednic

tributul său de recunoştinţă faptelor măreţe ale eroului nostru naţional.

Prin chiar faptul, că instituţiunii noastre i se dase în îngrijire imobilele rămase după Avram Iancu, între cari şi casa din Vidra-de-sus, în care el s'a născut, ea s'a crezut datoare, în locul întâi, să iniţieze şi organizeze serbările de comemorare.

Instituţiunea noastră, încă sub stăpânire străină fiind, a ţinut să eternizeze memoria eroului prin o modestă fundaţiune şi prin o biografie asupra vieţii şi faptelor lui; iar în anul 1921 comitetul central luase hotărârea să ridice o *Casă Naţională şi un Muzeu* în jurul casei din Vidra, în care se născuse eroul.

In vederea ajungerii acestui scop comitetul central, la iniţiativa preşedintelui, a luat dispoziţiile necesare încă în toamna anului 1923, pentru accelerarea lucrărilor.

Guvernul, întreagă oficialitatea, Societatea Monumentelor istorice, Societatea «Mormintele Eroilor», Soc. Casele Naţionale şi organele «Asociaţiunii» din despărţământul «Abrud-Câmpeni» şi din despărţământul «Baia de Criş», înţelegând marea însemnătate a serbărilor şi, în legătură cu ele, a lucrărilor monumentale, proiectate să rămână în urma acestora, au dat «Asociaţiunii» tot concursul pentru săvârşirea lor.

Astfel numai s'au putut duce la bun sfârşit, în câteva luni lucrările monumentale, cari rămân pe urma jertfelor ce s'au depus şi a strălucitelor serbări, ce au avut loc, în zilele de 31 August, 1 şi 2 Septemvrie 1924, la Baia de Criş, Ţebea, Câmpeni, Vidra şi pe Găina, serbări la cari, dimpreună cu oficialitatea au luat parte şi MM. LL. Regele şi Regina, dimpreună cu Familia Regală.

Comitetul central constată cu deosebită mulţumire, că scopul intenţionat cu aranjarea acestor serbări s'a ajuns pe deplin.

Faptele măreţe ale eroului au fost arătate cu acest prilej în adevărata lor lumină.

M. S. Regele luând nobilul rol de a prezidà serbările, aceste s'au desfăşurat într'o splendoare deosebită.

Punctul culminant al serbărilor a fost şedinţa festivă a «Asociaţiunii».

Ca rezultate reale, cari rămân pe urma acestor serbări, relevăm monumentele ridicate cu acest prilej: Mormântul eroului Iancu dimpreună cu mormintele celorlalţi eroi dela Ţebea, Casa

Naţională dela Ţebea, bustul eroului şi placa comemorativă dela Baia de Criş, Casa Naţională şi Muzeul Avram Iancu din Vidra şi crucea de pe Muntele Găina.

Rămâne gestul M. S. Regelui, care a creat fundaţia de Lei 100,000— pentru ajutorarea fiilor de Moţi la îmbrăţişarea meseriilor şi chemarea ce a adresat Societăţilor culturale pentru a se solidarizà.

Nu de mai puţină însemnătate este înălţarea prestigiului «Asociaţiunii» prin aceste serbări, în faţa lumei.

Constatând toate aceste, comitetul central se simte plăcut îndatorat a propune Onor. adunări generale să exprime mulţumiri:

Maestăţii Sale Regelui şi Familiei Domnitoare; Guvernului, care a înţeles rostul gândurilor «Asociaţiunii» şi ne-a dat tot concursul, îndeosebi dlui Alexandru Lapedatu, ministrul Cultelor şi Artelor, neîntrecut binevoitor şi sprijinitor al instituţiunii noastre şi a lucrărilor săvârşite pentru slăvirea memoriei lui Avram Iancu.

Mulţumeşte Arhiereilor noştri, pentru dispoziţiile luate în scopul pomenirei eroului în biserici şi pentru înălţarea nimbului serbătorirei prin prezenţa PP. SS. LL. şi prin actele săvârşite cu această ocazie.

Mulţumeşte preşedintelui său pentru râvna sa nobilă şi pentru neobosita sa muncă în scopul reuşitei atât de mulţumitoare a acestei serbări.

Exprimă mulţumiri funcţionarilor «Asociaţiunii», îndeosebi dlui cassier Ioan Banciu care, alături de preşedinte a fost cel mai de seamă factor la pregătirea tuturor lucrărilor în legătură cu aceste serbări.

In sfârşit exprimă mulţumiri tuturor colaboratorilor din despărţămintele Abrud-Câmpeni, Baia-de-Criş şi Brad, cari au contribuit, într'un fel sau altul, la reuşita serbărilor.

* * *

Manifestaţiunile asupra cărora am insistat în şirele precedente şi întreagă activitatea instituţiunii noastre, pe care o vom arătà în cadrele acestei dări de seamă, sunt dovadă, că «Asociaţiunea», cu toate greutăţile, mai ales, financiare, cu cari are de luptat în împrejurările actuale, ţine la buna tradiţie din trecut

şi stărue ca propaganda culturală ce o susţine să cucerească şi să se înteţească mereu.

Căci este o necesitate inexorabilă ca această propagandă culturală să se înteţească din an în an. Ea însă s'ar puteà face numai prin posibilitatea angajării unui număr mai mare de funcţionari la centru şi de distinşi propagandişti în despărţăminte, prin posibilitatea de a distribuì gratuit cărţi cu ocazia conferenţelor, de a da şi acum, în condiţii mai favorabile, membrilor «Biblioteca poporală» şi revista «Transilvania», de a sporì prin daruri de cărţi bibliotecile înfiinţate la sate şi de a înfiinţà noui biblioteci şi acolo unde ele lipsesc, căci doar ele lipsesc şi acum în multe sate şi cătune.

Nu numai atât. Indată după războiu «Asociaţiunea», trebuind să se conformeze noilor împrejurări şi să ţină după putinţă pas cu spiritul timpului, a luat în programul său de activitate probleme noui: înfiinţarea de Case Naţionale în sate şi oraşe, propaganda culturală prin teatru, ş. a. Pentru toate aceste, firește, trebuiau create mijloace noui. Voind ca instituţiunea noastră să rămână şi în România întregită ceeace a fost sub stăpânire străină: o societate cu caracter cultural-naţional, ferită de valurile confesionalismului şi ale politicei, am crezut că ea trebue şi va puteà să-şi continue activitatea în acelaş spirit, numai cu concursul membrilor săi şi cu sprijinul binevoitor al tuturor Românilor de bine.

Pentru acest scop am încercat să ne ajutăm, cum se ştie, prin aranjarea unei loterii şi prin sporirea numărului membrilor, fără de a mărì însă până acum şi cotizaţia, care a rămas tot aceea dinaintea războiului, cu singura excepţie, că coroanele s'au prefăcut în Lei: 2 Lei în loc de 2 coroane, 10 Lei în loc de 10 coroane, etc.

Loteria şi sporirea numărului membrilor, despre cari raportăm în două capitole deosebite ale acestei dări de seamă, nu ni-au dat în anii de după războiu, şi astfel nici în anul 1923/24, mijloacele financiare, cu care să putem face faţă tuturor necesităţilor, aşà-cum instituţiunea noastră făceà înainte de războiu.

Cu un modest buget anual societatea noastră puteà să susţină odinioară: un secretar literar, altul administrativ, un cassier (totodată contabil, bibliotecar şi custode al Muzeului), un arhivar, un administrator al Bibliotecei poporale, un propagan-

dist cooperativ, putea să dea tuturor membrilor săi fundatori, pe viaţă şi activi, în schimbul cotizaţiei, revista «Transilvania», care apăreà lunar, iar membrilor săi ajutători, în schimbul taxei de 2 coroane, câte 10 broşuri şi un Calendar, scoase în «Biblioteca poporală» a acestei instituţii, puteà în sfârşit, să distribue gratuit an de an mii de cărticele, să înfiinţeze biblioteci poporale la sate şi să pună la cale o frumoasă propagandă culturală-naţională în sate şi oraşe.

Astăzi, cu un buget, ce e drept, mai mare, sporit şi cu ajutoare dela stat, propaganda culturală merge greu. Munca a trebuit să fie întetită, fără a se puteà sporì şi numărul funcţionarilor, cum şi fără a le puteà asigurà măcar acestorà o existenţă lipsită de grija zilei de mâne.

Membrilor nu li se mai pot da publicaţiunile în schimbul cotizaţiei sau măcar cu un favor mai considerabil. Contactul cu despărţămintele devine tot mai anevoios, fiind nespus de grele condiţiile de călătorie, îndeosebi acolo unde nu este legătură de cale ferată. Scoaterea publicaţiunilor, în scumpetea ne mai pomenită de astăzi, costă sume enorme. Şi tot aşà se prezintă şi celelalte dificultăţi destul de număroase, cu cari trebue să lupte societatea noastră.

Astfel pentru ameliorarea situaţiei financiare a acesteia, comitetul central socoteşte, că se impune ridicarea cotizaţiei (taxei) de membru, o sarcină mai mare pentru ceice înţeleg să aducă jertfe pe altarul culturei noastre naţionale. De altă parte comitetul, în baza solicitudinei ce guvernul ţării i-a arătat până acum, are toată nădejdea, că acesta în viitor va pune societăţii noastre la îndemână ajutoare mai de seamă şi permanente, făcându-i-se astfel posibil o activitate tot mai intensivă, sistematică şi spornică pentru binele neamului şi a patriei.

Aceste spuse în general, vom trece, rând pe rând, la lucrările îndeplinite de comitetul central, de organele despărţămintelor şi agenturilor şi de secţiunile ştiinţifice literare, în anul de gestiune din urmă, prezentând Onor. adunări generale rezultatele activităţii acestora şi situaţia societăţii noastre.

I. Despărţămintele (filiale sau secţii). In străduinţa sa continuă pentru organizarea muncei culturale şi economice în satele şi oraşele noastre, comitetul central se sprijină, după cum

este în deobşte cunoscut, pe concursul desinteresat al despărţămintelor «Asociaţiunii».

Organele despărţămintelor, angajate în serviciul propagandei culturale în cadrele «Asociaţiunii», îndeplinind această muncă numai din nobila râvnă pentru progresul neamului, merită recunoştinţa tuturor. Indeosebi merită această recunoştinţă conducătorii de despărţăminte, cari şi-au pus de scop al stăruinţelor lor realizarea unui maxim de propagandă culturală şi economică şi au stăruit pe toate căile pentru realizarea acestei propagande.

Din *anexa I* a acestei dări de seamă asupra activităţii despărţămintelor în cursul anului 1923/24, rezultă că o seamă de directori şi comitete ale acestor organizaţiuni, adesea dimpreună cu o întreagă suită de harnici şi devotaţi colaboratori au depus o stăruinţă din cele mai laudabile în serviciul propagandei noastre culturale.

S'au distins prin activitatea lor laudabilă conducătorii următoarelor 22 despărţăminte: 1. Abrud-Câmpeni; 2. Agnita; 3. Blaj; 4. Cluj; 5. Cohalm; 6. Dej; 7. Huedin; 8. Hunedoara; 9. Mediaş; 10. Năsăud; 11. Reghin; 12. Sălciua; 13. Sălişte; 14. Sânnicolaul mare; 15. Sibiu; 16. Teregova; 17. Timişoara; 18. Turda; 19. Vinţul de sus; 20. Viştea; 21. Zălau; 22. Zărneşti.

Alte 51 despărţăminte, ale căror conducători, în mare parte, precum se vede din anexa suspomenită, *de asemenea au desvoltat o activitate mulţumitoare,* sunt următoarele:

1. Aiud; 2. Alba-Iulia; 3. Almaş; 4. Baia mare; 5. Bandul de Câmpie; 6. Băseşti; 7. Beclean; 8. Beiuş; 9. Bistriţa; 10. Bocşa; 11. Bucium; 12. Bozovici; 13. Brad; 14. Buziaş; 15. Caransebeş; 16. Careii mari; 17. Ceica; 18. Chioar; 19. Ciachi-Gârbău; 20. Copalnic Mănăştur; 21. Deva; 22. Dicio-Sânmărtin; 23. Dobra; 24. Făgăraş; 25. Geoagiu; 26. Gurghiu; 27. Hălmagiu; 28. Ibaşfalău; 29. Ilia-Murăşană; 30. Iza; 31. Jibou; 32. Jiu; 33. Lăpuşulunguresc; 34. Mărghita; 35. Mercurea; 36. Mercurea-Ciuc; 37. Murăş Ludoş; 38. Murăş-Uioara; 39. Nocrich; 40. Orşova; 41. Săcele; 42. Satumare; 43. Sebeş; 44. Vinţul de jos, între cari numărăm şi următoarele *7 despărţăminte de nou înfiinţate:* 45. Ardud; 46. Baia-de-Criş; 47. Cetatea Albă; 48. Matei Basarab; 49. Moldova nouă; 50. Ormeniş; 50. Vişeu.

Nu ni s'a prezentat dare de seamă despre activitatea următoarelor 33 de despărţăminte, dintre cari unele în anii precedenţi au desvoltat o activitate foarte îmbucurătoare şi credem, că şi în anul 1923/24 au satisfăcut îndatoririlor ce şi-au asumat, anume: 1. Beliu; 2. Boroş-Ineu; 3. Boroş-Sebeş; 4. Bran; 5. Braşov; 6. Ciacova; 7. Cincul-mare; 8. Crasna; 9. Gherla; 10. Giurgeu; 11. Haţeg; 12. Iara-de-jos; 13. Ileanda mare; 14. Lipova; 15. Lugoj; 16. Mociu; 17. Murăş-Oşorheiu; 18. Orade; 19. Orăştie; 20. Oraviţa; 21. Râşnov; 22. Salonta mare; 23. Sărmaşul; 24. Seini; 25. Şercaia; 26. Sighet; 27. Sighişoara; 28. Şimleu; 29. Tăşnad; 30. Teaca; 31. Teiuş; 32. Tinca; 33. Treiscaune.

Totodată rugăm onor. Direcţiuni ale acestor despărţăminte să ne dea tot sprijinul, şi pe viitor, în desfăşurarea propagandei culturale.

Reorganizate au fost desp. Hălmagiu şi Murăş-Uioara.

Au *fusionat* în timpul din urmă: desp. Bucium cu desp. *Zălau,* Crasna cu *Şimleul* şi Gurghiul cu *Reghinul.* Fusionarea s'a făcut cu scopul de a se înteţi activitatea despărţămintelor, iar unele din ele să fie trezite la viaţă.

Intre despărţămintele noui numărăm cu drag *două despărţăminte, înfiinţate în Basarabia,* din iniţiativa şi prin nobilele şi neîntrecutele stăruinţe ale dlui *căpitan Mihail Dumitraşcu.* din Regimentul 35 Inf. «*Matei Basarab*» din Cetatea Albă. Acest desp. poartă numele Regimentului şi este înfiinţat în cadrele Regimentului, având 16 agenturi, pe companii şi 15 biblioteci poporale, cu cărţi dela instituţia noastră şi dela Regiment. Are 102 membrii activi (ofiţerii şi subofiţerii, dintre cari mulţi abonaţi şi la rev. «Transilvania») şi 953 membri ajutători (toţi soldaţii din Regiment). Preşedintele desp. a fost la înfiinţarea lui, dl Loc. Colonel A. Cantuniari, iar acum, dl Colonel Ilie Cornea.

Al doilea desp. este «*Cetatea Albă*», cuprinzând judeţul şi oraşul Cetatea Albă. Infiinţarea lui a fost iniţiată de asemenea din partea dlui căp. Dumitraşcu. Preşedinte a fost ales dl *Teodor Iacobescu,* deputat, vicepreşedinte dl *Al. Rotta,* fost procuror, secretar dl *Ionescu-Darzeu.* S'au înscris 40 membri şi s'au înfiinţat 10 biblioteci poporale.

In cuvântul său cald, rostit la serbările centenare dela naşterea eroului Avram Iancu în Câmpeni, I. P. S. Sa *Athlepis-*

copîul Gurie al Chişinăului chiamă «Asociaţiunea» să-şi desfăşure activitatea culturală şi la fraţii din Basarabia. Chemarea I. P. S. Sale va fi urmată cu bucurie. Inceputul, cum am arătat în şirele precedente, s'a şi făcut prin aprobarea constituirei celor două despărţăminte dela Cetatea Albă.

Intrucât mai avem membri dinainte de războiu la desp.: Becicherecul mare, Biserica Albă, Panciova şi Vârşeţ, acum aparţinătoare *Jugo-Slaviei*, păstrăm şi aceste despărţăminte în şirul celorlalte organizaţiuni ale «Asociaţiunii».

Numărul total al despărţămintelor «Asociaţiunii» este de 110. Una din preocupările de căpetenie ale comitetului central în cursul anului 1923/24 a fost *crearea unei zone culturale* în regiunile dela periferii. In acest scop a început mai înadins o lucrare de organizare şi întărire a despărţămintelor dela graniţă, începând cu Orşova, Bozovici şi Moldova nouă, continuând cu Deta, Ciacova, Comloşul bănăţean şi Sânnicolaul mare. S'a stăruit pentru reorganizarea despărţămintelor: Oraviţa şi Bocşa şi pentru înfiinţarea unui desp. la Reşiţa, cum şi pentru înfiinţarea altor desp. în judeţul Timiş Torontal. La Orşova şi Moldova nouă a descălecat în acest scop însuşi preşedintele. In regiunile dela graniţă, în Bihor şi Sătmar, a stăruit şi va mai stărui, pentru o mai bună organizare şi activitate culturală conferenţiarul nostru propagandist. Zonei culturale delà periferii îi aparţin şi organizaţiile fraţilor noştri dela Cetatea Albă.

*

Aceste spuse în general referitor la situaţia despărţămintelor, socotim că e de datorinţa noastră să arătăm, la acest loc, condiţiile în cari se face munca culturală prin organele despărţămintelor.

Directorii, puşi de încrederea membrilor la conducerea despărţămintelor «Asociaţiunii» îndeplinesc cea mai frumoasă, cea mai ideală apostolie în zilele noastre.

Toţi, absolut toţi, directorii despărţămintelor, oameni apăsaţi, ca toată lumea, de sarcina ocupaţiilor cu cari îşi agonisesc existenţa familiei, mai iau de bună voe asupra lor o sarcină grea, pe care o duc cu totul gratuit, lipsindu-se mai ales în Dumineci şi sărbători de recreaţia binemeritată pentru a pune umărul la scoaterea poporului nostru din ignoranţă şi a-l îndrepta pe calea progresului şi fericirei.

Şi dacă ne gândim, că această muncă se face cu multă osteneală, cu sforţări sufleteşti şi trupeşti şi totdeauna şi cu jertfe băneşti, directorii despărţămintelor, o spunem cu toată convingerea sufletelor noastre, îndeplinesc cea mai ideală muncă, dimpreună cu secretarii despărţămintelor şi cu toţi ceice iau parte activă la desfăşurarea propagandei culturale în sate şi oraşe.

In temeiul acestor consideraţiuni dl *Dr. Gheorghe Preda*, devotatul director actual al desp. *Sibiiu*, ajutat de dl *Dr. Horia Petra Petrescu*, harnicul secretar al despărţământului şi de o seamă de colaboratori zeloşi, societăţi şi particulari, timp de un an, au desvoltat o activitate, care poate servì de model tuturor celor ce au luat asupra lor sarcina conducerii despărţămintelor «Asociaţiunii». Aceştî adevăraţi propagandişti culturali au vizitat în cursul anului toate cele 37 comune aparţinătoare despărţământului, unele şi de mai multeori, înfiinţând sau reorganizând în fiecare din ele agentura prevăzută în statute, plasând în ele câte o bibliotecă poporală şi ţinând cu membrii sibieni 68 prelegeri şi cetiri.

In Sibiiu au organizat 33 conferenţe cu totatâţia oratori şi 10 concerte (şi contribuţii muzicale).

Afară de aceste, prin hărnicia şi bunul simţ ce-i caracterizează şi cu cheltuiala unor oameni iubitori de progres, au scos în editura despărţământului 25 de publicaţiuni (buletine), distribuite gratuit nu numai comunelor din desp. Sibiiu, ci şi bibliotecilor din celelalte despărţăminte, cum şi altor biblioteci (şcolare, parohiale, cercetăşeşti ale tinerimei, etc.).

Şi dacă la toate aceste mai adăugăm jertfele materiale făcute de aceşti oameni idealişti, ca s. e. cheltuelile de transport cu cercetarea atâtor sate, etc., ne convingem că, în mijlocul materialismului şi egoismului detestabil din zilele noastre, fapta acestor oameni este de un idealism neîntrecut, din care ar trebui să ia îndemn toţi ceice până acum au stat la o parte, lipsiţi de orice interes pentru înaintarea culturală, care este temelia binelui şi fericirii neamului. Pentrucă, dacă un mănunchiu de oameni, sub o coducere devotată şi înţeleaptă, a putut face atâta bine, ce n'ar puteà face mulţi împreună?

Dar o muncă binecuvântată, asemănătoare celei desfăşurate în desp. Sibiiu şi săvârşită în aceleaşi grele condiţii, găsim şi în alte despărţăminte. Urmăriţi, la anexe s. e., frumoasa acti-

vitate a desp. Cluj, constataţi împreună cu noi cu câtă dragoste, cu cât interes şi cu câtă pătrundere se pun în adevărata lor lumină toate problemele «Asociaţiunii» şi cu câtă stăruinţă se lucrează în oraşul Cluj şi la sate pentru deslegarea acestor probleme. Onoare şi mulţumită sinceră din partea noastră tuturor celor ce se cuvine.

Să trecem acum la despărţământul Zălau (judeţul Sălaj), unde nu s'a fost desvoltat, până în lunie 1923, când s'a organizat acest despărţământ, nici o activitate în cadrele instituţiunii noastre şi unde sub conducerea dlui director al despărţământului Dr. *Nicodim Cristea*, primarul oraşului Zălau, s'a desvoltat timp de un an cea mai admirabilă activitate culturală. A înscris 447 membri, a înfiinţat 17 agenturi şi 17 biblioteci în sate. S'au ţinut 58 prelegeri (7 şezători culturale şi conferenţe). S'a pus la cale o strânsă colaborare cu învăţătorimea şi preoţimea, s'au făcut sforţări pentru strângerea rândurilor în toate direcţiunile, prin înfiinţarea de bănci, cooperative, coruri, casine, etc. Neobositul domn Dr. Cristea a vândut 2000 lozuri de aîe loteriei «Asociaţiunii» şi 50 ex. din Calendarul pe 1924 şi a făcut 17 abonamente la rev. «Transilvania». D-sa a adunat obiecte pentru înfiinţarea unui Muzeu naţional în Zălau şi a început cu sorţi de izbândă acţiunea pentru întemeierea acestui Muzeu. Toate aceste sunt dovadă de cele mai nobile stăruinţe pentru înjghebarea unei vieţi româneşti în locurile până acum aşa de înstrăinate. Raportul despre activitatea acestui desp. model îl publicăm în întregime. Ca şi la conducerea desp. Almaş, dl Dr. Cristea, şi la Zălau, se întrece pe sine.

Frumoase şi înălţătoare exemple de activitate culturală şi de jertfe din partea conducătorilor găsim nu numai la toate despărţămintele, despre cari am arătat că se disting prin o muncă intensivă şi pricepută, ci şi la altele, cari au desvoltat activitate mulţumitoare. La Reghin dnii *Dr. Eugen Nicoară* şi *Dr. Ceuşanu* înjghebează o colaborare folositoare şi neapărat necesară a tuturor societăţilor de pe teritorul despărţământului, aşa cum ar trebui să se urmeze pretutindeni.

Ideea colaborării societăţilor din despărţămintele noastre cu «Asociaţiunea» a început să se realizeze în multe părţi şi unde se lucrează mână în mână, acolo rezultatele îmbucurătoare se văd la tot pasul. Dl *Dr. I. Demian*, dir. desp. dela

Sânnicolaul mare, are toată dreptatea, când constată, că organizări de tot felul se înjghebează pretutindeni, dar societatea fărimiţîndu-se, în felul acesta, nimic sistematic nu se poate produce.

Vieaţa economică e bine desvoltată în desp. Viştea, prin străduinţele dlui dir. *P. Borzea* şi ale dlui secretar *Aug. Şandru.* Aici se găsesc 20 cooperative de consum şi valorizare, cum şi 21 însoţiri Raiffeisen şi societăţi pe acţiuni.

Am puteà continuà cu nenumărate alte exemple de muncă înţeleaptă şi vrednică de laudă şi recunoştinţă, dar ne oprim, în convingerea, că rapoartele speciale ale dlor directori, publicate ca anexe la această dare de seamă, arată adevărata vrednicie a tuturora.

Şi acum, dacă e să mai adăugăm un cuvânt la capitolul asupra despărţămintelor, acela nu poate fi decât un cuvânt de regret la adresa acelor personalităţi de seamă în vieaţa noastră publică, cărora adresându-ne de repeţite-ori pentru a desmorţi înşişi viaţa culturală în jurul lor, la conducerea despărţămintelor pe cari le-au reprezentat înainte de războiu, — nu ni-au învrednicit nici măcar de un răspuns, recomandându-ne o altă persoană, care să pună în picioare despărţămintele fără viaţă. Sunt apariţii aceste, cari nu pot fi trecute cu vederea şi cari, cu cât vor fi mai număroase cu atât dau dovada unei situaţii bolnăvicioase şi primejdioase. Astfel de apariţii înainte de războiu nu erau şi de dorit ar fi ca ele să dispară din viaţa neamului nostru.

II. Agenturile şi bibliotecile poporale ale „Asociaţiunii". Dupăcum am arătat şi în anii premergători, «Asociaţiunea» tinde, în temeiul statutelor, să aibă în fiecare comună o organizaţie a sa sub numele de agentură, căreia să-i aparţină toţi membrii societăţii, locuitori în comună şi având la conducere un comitet, compus din un preşedinte, un secretar, un cassier şi un bibliotecar.

In înţelesul statutelor actuale agentura are să stărue pentru înfiinţarea unei Case Naţionale Culturale, în care să fie adăpostită câte o bibliotecă poporală şi în care membrii agenturii să se adune, să cetească şi să discute chestiuni de cultură, de economie şi în general de progres.

La sfârşitul anului 1922 «Asociaţiunea» aveà *2207 biblioteci,* date în grija a *tot atâtea agenturi.* In anul 1923/4 s'au

mai dat în 20 de despărţăminte *287 biblioteci* pentru *tot atâtea agenturi*, de asemenea alte *116 biblioteci*, distribuite în agenturi din partea P. S. S. Domnului *Dr. Iuliu Hossu*, episcopul Gherlei, aşà că acum instituţiunea noastră numără *2610 biblioteci în tot atâtea agenturi*. Cele 287 biblioteci s'au distribuit în despărţămintele: 1. Alba-Iulia; 2. Ardud; 3. Brad; 4. Careii-mari; 5. Ceica; 6. Cetatea-albă; 7. Hunedoara; 8. Iara-de jos; 9. Lăpuşul-unguresc; 10. Lugoj; 11. Matei-Basarab; 12. Mureş-Uioara; 13. Orşova; 14. Reghin; 15. Sânnicolaul mare; 16. Sibiiu; 17. Teaca; 18. Teregova; 19. Timişoara; 20. Zălau. Cele 116 biblioteci distribuite de P. S. Sa Dr. I. Hossu au fost plasate în părţile nordice ale Ardealului.

Afară de numitele 403 biblioteci comitetul central a mai dat, la cerere, încă *132 biblioteci* de ale «Asociaţiunii», destinate de asemenea pentru înfiinţarea sau augmentarea de biblioteci, anume: I. P. S. Sa Mitropolitul Blajului 30, I. P. S. Sa Mitropolitul Sibiiului 30, la diferite şcoale 13, pentru cinci societăţi de cetire 5, Centralei Caselor Naţionale, Bucureşti, 40, Reuniunei economice a judeţului Caraş-Severin 10, Bibliotecei Căminului de ucenici, Sibiiu, Bibliotecii închisorii de pe lângă Tribunalul, Sibiiu, Spitalului ortopedic, Cluj şi Batalionului Vânătorilor de Munte, Maramureş, câte una. *De toate s'au distribuit în acest an 535 biblioteci.*

Au mai primit: I. P. Sf. Sa Mitropolitul Ardealului 640 ex.; dir. Lic. Gh. Lazăr (Sibiiu) p. premii 550 ex.; «Ateneul pop. Tătăraşi-Iaşi» 557 ex. = 1747 ex.

Ceeace am constatat anul trecut o repetăm şi de astădată: bibliotecile din agenturile «Asociaţiunii» sunt adăpostite mai ales la şcoală. Numai puţine agenturi au dulapul trebuincios pentru păstrarea bibliotecii. Inventariarea şi manipularea bibliotecilor încă lasă şi acum mult de dorit.

Prin proectul de modificare a statutelor, ce prezentăm Onor. adunări generale, cercul de activitate al agenturilor se lărgeşte, dându-li-se noui atribuţii. Prin aceasta avem nădejdea să facem din ele organisme vii, cari să aibă posibilitatea de a îmbunătăţi condiţiile de viaţă ale satelor noastre, ce lasă atâta de dorit pretutindeni.

La acest loc ţinem de datoria noastră să exprimăm sincere mulţumiri P. Sfinţiţilor arhierei ai bisericilor noastre, cari,

în părintească grijă ce poartă progresului cultural al poporului nostru, nu au scăpat nici de astădată din vedere soartea bibliotecilor şi agenturilor din comune, distribuind, şi cu ocazia vizitaţiunilor canonice din acest an, 176 biblioteci poporale, ce li s'au pus la dispoziţiune de instituţiunea noastră.

III. Casele Naţionale. Una dintre problemele de cea mai mare însemnătate pentru ridicarea vieţii culturale — economice a poporului nostru dela sate şi oraşe, este problema Caselor Naţionale Culturale în fiecare localitate. «Asociaţiunea» şi în anul de gestiune 1923/24, ca şi în anii precedenţi, a dat o deosebită atenţiune acestei probleme. Cunoscând, că primul pas pentru realizarea acestei probleme este câştigarea terenului necesar, a intervenit în mai multe rânduri la forurile competente, la Ministerul Agriculturii şi la Comisiile agrare, cu rugarea ca să se asigure în fiecare localitate câte un teren potrivit pentru Casă Naţională în cadrele legii de Reformă Agrară. S'a înaintat un memoriu chiar şi Domnului Preşedinte al Consiliului de Miniştri, având în vedere tocmai importanţa acestei chestiuni.

În urma memoriilor înaintate de Asociaţiune, Ministerul Agriculturii, Direcţiunea generală Cluj ne-a comunicat că a intervenit la Consilieratele Agricole, ca să ia măsuri, ca, la facerea dispozitivului de parcelare, să se rezerve în fiecare comună urbană şi rurală, câte 400 st. □ pentru Casa Naţională. Această dispoziţie s'a adus la cunoştinţa tuturor despărţămintelor noastre prin o Circulară.

La demersul nostru înaintat la Direcţiunea generală Cluj, în care am rugat, ca să se rezerve pentru Stat în fiecare localitate fără considerare la trebuinţele momentane câte un teren până la două jug. cad. pentru biserică şi şcoală, din cari să se poată da la timp potrivit şi pentru Casa Naţională porţia necesară şi în care am rugat să ni se comunice un conspect al comunelor, cari au fost împărtăşite cu teren pentru Casa Naţională, încă nu am primit răspuns.

S'a mai intervenit la Ministerul Agriculturii în chestia Casei Naţionale din Huedin, Vereşmort şi altele.

Dintre Consilieratele agricole, cari au aparţinut Direcţiunii generale Cluj, Consilieratul agricol al judeţului Turda-Arieş a fost acela, care în executarea ordinului ministerial ne-a încunoştiinţat, că aproape în toate comunele din judeţ a rezervat

câte 400 st. □ pentru loc de Casă Națională, cari locuri și până la construirea Caselor Naționale, se pot luà în primire și da în arendă în favorul «Asociațiunii». Delegatul Comitetului Central, dl Ioan Neagoe, conferențiar-propagandíst, a luat contact în această privință cu Dl Teodor, consilier agricol al județului Turda-Arieș, și a încredințat pe domnii Directori ai despărțămintelor cu arendarea acestor terenuri și cu încasarea prețului de arendă prin organele «Astrei». Cu laudă și mulțămită menționăm, și la acest loc, că Dl consilier agricol Teodoru, cu sediul în Turda, dând importanța cuvenită problemei Caselor Naționale, a luat dispoziții, ca organele sale subalterne să rezolve cât mai bine această chestiune.

Cu bucurie amintim frumoasa hotărâre a Primăriei Turda prin care a dat dovadă de înțelegere superioară a intereselor noastre culturale naționale, dând în folosință cu toate aranjamentele pentru trebuințele culturale ale «Astrei» «Conacul princiar», care va servì de Casă Națională Regională a despărțământului Turda.

In județul Sibiu încă s'au luat măsuri, ca această problemă să poată fi dusă la bun sfârșit. In comunele: Avrig, Bungard, Cristian, Rășinari, Sadu, Sebeșul de jos, apoi Rusciori, Guștería, Mohu s'a ales locul cel mai potrivit pentru Casă Națională, s'a compus din partea biroului «Asociațiunii» un conspect cu datele necesare și s'a înaintat Comisiei de Ocol a Circumscripției Sibiiu. La adunarea datelor ne-a dat concursul dl agronom regional Oprea Enache, care a arătat mult interes în această cauză.

La împroprietărirea cu loc de Casă Națională în comuna Turnișor, «Asociațiunea» a fost reprezentată prin conferențiarul-propagandist al său, dl Ioan Neagoe, care arătând importanța și foloasele Casei Naționale a mulțămit dlui prim ministru și dlui ministru al Agriculturii prezenți la serbarea împroprietăririi, precum și organelor agrare executive pentru atențiunea arătată în această chestie de interes obștesc, rugându-se și pentru viitor de binevoitorul sprijin pentru ducerea ei la îndeplinire.

Credem, că nu va fi de prisos să observăm aici în interesul cauzei, că în baza dispozițiilor ministeriale — cum suntem informați — s'a rezervat teren în cadrele Reformei Agrare și pentru «Căminurile culturale» ale Fundației «Principele Carol» și suntem de părere, că va fi bine, ca aceste terenuri să se

dea lângă terenurile date pentru Casele Naţionale ale Asociaţiunii «Astra», cum s'a făcut în judeţul Turda-Arieş, pentrucă ştim, că menirea Căminurilor culturale şi a Caselor Naţionale — înţelegem edificiile — este una şi aceeaş: adăpostirea tuturor mişcărilor culturale-economice şi astfel avem convingerea îndreptăţită şi bazată — împărtăşită şi de dl consilier agricol Teodoru din Turda — că e firesc, ca în fiecare comună pentru trebuinţele culturale-economice ale locuitorilor să se ridice o singură Casă Naţională. Este natural prin urmare, că conducătorii acestor două instituţii culturale — a Asociaţiunii «Astra», care încă în anii 1919/20 a fost început propaganda şi a luat temeinice măsuri în favorul problemei Caselor Naţionale, cum dovedeşte arhiva instituţiei, şi a Fundaţiei culturale «Principele Carol», care deasemeni a depus stăruinţe de remarcat pe acest teren — să-şi unească silinţele şi împreună cu «Centrala Caselor Naţionale» din Bucureşti, care în Vechiul Regat a realizat lucruri vrednice, premergând cu frumoasa Casă Naţională din Breaza şi împreună cu «Societatea Clerului Andreiu Şaguna» din Sibiu, care — după cât cunoaştem — încă are în programul său de activitate problema «Caselor culturale» şi eventual cu alte societăţi şi instituţii culturale, să caute a rezolvă prin o conlucrare armonioasă, după un plan comun bine întocmit această deosebit de importantă problemă a «Caselor Naţionale Culturale», pentru ocrotirea tuturor instituţiilor culturale-economice, ce există şi se vor mai înfiinţă în toate localităţile din ţara întreagă. Importanţa acestei probleme cu urmări de nepreţuit pentru ajutarea desvoltării noastre în viitor, ne îndeamnă, să ne adresăm cu toată stăruinţa şi dela acest loc şi cu acest prilej şi să chemăm la o colaborare frăţească, la o contribuire sinceră pe toţi sprijinitorii cauzelor noastre obşteşti, cari apreciază după cuviinţă această chestiune şi sunt cu dragoste şi interes faţă de înaintarea noastră culturală-economică strâns legată de rezolvirea acestei proble, menită a aduce bunăstare şi mulţămire tuturor prin lumină şi muncă conştientă.

Evenimentul cel mai înălţător pe teren cultural-naţional în decursul acestui an a fost fără îndoială inaugurarea între mari şi frumoase serbări a Casei Naţionale din Vidra de-sus, ridicată sub îngrijirea «Astrei», în legătură cu Casa părintească a Eroului nostru Avram Iancu. Această Casă Naţională inau-

gurată la începutul lunei Septemvrie a. c. în prezența MM. LL. Regele și Regina, cuprinde și Muzeul anilor 1848/49. Materialul de lemn de brad necesar l-a dat gratuit Ministerul Agriculturii. Această Casă Națională, clădită pe fundament de beton cu 2 pivnițe de 32×4 metri, constă din 10 camere 6×4, a costat Lei 787,278·75, sumă ce s'a pus «Asociațiunii» la dispoziție din partea Comisiunii monumentelor istorice, prin dl Ministru al Cultelor și Artelor, dl *Alexandru Lapedatu*.

Destinația camerelor e: 2 camere Muzeul anilor 1848—49, 2 camere Muzeul etnografic, 1 cameră Capelă, 1 cameră Bibliotecă, 1 cameră Sală de lectură, 1 cameră Bancă populară, 1 cameră pentru Cooperativă și 1 cameră Sală de ședințe și consultații. — Pivnițele vor servì de magazii de cereale.

Mobiliarul Băncii populare și a Cooperativei a costat Lei 20,000, a coridoarelor și a antreului Lei 5,000, a Casei de oaspeți, care se va clădì în primăvară Lei 21,657, sume puse la dispoziția «Asociațiuuii» din partea Ministerului Cultelor și Artelor. Despre aranjamentul Muzeului și Bibliotecii a se vedeà la capitolele respective.

In mai multe comune din diferite despărțăminte s'au luat inițiative laudabile privitoare la ridicarea Casei Naționale. In comuna Vurpăr s'a colectat prin stăruințele părintelui Toma Oprean frumoasa sumă de Lei 112,000·— dela parohieni, care sumă urmează să se sporească cu rezultatul colectei încuviințată de Ministerul Muncii și recomandată de Comitetul Central al «Asociațiunii» noastre.

Părintele Zenovie Popovici, directorul despărțământului Săcele, a depus frumoase stăruințe pentru ridicarea unei Case Naționale în Săcele. Așà și în alte părți ale țării de pe unde am primit cereri pentru îndrumări și ajutoare, ceeace este semn îmbucurător, care arată, că ideea Caselor Naționale se generalizează și că problema Caselor Naționale a intrat în conștiința straturilor largi unde lucrează și înaintează din ce în ce.

Indeosebi s'a nizuit să dea un avânt acestei cauze dl conferențiar I. Neagoe, care pătruns de importanța chestiei a stăruit pretutindeni în turneurile sale la organele competente pentru obținerea terenului necesar, iar celor interesați le-a dat îndrumări pentru înființarea de fonduri în scopul zidirii, precum și alte informații în această frumoasă lucrare.

Ce privește luarea în primire a terenului pentru Casele Naționale de către organele «Asociațiunii» se vor da la timp lămuririle necesare. Și până la ajungerea scopului măreț ținem să accentuăm că aceste Case Naționale dorim să fie edificii monumentale, în raport cu numărul locuitorilor, cu situația și însemnătatea comunelor, să fie clădite solid și în stil românesc, să fie cât mai încăpătoare ca să poată satisface toate trebuințele cultural-economice ale diferitelor localități și în fine ca alături de biserică și școală să fie totatâtea lăcașuri demne ale culturii naționale, ceeace nădăjduim, că vor și deveni prin stăruința continuă a instituțiilor culturale, și prin dragostea și contribuția tuturor fiilor înțelegători și însuflețiți de acest ideal sfânt al neamului.

IV. Cursurile de analfabeți. În chestia aranjării acestor cursuri, încă destul de necesare și acum în majoritatea satelor noastre, comitetul central a stăruit, și în anul 1923, printr'o circulară, adresată despărțămintelor «Asociațiunii» și ziarelor. Date asupra ținerii acestor cursuri ni s'au înaintat numai din desp. Mureș-Uioara, unde 3 domni învățători din Ocnele-Mureșului au ținut curs cu neștiutorii de carte adulți din acel oraș, cărora li s'au trimis abecedare, iar instructorilor li s'a dat câte un onorar de Lei 500·—.

V. Cursuri de împletit nuiele. În urma propunerii mult regretatului Nicolae Petra-Petrescu, membru al Secțiunii economice a «Asociațiunii», comitetul central a hotărât angajarea unui maestru de împletit: corfe, coșuri și alte obiecte, pentru a se da țăranilor posibilitatea de a munci și câștigà și în timpul iernii. Spre scopul acesta s'a angajat, la început, maestrul Carol Schrodt din Sibiiu, care a ținut, în Noemvrie 1923, curs: în comuna Boița, de unde a trecut la Colonia de muncă dela halta Turnu-Roșu (jud. Sibiiu), unde a instruat orfanii și oamenii ocrotiți acolo, în Decemvrie 1923 și Ianuarie 1924, iar în Februarie 1924 a ținut curs în Șărmașul-mare (jud. Cojocna). Tot în Februarie 1924 a fost angajat țăranul român Danil Todor din comuna Lancrăm, dibaciu în meseria de împletit, care a ținut curs de împletit în comuna Săcădate (jud. Sibiiu). Asupra rezultatului obținut în Săcădate dăm aici o frântură din raportul primăriei comunale din aceea comună: «... Dl Danil Todor

«din Lancrăm, trimis la noi în luna Februarie (1924) pentru instruirea tineretului la facerea de corfe, cu modestia, hărnicia şi dibăcia d-sale şi-a făcut pe deplin datoria cu rezultatul deplin satisfăcător, în urma căreia 24 tineri din comună şi-au însuşit meseria de împletit corfe, coşuri de căruţe şi geamantane uşoare de mână. . .»

Instructorilor le-a plătit comitetul central parte 1000 parte 1500 Lei lunar şi cheltuelile de drum, iar comunele le-au dat întreţinerea. Cursurile se vor continuă şi în anul viitor.

VI. Expoziţia de industrie casnică în Avrig. Cu ocaziă serbărilor centenare ale lui Gheorghe Lazăr Secţiunea economică a «Asociaţiunii» a aranjat în 29 şi 30 Septemvrie 1923 o *expoziţie de industrie casnică în Avrig.* Expoziţia a aranjat-o dl profesor D. Comşa cu colaborarea funcţionarilor «Asociaţiunii» Ioan Neagoe şi S. Androne. A depus stăruinţe şi a făcut propagandă pentru reuşita expoziţiei dl I. A. de Preda, preşedintele Secţiunii economice.

Au fost expuse lucruri din comunele Avrig, Bradu, Săcădate, Porumbacul-de-jos şi Racoviţa, precum şi obiecte foarte preţioase de ale dlui profesor D. Comşa. Expoziţia a fost deplin reuşită, a stors admiraţia Alteţei Sale Regale Principele moştenitor Carol şi a celorlalţi vizitatori, cari s'au perondat în număr mare la vizitarea ei.

VII. Conferenţiarul propagandist al «Asociaţiunii». Cum am fost raportat şi în darea noastră de seamă pe anul 1923/4, comitetul a angajat de conferenţiar propagandist al instituţiunii noastre pe dl *Ioan Neagoe,* care şi a început activitatea la 15 Maiu 1923. Problemele încredinţate d-sale sunt următoarele: *a*) să reorganizeze despărţămintele şi agenturile neactive; *b*) să organizeze despărţăminte şi agenturi noui, precum şi biblioteci poporale şi case naţionale; *c*) să inscrie membri noui de toate categoriile şi să desfacă publicaţiunile şi lozurile «Asociaţiunii»; *d)* să ţină şi să publice prelegeri poporale, îndeosebi în scopul popularizării a tot felul de însoţiri culturale, financiare şi comerciale (cooperative); să înfiinţeze astfel de însoţiri şi cooperative; lucrări de birou în legătură cu problemele entru cari face propagandă.

Din raportul dlui conferenţiar pe care îl dăm la *anexa III* se vede ce a putut d-sa să realizeze timp mai bine de un an,

având să lupte cu greutăţile începutului şi trebuind să stea şi în serviciul altor cauze, tot de propagandă culturală, ce au ajuns, în mod excepţional, să fie rezolvite, cu concursul tuturor funcţionarilor «Asociaţiunii», în anul 1923/24.

Comitetul constată, ca de atâteaori, şi de astădată trebuinţa neapărată de conferenţiari culturali şi economici. Tot mai mult ni se cere din toate părţile trimiterea acestui fel de conferenţiari, şi unul singur nu poate răsbî pretutindeni, mai ales, trecându-şi acum «Asociaţiunea» activitatea şi în alte provincii ale patriei noastre.

VIII. Contactul cu despărţămintele şi agenturile se face în două feluri: *a*) prin ***circulare*** către toate despărţămintele şi prin ***corespondenţă a parte*** cu fiecare despărţământ; *b*) ***prin contact nemijlocit*** cu aceste organe.

S'au dat circulare *a*) referitoare la serbarea zilei de 1 Decemvrie; *b*) la serbările de înfrăţire culturală cu societăţile surori; *c*) la serbările Avramŕ Iancu; *d*) la problemele ce trebue îmbrăţişate de despărţăminte în cursul anului; *e*) la pregătirea dărilor de seamă despre activitatea desp. în cursul anului.

Corespondenţa a parte s'a urmat cu toate despărţămintele asupra chestiunilor dela ordinea zilei.

Contactul nemijlocit cu despărţămintele l-a luat în acest an dl preşedinte V. Goldiş: la Orşova, Moldova nouă, Baia-de-Criş, Brad şi Abrud-Câmpeni; cassierul I. Banciu cu o seamă de despărţăminte în chestia loteriei, a pregătirei serbărilor şi Muzeului Avram Iancu, etc., iar conferenţiarul propagandist cu reprezentanţii despărţămintelor din jud. Sătmar, Bihor, ş. a. In sfârşit dl N. Băilă, dir. artistic al «Asociaţiunii», a descălicat cu trupa de teatru «Astra», dând reprezentaţiuni, afară de Sibiiu, la Cohalm şi Sălişte.

Acest contact va trebuî înteţit pe viitor pentru a aduce la viaţă toate despărţămintele în stare de amorţire, pentru a înfiinţă despărţăminte noui şi pentru a face să pulzeze viaţa cu putere în ele.

IX. Propaganda noastră teatrală. In urma acordării unei subvenţii de Lei 400,000 din partea Ministerului Cultelor şi Artelor pentruca sub auspiciile «Asociaţiunii» să se dea reprezentaţii teatrale în Sibiiu şi în alte oraşe şi orăşele din păr-

ţile noastre şi după aprobarea planului de acţiune, făcut de directorul artistic al «Asociaţiunii», dl *Nicolae Bălă*, s'a înjghebat, cu sprijinul larg al dlui Director General al Teatrelor *Vasilescu-Valjean*, o trupă compusă din 16 persoane, cu care s'a început activitatea teatrală în ziua de 27 Octomvrie 1923, din prilejul adunării generale de reorganizare a despărţământului Cohalm. Reprezentaţiile au urmat apoi în Sibiiu şi Sălişte, până la 3 Februarie 1924. Artiştii acestei trupe teatrale au fost angajaţi din ziua de 15 Septemvrie 1923 până la 31 Ianuarie 1924 printr'un contract, redactat de dl Nicolae Bălă, revăzut de jurisconsultul «Asociaţiunii», dl *Dr. Lucian Borcia*, şi aprobat atât din partea comitetului central, cât şi din partea dlui Director General al teatrelor.

Repetiţiile au început la 16 Septemvrie 1923, iar deschiderea stagiunei urmă să se facă la 15 Octomvrie 1923, cu «Fântâna Blandusiei», de V. Alecsandri, conform înţelegerii, avute cu Direcţiunea Teatrului German din Sibiiu şi în conformitate cu dispoziţiile, stipulate în concesiunea trupei germane, prin cari aceasta erà obligată a cedà 9 seri lunar trupelor româneşti. La intervenţia ulterioară a Direcţiunii Teatrului German însă Ministerul Artelor a schimbat această dispoziţie şi numai după multă stăruinţă ni s'au cedat zilele de 3 şi 4 Noemvrie 1923 pentru reprezentarea piesei «Fântâna Blandusiei» şi pentru a puteà înlăturà, întrucâtva, impacienţa artiştilor şi a publicului românesc.

La 15 Noemvrie s'a continuat cu reprezentaţiile până la 15 Decemvrie cu următorul repertoriu: «Ţăranul Baron», comedie în 6 tablouri de Holberg; «Moartea Civilă», dramă în 4 acte de Giacometti; «Pe malul gârlii», comedie în 1 act de Olănescu-Ascanio; «Nevasta lui Cerceluş», comedie în 1 act de P. Locusteanu; «Casa de lut», dramă în 3 acte de E. Fabre şi «Vicleniile lui Scapin», comedie în 3 acte de Molière.

Dela 16—31 Decemvrie a jucat trupa germană, iar trupa noastră a pregătit repertoriul pentru luna Ianuarie şi anume: «Bastardul», dramă în 4 acte de Dourande; «Cain», dramă în 3 acte de Al. Sabaru; «Doctorul fără voie», comedie în 3 acte de Molière şi «Suprema forţă», piesă în 4 acte de Haralamb Lecca, care din cauza suspendării activităţii trupei noastre nu s'a mai putut reprezentà.

În total s'au reprezentat 10 piese (4 originale, 4 franţuzeşti, 1 italiană şi 1 daneză) în 28 de spectacole, în 2 luni, în care timp au fost şi turneurile artiştilor din Bucureşti *I. Manolescu, Agatha Bârsescu* şi *N. Soreanu*, fiecare cu câte 2 seri.

Afară de aceste reprezentaţii trupa «Astra» şi-a dat concursul în mod gratuit, la 2 serate (18 Decemvrie 1923 şi 12 Februarie 1924) ale «Convenirilor Sociale» din Sibiiu, jucând piesele «Nevasta lui Cerceluş», «Doctorul fără voie» şi recitând diferite poezii, iar la serata, aranjată în scop filantropic de «Reuniunea femeilor ortodoxe» din suburbiul Iosefin (15 Februarie 1924) «Cinel-Cinel» şi «Arvinte şi Pepelea» de V. Alecsandri.

Contingentul cel mai mare al spectatorilor l-au dat — fără îndoială — elevii şi elevele şcoalelor noastre, funcţionarii inferiori şi meseriaşii.

Preţurile de intrare au fost foarte mici, mai mici chiar decât la reprezentaţiile, aranjate de elevi sau diletanţi.

Media spectatorilor a fost 200 persoane seral, afară bineînţeles de cele oficiale şi a invitaţilor artiştilor, iar media încassărilor Lei 2,783·26, totalul încassărilor fiind de Lei 77,931·48.

Din subvenţia de Lei 400,000 şi din încassările de Lei 77,931·48 s'au plătit toate lefurile Directorului Artistic şi a artiştilor şi s'au achitat toate cheltuielile avute cu reprezentaţiile până la închiderea stagiunei (31 Ianuarie 1924), rămânând un plus de Lei 16,439·33 şi un inventar (costume, cărţi, bilete etc.) în valoare de cca Lei 8,000, cu toate că subvenţia erà socotită numai până la 31 Decemvrie 1923.

Pentru cheltuielile şi lefurile dela 1 Februarie 1924 până la 15 Martie 1924 «Asociaţiunea» a avansat suma de Lei 92,461·97, care sumă, în urma promisiunii dlui Ministru al Cultelor şi Artelor, va fi rebonificată instituţiunii noastre.

In decursul lunei Februarie s'au făcut demersuri la Ministerul Artelor prin dl Preşedinte *Vasile Goldiş* şi dl *Nicolae Bălă*, ca subvenţia promisă de Lei 600,000 să ni se asemneze, dar fără rezultat favorabil, astfel că la 1 Martie 1924 am fost siliţi să suspendăm activitatea Companiei teatrale «Astra», când această trupă aveà să înceapă un turneu de propagandă cu un ansamblu de artişti entusiaşti şi disciplinaţi, cu un repertoriu bine studiat şi potrivit împrejurărilor noastre.

X. „Biblioteca poporală“ a „Asociațiunii“ s'a îmbogățit în anul bugetar trecut cu următoarele broșuri: Nr. 109 *David Urs de Mărginenl*, biografie scrisă de dl *Victor Lazar*, Nr. 111 *Calendarul* pe anul 1924, întocmit de dl *I. Georgescu*. Aceste două publicații s'au tipărit sub îngrijirea dlui I. Georgescu, fiind dsa secretarul literar.

In Nr. 109 povestește dl Victor Lazar, pe înțelesul tuturor, viața plină de tendințe nobile a Colonelului Urs de Mărgineni — ca un îndemn pentru zilele noastre. Biografia a apărut mai întâi în rev. «Transilvania».

Sub conducerea noului secretar literar, substitut, s'au publicat până acum următoarele 10 broșuri, în câte 3000 de ex.: Nr. 112. Gânduri de dat mai departe, schițe și notițe de Horia P.-Petrescu; Nr. 113. Pentru sările de șezătoare. Material de citit și răsgândit; Nr. 114. Inviere și alte poezii, de Ion Borcia; Nr. 115. Clipe de întremare sufletească (de citit în șezători); Nr. 116. Icoane dela țară. Schițe din viața țărănească, de Petrea Dascălul; Nr. 117. De braț cu Moșul, în povești. Povești și fabule, de Moșul; Nr. 118. Povești din țara Cehului. Povești cehoslovace, de Bojena Niemțovà, traduse de abatele Zavoral; Nr. 119. E primejduită «cultura»!; Nr. 120. Calendarul pe anul 1925 (în 5000 ex.); Nr. 121. Patria, poezii de G. Tutoveanu.

Am luat în considerare la redactarea «Bibliotecii poporale» dorințele exprimate de dl prof. Bogdan Duică, la adun. generală dela Timișoara, când a cerut pentru diferitele vârste cărți diferite. Poveștile românești, cehești și slovace, pe lângă cele din «1001 de nopți», etc., pot satisface și pe copii și o țărănime dornică de elementul miraculos din povești. «Gândurile» și materialul pentru șezătorile sătești pot fi alimentul sufletesc pentru cei ce vreau să judece în timpurile noastre, militând pentru spiritul de solidaritate socială, pentru compătimire, pentru tendința spre ceva excelsior, spre o omenire primenită. Poeziile sunt pentru cetitori, cari au gustul literar mai pronunțat. Icoanele dela țară, siluete prinse în genul lui Ioan Pop Reteganul. In călindar și aiurea ne dăm osteneala să aducem în opinia noastră publică, și în cea dela sate, lozinci sănătoase, viabile, despre interdependența socială — parafraze de ale unor cugetători de astăzi, ca Gustave Le Bon, Guilelmo Ferrero, Masaryk, etc.

Având coalele limitate (de număr: 3 coale; de călindar: 12, cu partea calendaristică cu tot) n'am putut tipări cum am fi vrut. Ajunşi în impasul acesta am căutat să ne ajutăm cu un expedient, care am dorî să prindă rădăcini şi într'alte locuri (v. raportul despre cele 25 Buletine şi despre «Corespondenţa Astrei Nr. 1» ale despărţ. Sibiiu).

XI. Revista „Transilvania" a continuat să apară lunar şi în anul trecut, din 1 Ianuarie 1924 pusă sub îngrijirea secretarului nostru literar substitut.

Marele inconvenient al acestei reviste, care vrea să fie o icoană fidelă a vieţii intelectuale dela noi şi de aiurea, mai cu seamă a sforţărilor pe terenul propagandei culturale, este lipsa de spaţiu. In timp ce alte publicaţii, cu o menire neserioasă, huzuresc pe hârtie velină, au un tiraj respectabil, încât te întrebi, nepreocupat: au drept de existenţă publicaţii de acestea, revista «Asociaţiunii» a fost silită să-şi limiteze extensiunea la 2 coale pentru un număr. Ce s'a tipărit mai mult a fost în detrimentul altor rubrici bugetare.

Din cauza lipsei de spaţiu a fost silită «Transilvania» să audă reproşuri pentru cari nu e vinovată: organul «Asociaţiunii» a trebuit să publice dări de seamă conştienţioase despre serbările dela Bucureşti (1924) şi Câmpeni, Vidra, etc. (1924), cu risicul de a delătură materialul ce-i stă la dispoziţie dintr'alte părţi.

Ca să scăpăm din impasul de a apăreà numai odată pe lună şi şi atunci cu material, ici colea, reprodus din presa zilnică, fără voia noastră, ar fi o singură soluţie: publicarea «Transilvania» în restimpuri mai scurte, dar fiind asigurată altfel materialiceşte. Mulţumim colaboratorilor desinteresaţi din anul de faţă şi rugăm publicul şi pe scriitori să întreprindă o propagandă cât mai vie pentru organul «Asociaţiunii».

XII Biblioteca „Astra". In urma calamităţilor pecuniare şi în urma concluzului luat de comitetul central — n'a mai apărut Biblioteca «Astra» în anul trecut, cu toate că ar fi mult material vrednic de publicat. Aşa am fi publicat d. e. frumoasele traduceri din Goethe: «Ifigenia» şi din Shakespeare: Iuliu Cezar — amândouă din peana regretatului Ioan Borcia. Firesţe, munca aceasta ar trebuî retribuită. Ne întrebăm: Astfel de lucrări de valoare (trad. din Shakespeare e caracterizată de dl prof. univ. de limba engl. Grimm ca cea mai bună traducere românească

din Shakespeare) pot fi ele lăsate de către «Asociaţiune» după ce i-au fost oferite din partea erezilor spre publicare?

XIII. Secţiile ştiinţifice-literare. Deoarece se publică în întregime procesele verbale cele 2 ale şedinţelor plenare — în rev. «Transilvania», (Anexa II.) ne vedem nevoiţi a trimite pe binevoitorul cetitor la capitolul acela, dacă vreà să se informeze despre desbaterile urmate.

XIV. Conferenţe, prelegeri, şezători culturale. Trebue să constatăm cu viie satisfacţie că în anul încheiat s'au ţinut pe teritorul Ardealului serii bogate de conferenţe, în diferitele noastre oraşe, orăşele şi comune. Se observă o emulaţie nobilă între oraşele noastre, să aibă cât mai numeroşi şi mai valoroşi conferenţiari.

Societăţile culturale surori şi-au dat şi ele seama de marea importanţă a conferenţelor bune, bine alese şi ne-au oferit putinţa să întreprindem un *schimb de conferenţiari*, pe urma căruia cultura noastră numai câştiga poate. Astfel se cunosc cei buni ai noştri, astfel se apropie, sufleteşte, unii de alţii, şi aşa se leagă relaţii culturale durabile.

E destul să amintim seriile de conferenţe ţinute în Sibiiu, Braşov, Cluj, Arad, Blaj, Timişoara, Oradea-Mare, Făgăraş, ca să constatăm interesul cel mare manifestat faţă de aceste serii de conferenţe. Un public dornic de conferenţe, un public dificil chiar, unul care ştie face selecţia cuvenită, creşte mereu în număr şi ne va prelucra opinia publică în viitorul apropiat, dacă ne vom da osteneala să perseverăm, sistematic, pe cărarea apucată.

In rapoartele diferitelor despărţăminte vor găsi cetitorii listele conferenţelor.

Paralel cu conferenţele pentru intelectuali s'au ţinut acelea pentru *meseriaşii* noştri şi pentru locuitorii de pe la *periferiile oraşelor*. Li s'a vorbit despre probleme de actualitate, despre autori şi pictori români de seamă (cu diapozitive), despre alcoolism, analfabetism, boalele sexuale, etc., arătându-li-se cărarea cea bună. La începutul şi sfârşitul conferenţelor au fost de obiceiu, declamaţii, bucăţi corale, etc.

XV. Muzee. *Muzeul central* în cursul anului 1923 a fost inspectat de dl inspector general al muzeelor Tzigara Samureaş, care a exprimat laudă «Asociaţiunii» pentru bogăţia şi aranja-

mentul muzeului, predând şi o subvenţie de 50,000 Lei din partea statului pentru colecţionarea de noi obiecte pe seama acestuia.

Au donat obiecte pe seama muzeului: d-nii Nicolae Cărpinişan, Răhău, monede vechi, dl notar public Romul Boca din Alba-Iulia, cârma primului aparat de sburat al lui Aurel Vlaicu, dl Aurel Contrea, Roma, o fotografie a mormântului Episcopului Inochentie Micu Clain, d na Catinca Bârseanu, potretul lui Ciprian Porumbescu, Căpitan Iorga o fotografie a mormântului lui Badea Cârţan şi o mască (negativ) a obrazului lui, Legaţiunea Cehoslovacă din Bucureşti o fotografie a corului institutorilor cehoslovaci, dl Eliseu Gabor, Braşov, o carte poştală din timpul războiului, din lemn de mesteacăn, dl George Sfetea un album al expoziţiei din 1906 din Bucureşti, în 128 fotografii.

S'a cumpărat pe seama muzeului 10 tablouri dela dl S. Albescu, reprezentând tipuri de ţărani de pe valea Ampoiului şi soldaţi glotaşi, 1 tablou al dlui Ilie Chidu, reprezentând pe martirii neamului Horia, Cloşca şi Crişan.

Vizitatorii muzeului încă s'au sporit faţă de anul precedent cu peste o mie, urcându-se numărul lor la 4612. Remarcăm dintre vizitatori: Ateneul popular Tătăraşi din Iaşi, Corul institutorilor cehoslovaci, ziariştii cehoslovaci, Asociaţia medicilor psichiatri din ţară, un grup de institutori şi studenţi români din Bulgaria (aromâni).

Ca membri fondatori ai Casei naţionale şi ai Muzeului central, achitând taxa de câte 1000 Lei s'au mai înscris d-nii: C. N. Ştefănescu, Ioan Neagoe, Societatea minieră Petroşani, Ilie Androne şi dna Minerva Zunea.

Din fondul Casei Naţionale şi a Muzeului s'a dat un ajutor de 1000 Lei Casei Naţionale din Bârlişte.

Nu putem încheia capitolul de faţă fără să amintim, ca şi anii trecuţi, lipsa tot mai evidenţiată a salelor de aranjament a obiectelor muzeului, cari se sporesc mereu.

Muzee regionale. Cu ocazia serbărilor centenarului Avram Iancu «Asociaţiunea» a aranjat în aripa dreaptă a Casei Naţionale, clădită în jurul casei marelui erou, un muzeu în patru secţii: o secţie a anilor 1848—49 şi o secţie etnografică, o secţie bisericească şi casa veche a lui Avram Iancu.

Secţia anilor 1848—49 numără 504 obiecte şi anume: Drapelul mamei Iancului, 10 scrisori autografe A. Iancu, fotografie A. Iancu, 1 fotografie Iancu şi prefecţii, fluerul lui Avram Iancu, pipa lui A. Iancu, 86 documente şi scrisori referitoare la anii 1848—49, 36 proclamaţii referitoare la anii 1848—49, 13 puşti, un ţinător de praf de puşcă, 7 săbii cu teci, un cuţit cu teacă, 19 pistoale cu 2 tocuri, 8 lănci, 2 buzdugane, sfeşnicul lui A. Mureşan. Ceasul, masca şi călimara lui Axente, 118 fotografii reprezentând pe A. Iancu, prefecţi şi oameni, cari s'au distins în anii 1848—49 şi locurile unde s'au întâmplat evenimentele mai însemnate în acei ani. Drapelul fostului Regiment de casă al Moţilor (50 inf. Alba-Iulia). Drapelul regimentului Horia şi alte 3 drapele etc. etc.

Cele 118 fotografii mari, încadrarea lor, geamurile şi cartoanele au costat Lei 50,525·90. Mobiliarul: 24 dulapuri 2+1,60, laviţe, lampe şi pulturi au costat 99,000, sume puse la dispoziţia «Asociaţiunii» de Ministerul cultelor şi artelor. Celelalte obiecte afară de o puşcă, donaţia d lui Aurel Gomboş, pipa lui A. Iancu, donaţia d-lui Grigorie Nicola, o sabie, donaţia d-lui Vesa, un pistol, donaţia d-lui Iuliu Albini, fotografia lui Horia, donaţia d-lui Nicolae Muntean, un document Axente Severu, donaţia d-lui Gh. Muncuş, un pistol, donaţia dlui Chirilă Truţa, o carabină, donată de dl Alexă Drăgan, o cruciuliţă, donată de dl Raţiu şi o suliţă donată de dl Ioan Groza, au fost colectate de mai înainte din partea «Asociaţiunii».

Secţia etnografică. Secţia etnografică cuprinde 84 obiecte şi anume: Feţe de masă, cătrinţe, ştergare, trăisti, cârpe, ii, poale, cămăşi, mărgele, peptare, căpătâie, culmăriţe, cânceauă, cojoace, ţoale, laviţe, furci de tors. Obiectele secţiei etnografice s'au colectat prin dnele Sabina Dr. Borzea şi O. Buzoianu din Abrud, partea cea mai mare prin cumpărare, costând suma de 30,000 Lei, sumă pusă la dispoziţie de Ministerul cultelor şi artelor. Donaţii din partea dnei Buzoianu 9 furci de tors şi 2 cane.

Secţia bisericească numără 38 obiecte şi anume: icoane, prapore, sfeşnice, triod, cruce, feţe de masă, ulcioare, tetrapod, etc., toate donaţia bisericii din Vidra medie. Dna Buzoianu a dăruit un covorel de îngenunchiat. Bisericii din Vidra-medie i s'a dăruit ca o mică recompensă 2 sfeşnice mari şi 2 mici noui, în schimbul obiectelor vechi donate.

Biserica ortodoxă din Cricău a donat un aier vechiu şi un mineiu în schimbul unui aier nou.

Casa veche A. Iancu. Interiorul casei A. Iancu, care lipseà cu desăvârşire, s'a refăcut, după cum erà pe timpul când trăià. In odaia mare s'au aranjat 3 laviţe, un colţar, un podişor, un pat, o masă, o cameniţă cu frigare, o ladă, un cuier, 13 ştergare, o culme, un străjac, un ţol, 5 căpătâie, o glugiţă, 2 icoane, o cruce, 7 cânceauă, o ploscă, 3 farfurii, 4 linguri, o furculiţă, o sălăriţă, un ţinător de briciu. In odaia mică s'au depus 2 laviţe, un colţar, un pat, un scaun, un leagăn, o cameniţă, o masă, 2 cuiere, un străjac, o perină, un ştergar, un cearceaf, 12 cânceauă, furculiţe, linguri, farfurii şi alte obiecte casnicè.

Obiectele toate, afară de un colţar, dăruit de dl Aurel Gomboş din Vidra de sus, au fost cumpărate, respective, schimbate. In locul unei laviţe vechi i s'a dat respectivului o laviţă nouă, în schimbul unei cameniţe vechi un cuptor nou, etc. Suma cheltuită cu refacerea interiorului casei A. Iancu e de Lei 8,232·— plus din contul mobiliar Lei 4,600·—, sume acoperite din donaţia Ministerului de culte.

Cu îngrijirea Muzeului, până la alte dispoziţiuni, a fost încredinţat dl Aurel Gomboş, proprietar în Vidra de sus, în calitate de custode şi dl Grigorie Nicola, în calitate de prezident al agenturei din Vidra, sub auspiciile despărţământului Abrud-Câmpeni al «Asociaţiunii».

Muzeul şi biblioteca au fost asigurate la Prima Ardeleană pentru suma de Lei 1.000,000·—.

XVI. Biblioteci. *Biblioteca centrală.* Biblioteca centrală a «Asociaţiunii» s'a sporit în cursul anului cu 4856 volume şi anume: 2070 volume întrate în urma legii de a se trimite bibliotecii noastre câte un exemplar din ce apare în ţară, 2296 volume donaţia dnei Catinca Bârseanu şi a familiei fericitului în Domnul fost prezident al «Asociaţiunii» Andreiu Bârseanu, 490 volume donaţia dlui profesor pensionat T. Crivăţ din Bucureşti. Afară de acestea biblioteca s'a mai sporit cu colecţiile ziarelor şi revistelor ce apar în ţară şi ne vin în urma legii bibliotecilor, în număr de 638.

Cărţi au mai dăruit dnii V. Străuţ, T. Crivăţ, Legaţia Cehoslovacă din Bucureşti, Soc. corală a institutorilor din Praga, dna M. Simtion şi Muzeul pedagogic din Bucureşti.

In cursul anului, pentru a puteà continuà cu aranjarea cărţilor noui, s'au făcut şi 4 dulapuri noui, în suma de Lei 44,326·—, dulapuri, cari vor puteà cuprinde cărţile întrate în anul trecut şi viitor. Şi aici ca şi la Muzeu se simte tot mai arzător lipsa de săli noui pentru colecţiile mereu crescânde ale bibliotecii.

Biblioteci regionale. Cu ocazia serbărilor centenarului A. Iancu, în 2 odăi ale aripei stângi a Casei naţionale, clădite în jurul casei vechi Avram Iancu, «Asociaţiunea» a aranjat o bibliotecă şi o sală de lectură. Mobiliarul bibliotecii şi a salei de lectură, constător din 6 dulapuri 2+1·30, — o masă de scris cu toate utensiliile necesare, masă normală, scaune, tablouri pe pereţi, etajere pentru ziare şi reviste, masă mare, lampe, tablouri naţionale pe pereţi, hărţi, — a costat Lei 61,000·—, sumă pusă la dispoziţie de Ministerul Cultelor şi Artelor. In bibliotecă s'au aranjat 809 volume, cea mai mare parte donaţia Ministerului Muncii, prin bunăvoinţa dlui Emanoil Bucuţa. A mai donat cărţi: Centrala Caselor Naţionale, Ministerul Cultelor şi Artelor şi Fundaţia culturală «Principele Carol» şi «Asociaţiunea». In sala de lectură s'au aranjat diferite colecţii de reviste şi ziare, potrivite pentru popor.

Cu îngrijirea bibliotecii, până la alte dispoziţii, a fost încredinţat dl Aurel Gomboş, în calitate de bibliotecar şi părintele Gr. Nicola, în calitate de prezident al agenturii «Astrei» din Vidra, sub auspiciile despărţământului Abrud-Câmpeni al «Asociaţiunii».

XVII. Arhiva „Asociaţiunii“. Din lipsa de local şi de personal necesar selecţionării, Arhiva «Asociaţiunii» a rămas tot în starea veche. In bugetul anului 1925 se prevede angajarea dlui Teodor Păcăţianu pentru studierea şi selecţionarea Arhivei şi aranjarea ei în una din sălile parterului Muzeului «Asociaţiunii». După părerea d-sale selecţionarea arhivei se poate termină în cursul unui an, aşà că la sfârşitul anului 1925 vom puteà raportà Onoratei adunări generale despre documentele de însemnătate istorică ce se vor aflà în aceastà arhivă militară şi civilă.

Dl G. Poponea din Sibiiu a dăruit o hartă.

XVIII. Loteria „Asociaţiunii“ a fost aranjată, precum se ştie, pentru înfăptuirea unor mari probleme culturale-naţionale, ca statui lui Avram Iancu, lui Horia, lui Cloşca, lui Crişan şi

lui Mihaiu Viteazul; monumente comemorative la Şelimber, la Mesteacăn, la Abrud, la Fântânele, pe Câmpia libertăţii, la Grădiştе, la Vidra; case naţionale regionale cu biblioteci şi muzee în oraşele noastre, case naţionale cu biblioteci poporale în satele noastre etc.

Rezultatul propagandei şi al vânzărilor din anul al III-lea a fost şi mai puţin mulţumitor decât al primilor ani. Lipsa de interes a publicului mare şi chiar al comisionarilor a fost de aşà natură, încât tragerea a III-a am fost nevoiţi să o amânăm pentru 31 Decemvrie 1924.

Facem deci şi la acest loc un însufleţit apel către toţi membrii şi oamenii noştri de bine să sprijinească din toate puterile lor această mare întreprindere a noastră, care, dacă izbuteşte, precum sperăm, va schimbà înspre mai bine atâtea aspecte din viaţa noastră publică.

Ne facem o plăcere şi o datorie reproducând şi la acest loc frumoasa şi folositoarea propunere, făcută de entusiastul nostru sprijinitor, dl I. Simionescu, prof. univ. Iaşi. D-sa scrie:

«In Anglia se obişnueşte a se serbà amintirea morţilor căzuţi în răsboiu prin câteva clipe de neîncetare. In ziua aniversării, la anumit ceas, câteva minute încetează orice activitate.

Oamenii se opresc din mers, unde i-a prins clipa. E o pauză de reculegere în forfota vieţii, e rugăciunea mută a fiecăruia pentru sufletele celor dispăruţi. Chiar şi indicaţiunile ce ar însemnà o grevă generală se obişnueşte acum a se arătà prin încetarea lucrului pentru câteva minute. Să facem cu toţii un gest analog, ca semn al solidarităţii etnice. Gândul tuturora, numai într'o singură zi să fie a sacrificà chiar din nevoile curente cei 20 Lei pentru cumpărarea unui bilet al Asociaţiunii din Sibiiu. Ca din pământ ar răsărì Muzeul lui Avram Iancu, măreţul monument de pe Câmpia Libertăţii, acel de lângă Turda, ca şi Casele Naţionale din centrele înstrăinate. Nu numai că am căpătà încredere în noi, dar am stârnì şi fiorii îngrijorării în acei cari se bizuesc mult în reuşita uneltirilor lor ascunse, pe lipsa noastră de solidaritate ca şi pe nesocotirea însemnătăţii, pentru viitorul nostru, a împrejurărilor prin care trăim ca neşte orbi.

Să urmăm cu toţii acest sfat frumos şi folositor, cumpărând cât mai multe bilete dela loteria «Asociaţiunii».

XIX. Averea „Asociaţiunii" în anul 1923. Cum se vede din anexa IV venitele fondului general au fost în anul 1923 de Lei 683,493·83, iar cheltuelile generale de Lei 681,682·37, rămânând un excedent de Lei 1,811·46, care s'a transpus fondului general ca dotaţie.

In venitele fondului general sunt socotite şi ajutoarele primite în anul 1923, în sumă de 255,000·— şi anume: dela Ministerul de instrucţie Lei 150,000·—, dela Ministerul de Culte 50,000·—, dela «Albina», institut de credit, Sibiiu 50,000·— şi dela Cercul Militar-Civil, Timişoara, Lei 5,000·—.

XX. Fundaţiunile şi fondurile administrate de «Asociaţiune» au crescut în mod normal. Specificarea acestora, starea lor la sfârşitul anului 1923 şi întrebuinţarea veniturilor se pot vedeà în darea de seamă, publicată ca anexă la acest raport.

Fondurile, mai mari sau mai mici, întemeiate de oameni generoşi cu înaltul scop ca ele să fie de ajutor înaintării neamului, şi al căror nume ele îl poartă, sunt în număr de 34; alte 4 fundaţiuni au fost creiate de «Asociaţiune» şi augmentate prin donaţiuni şi colecte întru pomenirea a patru persoane binemeritate pentru cultura românească. Între fundaţiuni se numără şi 1 fundaţiune a Internatului de fete al «Asociaţiunii», 2 fundaţiuni a două despărţăminte ale «Asociaţiunii», 1 fundaţiune, aşa numită, a Băncilor şi 1 «Bibliotecei Universităţii», de toate 43.

Fondurile întemeiate de «Asociaţiune», în număr de 24, poartă numele unora dintre bărbaţii distinşi în trecutul neamului, îndeosebi pe terenul literaturii, al ştiinţelor şi artelor. Afară de aceste 3 fonduri au fost întemeiate din diferite alte isvoare, 1 fond este, aşa numit, al foştilor stipendiaţi, 5 sunt ale totatâtor despărţăminte şi unul al secţiei medicale a instituţiunii noastre. Între fonduri numărăm, ca cel mai de seamă, Fondul general cu dotaţia Belloiu şi Pană; iar înfiinţate de «Asociaţiune» şi augmentate din contribuiri diferite în anul 1923 sunt fondurile: «Parteniu Cosma» şi «Dr. Corneliu Diaconovich», votând comitetul pentru fiecare din ele suma de câte Lei 10,000·—. La fondul «P. Cosma» a contribuit în 1923 Reuniunea femeilor române Sibiiu cu Lei 2,000·—, comitetul re-

gional al ocrotirei orfanilor din Timişoara, Lei 1,000·— şi dl Ioan Oprea, dir. instit. «Timişana» din Timişoara cu Lei 500·—.

La fondul «Dr. C. Diaconovich» a contribuit instit. «Albina», Sibiiu cu 5000·— şi dl Ioan Mocionyi, Căpâlnaş cu Lei 4000·—.

Contribuirile la fondul «Andreiu Bârseanu» s'au continuat în 1923 şi 1924. Starea acestui fond la 31 Decemvrie 1923 este de Lei 106.431·05 De toate sunt 34 fonduri.

Fundaţiunile şi fondurile împreună sunt în număr de 78.

Între fundaţiunile date în timpul din urmă în administrarea «Asociaţiunii» numărăm cu mulţumită şi recunoştinţă fundaţiunea de Lei 100,000·—, creiată de M. S. Regele pentru ajutorarea fiilor de Moţi la îmbrăţişarea meseriilor.

In anul 1924 ni s'au mai anunţat următoarele 4 fundaţiuni, ce au să fie date în grija «Asociaţiunii»:

1. *Fund. Dnei Iulia Pop*, funcţionară la Regia Monopolurilor Cluj, decedată în 19 Septemvrie 1923. Din testamentul fundatoarei se constată, că dânsa a lăsat pentru o fundaţie cu scop de binefacere casele sale cele mari, de lângă Vale, din comuna Sălciua de jos şi Lei 29,000·— dimpreună cu interesele de 8% dela termenul împrumutării dlui Gheorghe Ghidrai din aceiaşi comună. Executor testamentar a fost instituit Dl S. Vasinca, preot, care are la dsa toate actele, obiectele şi hârtiile de valoare, pe cari, după pertractarea lăsământului la forurile competente, le va transpune «Asociaţiunii».

2. *Fund. Dimitrie Bălănescu*, proprietar şi comerciant în Biserica albă (Jugo-Slavia), ni s'a anunţat din partea dlui Dr. *Aureliu Novacu*, advocat în Biserica albă, cu data de 5 Iunie 1924. Fund. este destinată pentru burse şi are să fie administrată de «Asociaţiune». Ca executor testamentar este instituit dl Dr. Aureliu Novacu cu alţi 3 domni. Fundaţia se ridică, după preţuirea dlui Dr. Novacu, la peste 850,000·— Dinari. Comitetul a încredinţat cu reprezentarea instituţiunii noastre înaintea autorităţilor şi a instanţelor judecătoreşti pe dl Traian Oprea, protopresbiter ort. rom. în Vârşeţ.

3. *Dl Grigorie Hangea* din Maer (jud. Bistriţa-Năsăud) a lăsat «Asociaţiunii» în anul 1886 ca fundaţiune de stipendii suma de fl. 1,000·—, depusă la banca «Aurora» în Năsăud. Dir. fondurilor grăniţăreşti din Năsăud ni-a avizat cu data de 9 Iunie 1924, că văduva fundatorului, care a beneficiat de inte-

resele fundaţiunii până la moarte, a decedat. Suma de Lei 1000·— s'a primit în administrarea instituţiunii noastre în 1924.

4. Încă înainte de războiu, în anul 1912, dl Nicolae Rusu, proprietar în Poiana de Arieş (jud. Turda-Arieş), dimpreună cu soţia sa d-na Cornelia n. Man, au testat averea lor «Asociaţiunii», cu destinaţia ca din venitele ei să se deà burse elevilor săraci, cari vor studià la şcoalele din Ardeal, inclusive şi elevilor dela meserii. Fundatorul a decedat în anul 1912, fundatoara, care a beneficiat de venitele fundaţiunii, a decedat în Turda la 16 Sept. 1924 şi a fost înmormântată în Poiana de Arieş, alături de soţul său, în 18 Sept. 1924.

Comitetul central, prin încredinţatul său, dl Dr. *Octavian Russu*, vicepreşedintele «Asociaţiunii», ajutat cu multă prevenire de dl Dr. *Valer Moldovan*, preşedintele baroului din Turda, a luat toate măsurile de lipsă pentru aranjarea acestei fundaţiuni, care pe lângă o casă nouă şi edificiile economice, mai dispune şi de 51 jugere de pământ.

O altă fundaţiune de Cor. 50 000·— lăsată de mai înainte în grija «Asociaţiunii» de către dl *Andrea Boborony*, comerciant şi proprietar în Biserica-Albă, este aşezată în depozit la banca «Luceafărul» în Vărşeţ.

Donaţiunea «*Gheorghe Tomoşoiu*» de Lei 10,000·— este atăcată cu proces de văduva donatorului.

La expresa dorinţă a fundatorului Dr. *Corneliu Păcurariu-Bianu*, osemintele dânsului au fost transportate dela *Pireu* (Atena) la *Făget*, comuna sa natală (jud. Târnava-mică) şi au fost înhumate lângă iubiţii săi părinţi în 21 Octomvrie 1923. Inhumarea s'a făcut într'un mod vrednic de nobilul fundator, participând din Blaj dnii *Ioan F. Negruţiu* şi Dr. *Alexandru Rusu*, membrii ai comitetului central şi dl *Aurel C. Domşa*, dir. desp. Blaj al instituţiunii noastre, iar din Sibiiu, ca reprezentant al comitetului, dl *Romul Simu*, secretarul administrativ al «Asociaţiunii». A cântat înduioşetor corul clericilor din Blaj şi a predicat dl Dr. A. Rusu, arătând, în prea frumoase cuvinte, meritele defunctului. «Asociaţiunea» a depus o cunună pe mormântul nobilului fundator. Cheltuelile transportului dela Pireu până la Făget şi cheltuelile de înmormântare le-au suportat împreună «Academia Română» şi «Asociaţiunea», ambele instituţiuni încredinţate din partea defunctului cu admi-

nistrarea câte unei fundațiuni instituite de dânsul pentru scopuri culturale. Fundațiunea este în pragul inactivării, iar «Asociațiunea» a rămas să îngrijească de ridicarea unei cruci și de facerea unui grilaj la mormântul fundatorului.

Două fundațiuni mai mari: Fund. «*Ioan Petran*» și Fund. «*Ioana Bădilă*» și *Iohanna Moldovan* n. *Farkas* întru memoria lui *Dimitrie Moldovan* preocupă în mod special comitetul central. Cea dintâiu cu intravilanul de peste 3 jug. în una din părțile cele mai frumoase ale orașului Cluj, ceealaltă cu o casă de mare valoare în una din stradele principale ale Sibiiului. Chestiunea aranjării acestor două fundațiuni este supusă unui studiu serios și temeinic, cu scopul de a utilizà resp.. valorizà cât mai favorabil numitele două imobilii în înțelesul dispozițiilor testamentare și în conformitate cu interesele de progres ale neamului nostru.

O altă Fund. de seamă, care stăruim să fie aranjată în timp apropiat și într'un mod cât mai potrivit intereselor culturale ale poporului nostru, este Fund. «*Ioan Pop Maior*».

Nu am putut limpezì până acum situația «Fund. Dr. *Gh. Anca* și soția sa *Ana* n. *Stepan*»; sperăm însă, că ne va succede să o facem aceasta în timp apropiat.

Consiliul superior agricol nu a resolvit până la data de față cererea comitetului central din 1 Maiu 1923: de a nu aprobà exproprierea imobiliilor Fund. «*Mihail Albon*» din Blajova, făcută fără știrea noastră de comisiunea județană a jud. Timiș-Torontal.

Mai amintim, că la cererea dlui *Nicolae Motora*, preot în Sângeorgiul de Mureș, comitetul central i-a restituit *fundațiunea* ce i-a fost dat în administrare, pe motivul că dorind să o complecteze la Lei 100,000·— aveà să o deà în administrarea Consistorului Eparhiei ort. rom. a Clujului.

Nu putem încheià acest capitol fără de a scoate la iveală împrejurarea, că prin noua lege asupra administrării fundațiunilor și fondurilor, se impune și «Asociațiunii» noastre o lucrare îndelungată și grea, toate fondurile și fundațiunile administrate de ea, având să fie provăzute cu litere fundaționale și cu un regulament în conformitate cu dispozițiile nouei legi. O persoană va trebuì să se ocupe astfel timp de mai multe luni numai cu această lucrare anevoioasă, care reclamă și cu-

noştinţe de drept, iar personalul actual al biroului nu este de ajuns nici pentru resolvirea celorlalte probleme, cari s'au sporit şi se sporesc mereu, necum să-i mai ajungă timpul şi pentru executarea lucrării din chestiune.

Averea totală administrată de «Asociaţinne» se urcă la suma de Lei 1.960.364·78.

Pentru anul 1925 comitetul prezintă Onor. adunări generale, în Anexa V., proectul de buget cu Lei 3.562.085—

Bursele şi Bursierii.

Aproape totalitatea burselor, aşa cum le poate împărţi «Asociaţiunea», de câte 100, 200, 350 şi 500 Lei anual nu mai ademenesc pe nimenea. La concursele publicate nu se găsesc reflectanţi şi astfel sumele destinate pentru burse sau capitalizat, rămânând ca ele sau să se cumuleze după norme îngăduite de literile fundaţionale şi astfel să se distribue sau să se amâne distribuirea lor pentru vremuri mai bune, când ameliorându-se valuta, vor însemnà şi ele ceva.

Lista puţinilor bursieri, cari au beneficiat în anul şcolar 1923/24 de burse dín venitul fondurilor şi fundaţiunilor administrate de «Asociaţiune», o prezentăm în anexa VI.

Totdeodată, clausula din un testament mai recent ce ni s'a comunicat, în care se cere ca bursierii, ajunşi în situaţia de a puteà restituì bursa de care au beneficiat din fundaţiune, să o restitue, ca în felul acesta să poată fi ajutaţi cu burse mai multe şi mai mari un număr cât mai însemnat de tineri lipsiţi de mijloace, — ne îndeamnă să stăruim, şi cu această ocazie, la foştii noştri bursieri, pentru a restituì spre scopul indicat bursele de cari au beneficiat.

XXI. Internatul de fete al „Asociaţiunii“. In acest internat au fost adăpostite în cursul anului şcol. 1923/24 în total 118 eleve, cari au urmat la Liceul de fete al statului.

Veniturile Internatului în numitul an şcolar au fost de Lei 1.831,829 38, iar cheltueli'e pentru întreţinerea elevelor de Lei 1.821,249·58.

In anul şcolar 1923/4 s'au făcut înlesniri la 3 eleve sârguincioase la învăţătură şi sărace, adăpostite în Internat, în suma de Lei 18,500·—.

Bugetul Internatului pe anul școl. 1924/25 s'a proiectat cu suma de Lei 2.250,000·—, iar numărul elevelor din Internat cu 120.

XXII. Membrii „Asociațiunii". La încheierea anului de gestiune, asupra căruia facem această dare de seamă, instituția noastră a avut: membri onorari 17, membri ai secțiunilor științifice literare 377, membri fondatori ai Casei Naționale centrale 87, membri fondatori ai «Asociațiunii» 747, membri pe viață 2671, membri activi 11,629 (dintre cari 5044 și-au achitat taxa de membri, iar 6585 sunt în restanță cu achitarea acesteia), și membri ajutători 1640, în total 17,167 membri.

Din consemnarea sumară a membrilor, după despărțăminte, din *anexa VII*, rezultă, că numărul membrilor «Asociațiunii» în general a crescut. Indeosebi este îmbucurătoare creșterea la membrii fundatori și pe viață, numărul celor dintâi crescând cu 156, iar al celor pe viață cu 572 față de anul trecut, aceștia achitându-și în întregime și cotizația de membru. Nu e tot așà în ce privește membrii activi. Numărul acestora, ce e drept, a crescut față de anul precedent cu 6026, în mare parte membri noui, cari și-au achitat mica cotizație de 10 Lei, dar e îngrijorător numărul membrilor activi mai vechi în restanță cu achitarea taxei, număr, care se ridică la 6585 și care, cu toată micimea taxei de 10 Lei, totuși ar fi dat suma de Lei 65,850·—. Și e cu atât mai regretabil, că mulțime de despărțăminte, necum să facă vr'o propagandă culturală — nouă cunoscută, — ele nu au incassat măcar taxele dela membri, cu cari ar ajutà nu numai centrala în urmărirea scopurilor sale, ci ar adunà și mijloace pentru propaganda proprie, în despărțăminte.

Apelăm deci, și cu această ocaziune, la sentimentul de jertfă și datorie al organelor noastre din despărțăminte, rugându-le să stăruе pentru incassarea taxelor restante dela membri, cum și pentru inscrierea de membri noui. Comunele noastre n'ar trebuì să lipsească din șirul membrilor fundatori sau pe viață ai «Asociațiunii», și nu cerem lucru mare și imposibil, dacă pentru scopurile măreție, îmbrățișate de instituțiunea noastră, cerem ca fiecare comună, după mărime, să ne dea dela 10 membri activi în sus și dintre fruntași câțiva membri fundatori și pe viață.

Dintre membrii și binefăcătorii mai de seamă ai institu-

ţiunii noastre, decedaţi în anul de gestiune 1923/4, avem durerea a aminti pe următorii 3 domni:

a) ***Parteniu Cosma***, director de bancă î. r., membru al comitetului nostru central, preşedinte al Secţiei economice şi membru de onoare al societăţii noastre şi unul din marii binevoitori şi binefăcători ai acesteia, timp de aproape 30 de ani, care a decedat în Sibiiu, la 22 Septemvrie n. 1923.

b) ***Dr. Corneliu Diaconovici***, fost prim-secretar al «Asociaţiunii», iniţiatorul trecerii instituţiunii noastre în Bănat şi în celelalte regiuni ungurene, locuite în preponderanţă de Români, înfăptuitorul nouei arondări a despărţămintelor, factorul principal la clădirea Muzeului şi a nouei Case de chirie, reorganizatorul secţiunilor ştiinţifice-literare, iniţiatorul Bibliotecii poporale şi vrednicul factor, care a pus la cale şi a redactat prima «Enciclopedie Română», scoasă sub auspiciile «Asociaţiunii», etc., — a decedat în Reşiţa, la 17 August 1923.

c) ***Ioan G. Bibicescu***, fost director al Băncii Naţionale a României, întemeietorul marei biblioteci populare din Turnu-Severin, care a dăruit până la 8 Maiu 1924, 26 biblioteci cu dulap şi câte 400—450 opuri, de fiecare bibliotecă, despărţămintelor noastre din Bănat, şi care în baza acestor merite a fost ales membru de onoare al «Asociaţiunii», în adunarea generală, ţinută la Timişoara, în 28 şi 29 August 1923, — a decedat în Maiu 1924.

Din prilejul decedării acestor bărbaţi, binemeritaţi pentru instituţiunea noastră şi pentru înaintarea neamului nostru, comitetul şi-a exprimat adânca părere de rău la procesul verbal, a lăsat ca după înmormântare să se arboreze flamura de doliu pe edificiul Muzeului «Asociaţiunii» şi la înmormântarea membrului P. Cosma comitetul central a luat parte corporativ şi preşedintele a rostit un discurs funebru, a depus o coroană pe sicriu şi a votat suma de Lei 10,000·— pentru înfiinţarea unui fond cultural-economic întru vecinica lui pomenire.

La înmormântarea dlui Dr. Diaconovici, neputându-se reprezentă «Asociaţiunea» prin delegaţi din centru, din cauză că a primit prea târziu dureroasa ştire despre decedare, a rugat pe dl Dr. Valeriu Branisce, membru al Secţiunii literare a instituţiunii noastre, să o reprezinte, să depună o cunună din partea «Asociaţiunii» pe mormântul binemeritatului ei memoru

de onoare şi prim-secretar, şi să ţină un discurs funebru. Pentru eternizarea memoriei defunctului s'a votat suma de Lei 10,000·— cu care să se pună bază unui fond cultural, care să-i poarte numele.

La 7 Maiu, ziua înmormântării dlui I. G. Bibicescu au participat din Bănat (judeţul Caraş-Severin) 62 persoane, delegaţi a 10 comune, prin 9 preoţi, 9 învăţători, iar restul alţi intelectuali, ţărani, muncitori şi elevi de şcoală, fiind reprezentate şi despărţămintele Caransebeş, Teregova şi Moldova-nouă, ale «Asociaţiunii», iar despărţământul Orşova prin o delegaţie de 4 persoane. Cu autorizaţia dlui Dr. V. Branisce şi cu consimţământul celor 4 despărţăminte, dl Coriolan Buracu, preot în Mehadia, a ţinut discursul funebru în numele instituţiunii noastre.

Consemnarea membrilor decedaţi, — cuprinzând numele multor persoane, cari şi-au câştigat merite deosebite pentru instituţiunea noastră, nu numai ca membri şi binevoitori ai ei, ci şi ca muncitori harnici şi desinteresaţi în ogorul acesteia, ca s. e. dnii: Dr. Nestor Oprean, Demetriu Coroian, Dr. Coriolan Stecr şi Ilie Trăilă, foşti directori de despărţăminte, — o dăm în *anexa VIII*

XXIII. Ca momente de importanţă deosebită amintim aici următoarele date, când comitetul nostru central sau «Asociaţiunea» întreagă au avut prilejul să se manifeste:

a) La actul punerii *pietrii fundamentate* la *biserica catedrală* ortodoxă română din *Cluj* (7 Oct. n. 1923) a luat parte, ca delegat al «Asociaţiunii» însuş preşedintele nostru, dl Vas. Goldiş, ţinând un discurs în numele nostru;

b) Pentru comemorarea *centenarului* dela moartea lui *Gh. Lazăr*, la Bucureşti şi Avrig, în 29 Sept. şi 30 Sept. 1923, a întreprins şi soc. noastră de cu vreme paşii trebuincioşi. S'a constituit un comitet special, din care au făcut parte membrii Dr. I. Beu, gen. baron I. Boeriu, Dr. I. Bunea, I. Banciu, Dr. V. Mărginean, med. gen. Dr. Gh. Moga, Gh. Nedoviceanu, Fr. Neugebauer, A. Popescu, G. Poponea, Dr. Gh. Preda, Cr. Ştefănescu. Comitetul central a luat parte la parastasul din Sibiiu şi Avrig, dl *Dr. Onisifor Ghibu* a ţinut un discurs ocazional la serbarea aranjată în memoria lui Gh. Lazar în Bucureşti. Dnii D. Comşa şi I. A. de Preda au aranjat o expoziţie de industrie casnică în Avrig, din prilejul serbărilor, la cari a par-

ticipat şi familia regală. Intr'o circulară (Nr. 1436/1923) au fost invitate toate despărţămintele să comemoreze memoria lui Gh. Lazar, în zilele de 29 sau 30 Sept. Astfel am contribuit ca obştea românească să serbeze cu cinstea cuvenită memoria marelui dascăl. «Transilvania» noastră a publicat articole referitoare la redeşteptătorul nostru.

(Despre serbarea de 1 Decemvrie în alt loc);

c) Despre grandioasele manifestaţiuni de înfrăţire sufletească din *Bucureşti*, *Breaza* şi *Văleni*, în 31 Maiu, 1—3 Iunie, 1924, referăm într'alt loc;

d) «*Societatea ortodoxă naţională a femeilor române*» a ţinut să înceapă seria congreselor cu Sibiiul, în ziua de 11 Maiu 1924, când a venit şi secretarul societăţii, dl prof. univ. Mândrescu, cu «*Graiul Românesc*». Ambele manifestaţii au fost primite cât se poate de bine şi «Asociaţia» noastră se simte mândră că a putut găzdui pe câteva sferturi de oră pe iubiţii oaspeţi;

e) Institutori Cehi, în număr de 60, au venit să dea un concert şi în Sibiiu. Conduşi de prof. de conservator Dolezil, *corul institutorilor cehi din Praga*, au secerat succese binemeritate. E destul să spunem că acelaş cor a câştigat premiul întâiu la un concurs internaţional de coruri bărbăteşti, în Paris. A fost o serbătoare sufletească pentru toţi câţi i-au ascultat pe trimişii cântecului Ceh. «Asociaţiunea» a dat o recepţie în ziua de 14 Aprilie 1924, la care a vorbit dl viceprezident. Dr. Oct. Russu, membrul în comitet Dr. Gh. Preda, secretariul Dr. Horia Petra-Petrescu, iar din partea Cehilor oaspeţi preşedintele societăţii. Corul «Reuniunii de muzică Gh. Dima» din Sibiiu, condus de dl Nicolae Oancea, a cântat compoziţii româneşti la cari corul institutorilor a răspuns cu cântece poporale cehoslovace şi cu «Trăiască Regele»;

f) Despre vizita fraţilor noştri Bucovineni, Basarabeni şi Moldoveni, sub conducerea «*Universităţii libere*» din *Iaşi-Tătăraşi*, referăm într'altă parte;

g) In zilele de 21 şi 22 Septemvre 1924 s'a ţinut *primul congres al medicilor psihiatri* din România, în Sibiiu. Au luat parte somităţi medicale şi problemele discutate au stârnit interesul publicului nostru sibian, îngrijindu-se conducerea «Societăţii de psihiatrie, endocrinologie, neurologie şi psihologie»

să aibă pentru cele două conferenţe pe doi talentaţi conferenţiari (dl prof. Obreja şi domnişoara Dr. Vlaicu). Congresiştii au fost bineventaţi în Muzeu, în numele «Asociaţiunii», în ziua de 22 Septemvrie, din partea membrului Dr. Gh. Preda, care a fost ales mai apoi ca preşedinte al Congresului şi Dr. Lazar Popovici. Conferenţa domnişoarei Dr. Vlaicu ne-a fost oferită spre publicare în buletinele despărţământului Sibiiu;

h) In Sept. 1924 ne-au vizitat fraţi indepărtaţi, *fraţi Macedo-români*, studenţi, studente şi profesori din capitala Bulgariei, *Sofia*, 40 la număr, sub conducerea dlor Cicma şi Papagoga. I-am primit cu braţele deschise, arătându-le Muzeul, conducându-i la mormântul marelui lor compatriot macedonean Şaguna, la Răşinari şi luând parte la banchetul oferit lor din partea prefecturii judeţului Sibiiu;

i) In 5 Octomvrie 1924 am putut saluta, în sfârşit, scoaterea bustului lui Gh. Bariţiu, a fostului nostru secretar general şi preşedinte, de după grătelele şcolii de fete, internatul nostru. Bustul se află acum în faţa «Muzeului» nostru. S'a dat o mică serbare din prilejul acesta. Corul Reun. de muzică Gh. Dima a cântat, condus de N. Oancea, o bucată de Beethoven, la începutul serbării, iar la sfârşit un marş românesc. Preşedintele nostru, dl Goldiş, a rostit o cuvântare ocazională, după ce dl Dr. Gh. Preda, ca direct. al desp. Sibiiu şi ca membru în comitetul încredinţat cu scoaterea bustului, a adus la cunoştinţă publicului, pe scurt, istoricul scoaterii şi după ce a mulţumit celor ce au contribuit cu banul ca să se înfăptuiască planul. Dl primar Dr. Goritz a preluat bustul în numele oraşului, promiţând că are să-l ocrotească. Din prilejul acesta s'a împărţit în public Nr. 1 din «Corespondenţa Astrei» cu fotografia lui Gh. Bariţiu şi articole comemorative.

k) In 13—14 Octomvrie 1924 am avut plăcuta ocazie de a saluta în mijlocul nostru pe 12 trimişi ai ziaristicei cehoslovace, la Sibiiu. Sosind dela Rămnicul-Vâlcea, s'au oprit în Sibiiu, în 13, câteva sferturi de oră, ca să se întoarcă în dimineaţa zilei de 14 Oct. In onoarea lor am dat o recepţie în sala festivă a «Muzeului». A vorbit dl preş. V. Goldiş, salutându-i ca pe solii de pace şi înfrăţire, apoi membrul nostru Dr. Gh. Preda, ca direct. al desp. Sibiiu (în franţ.), schiţând importanţa «Asociaţiunei», secr. Dr. Horia Petra-Petrescu, trăgând paralele între

Havlicek şi Bariţiu, «Matica slovenská» şi «Astra». — A răspuns în numele oaspeţilor membrul nostru corespondent în secţia literară, dna Dr. Jindra Huşkova născ. Flajşhansová, lectoră la universitatea cehă din Bratislava.

XXIV. Colaborarea cu alte societăţi culturale. Ca şi în trecutul apropiat, aşă şi acum, societatea noastră şi-a dat silinţa să se apropie de societăţile culturale româneşti existente în vederea unei colaborări.

I. Legăturile noastre cu «Centrala Caselor Naţionale» sunt cele mai bune. A fost o datorie de onoare şi o datorie plăcută, de curtuazie, să răspundem vizitelor «Caselor Naţionale» din 17—19 Febr. 1923. Invitării «Caselor Naţionale» din 1 Oct. 1923 i-am urmat, vizitând Bucureştii în 31 Maiu, 1—3 Iunie, apoi Vălenii de Munte şi Breaza de sus (3 Iunie 1924). Au luat parte aprox. 800 excursionişti, în frunte cu preşedintele nostru şi cu comitetul central, ca delegaţi din despărţămintele noastre, colaboratori la frumosul «Poem muzical-etnografic», al dlui Dr. Tib. Brediceanu şi cu membrii «Reun. române de muzică Gh. Dima» din Sibiiu, sub conducerea dlui dirigent N. Oancea (cu muzica orăşenească din Sibiiu).

Un raport amănunţit despre măreţele zile trăite, se află în numărul 6 al «Transilvaniei», aici ne mărginim să amintim marele câştig moral, raportat pe urma acestei manifestaţii. Toate societăţile culturale surori din Vechiul Regat s'au grăbit să ne salute în Bucureşti, astfel, încât zilele menţionate au fost neşte adevărate serbări de înfrăţire culturală. (V. lista societăţilor şi autorităţilor, cari ne-au întâmpinat, în «carnetul călăuză» şi în n. din «Transilvania». Tot acolo şi recepţiile date în onoarea noastră).

Propunem on. adunări generale să exprime mulţumiri tuturor instituţiilor şi societăţilor, cum şi domnilor şi doamnelor, pentru marea dragoste cu care ne-au primit.

II. «Liga culturală» ne-a primit la Vălenii de Munte în ziua de 3 Iunie 1924. In numele «Asociaţiunii» noastre a răspuns frumoaselor cuvinte de bineventare membrul nostru în comitetul central, I. Pr. Sf. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan. Conductul festiv al satelor din jurul Vălenilor şi a Vălenilor a fost o strălucită manifestare a vitalităţii întregului ţinut.

Cursiştii dela «Cursurile de vară» din Vălenii de munte, în frunte cu conducătorul lor luminat, dl prof. Nicolae Iorga, au vizitat unele oraşe şi comune din Ardeal, după încheierea cursurilor. In Sibiiu au fost salutaţi şi de societatea noastră, în sala festivă a «Asociaţiunii», iar seara am luat parte în număr frumos, la conferenţa şi piesa teatrală a dlui prof. N. Iorga (19 Aug. 1924).

III. Cu «Universitatea liberă» din Bucureşti, condusă cu atâta elan de dna Sabina Cantacuzino, am avut în anul trecut strânse legături. «Univ. lib.» ne-a oferit pentru ziua de 1 Dec. o serie de conferenţiari apreciaţi de toată suflarea românesc, cerându-ne în schimb conferenţiari ardeleni. Am primit cu bucurie această propunere. Conferenţiarii «Univ. lib.» au fost: dnii I. G. Duca, G. Bogdan-Duică, Mircea Djuvara, Mihail Dragomirescu, prof. D. Caracostea, D. Vrăbiescu, şi dna Alice Voinescu.

Ziua unirii Ardealului cu ţara mamă a fost un prilej binevenit de festivaluri, cu coruri, declamări, piese teatrale, discursuri — recomandate din partea «Asociaţiunii». (circ. Nr. 1501/1923). La Bucureşti a rostit disc. festiv membrul nostru Dr. I. Lupaş. La Sibiiu a trimis «Univ. lib.» corul «Cântarea României» (sub cond. dlui Marcel Botez). Discursul ţinut de preşed. nostru la Alba-Iulia, în 1919, s'a tipărit şi trimis tuturor despărţămintelor ca să poată fi cetit sau comentat.

IV. Şi în decursul anului trecut am avut strânse legături cu «Reuniuea română de muzică: Gh. Dima» din Sibiiu. Reuniunea ne-a dat mână de ajutor în decursul festivalurilor aranjate în Sibiiu, apoi la Bucureşti (cu două concerte: unul cu muzică românească, altul cu muzică clasică) şi la Blaj («Mănăstirea Argeşului» de Mureşianu). Dirigent: dl N. Oâncea.

V. Tot aici însemnăm serviciile reale aduse de corul şcoalei normale din Sibiiu, condus de dl prof. de muzică Timotei Popovici, în Sibiiu şi pe la sate.

VI. In ziua de 27 Iulie 1924 am avut bucuria de a putea bineventa în mijlocul nostru pe trimişii Moldoveni din Iaşi şi din Basarabia, apoi pe fraţii din Bucovina. In fruntea numeroşilor excursionişti (peste 600) a fost conducătorul inimos, dl adv. din Iaşi Ifrim, preşed. «Ateneului popular» din Iaşi-Tătăraşi. In ziua de 27 Iulie s'au oprit excursioniştii în Sibiiu,

după ce au vizitat diferitele noastre centre culturale, (Printr'o circulară am dat îndrumări desp. noastre din Braşov, Cluj, etc.)

In catedrala ortodoxă română din Sibiiu s'a sfinţit un steag al «Ateneului», oficiind Inalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan şi având ca naş pe preşedintele nostru, apoi s'a ţinut o înălţătoare recepţie, când s'au rostit multe cuvinte de îmbărbătare din partea preşedintelui nostru, a preşed. din Iaşi-Tătăraşi şi a reprezentantului Basarabiei. Seara s'a ţinut o reuşită reprezentaţie a excursioniştilor, cu o conferenţă a dlui prof. univ. Popovici-Taşcă, cu declamaţii de ale artiştilor «Teatrului Naţional» din Iaşi, cu coruri, executate de corul «Ateneului poporal» şi cu dansuri naţionale.

VII. Despre vizita fraţilor macedoneni referăm într'alt loc.

VIII. La Poiana Sibiiului s'a ridicat un frumos monument în onoarea eroilor căzuţi pe câmpul de luptă. Invitaţi de comitetul local am delegat pe conferenţiarul nostru, dl I. Neagoe, care a cetit un discurs ocazional (15 Iulie 1923).

IX. La învitarea societăţii corale «Infrăţirea» din Leordeni-Muscel şi a «Centralei Caselor Naţionale» din Bucureşti de a participa la serbarea din Leordeni-Muscel, în 4 Noemvrie 1923, din prilejul vizitei «Caselor Naţionale» şi a secţiei «România Mare» dela Breaza — «Asociaţiunea» noastră a fost reprezentată prin dl preşed. V. Goldiş.

X. Comitetul «Societăţii pentru cultura şi literatura poporului român din Bucovina», din Cernăuţi, ne-a învitat la parastasul ce s'a ţinut în ziua de 10 Febr. 1924, din prilejul împlinirii a 50 de ani dela moartea marelui bărbat Baron Eudoxiu de Hormuzachi. Am delegat pe dl prof. univ. Dr. Romul Cândea să exprime în numele «Asociaţiunii» sentimentele de gratitudine faţă de această luminoasă personalitate a fraţilor bucovineni.

XI. Ne am apropiat şi de fraţii nostri din Basarabia. Aşa d. e. am dat plenipotenţă dlui prof. univ. *Dr. Onisifor Ghibu* să între în legătură cu persoane marcante ale vieţii intelectuale din Basarabia şi să discute posibilitatea unei colaborări. Spre marea noastră bucurie a aflat apelul nostru ecou în mijlocul basarabenilor, dovadă şi entuziastul discurs al I. P. S. Sale Arhiepiscopului din Chişinău, Gurie, la şedinţa noastră festivă din Câmpeni şi chemarea I. P. Sf. Sale de a trece cu

«Asociaţiunea» şi în Basarabia. Comitetul a răspuns prin următorul concluz (6 Octomvrie 1924, Nr. 1724/1924): «Se ia act cu mulţumită şi se vor luà dispoziţii pentru continuarea propagandei începute de «Asociaţiune» cu înfiinţarea desp. «Matei Basarab» şi «Cetatea Albă» (jud. Cetatea-Albă) din Basarabia, cum şi — eventual — pentru ţinerea adunării generale în anul 1926 în Chişinău».

XII. «Comisiunea de cooperaţie intelectuală a Societăţii Naţiunilor din Geneva» a primit din partea noastră un răspuns amănunţit, în franţuzeşte, la chestionarul trimis. Cu datul de 17 August 1923 ne-a mulţumit «comisiunea» prin dl Halecki, pentrucă am răspuns «într'un chip atât de complet şi de precis». Meritul revine — în mare parte — dlor Dr. Gh. Preda şi fostului secretar literar I. Georgescu (care a şi publicat un resumat în «L'Indépendance Roumaine», 29 Noemvrie 1923). Dl Halecki a comentat astfel documentul nostru: «Învăţămintele atât de interesante ale «Asociaţiunii» vor constitui o contribuţie foarte preţioasă la lucrările întreprinse de numita comisiune».

XXV. Modificarea statutelor „Asociaţiunii". Din însărcinarea onor. Adunări generale din 1923, comitetul central s'a ocupat, şi în anul 1924, ca şi în anul 1923, în mai multe şedinţe, cu chestia modificării statutelor şi cu această ocaziune prezentăm proectul stabilit de comitet pentru desbatere şi aprobare.

Principiile de căpetenie, ce s'au avut în vedere la modificarea statutelor sunt următoarele:

1. Să se dea societăţilor culturale posibilitatea unei colaborări cât mai strânse cu «Asociaţiunea», colaborare de atâteaori şi din atâtea părţi reclamată, ca neapărat necesară pentru o lucrare mai spornică şi efectivă în interesul luminării poporului (Art. 2.)

2. Să se dea un rol mai mare principiului de descentralizare, atribuind o parte a problemelor, încredinţate până acî Adunării generale, comitetului central (alegerea vicepreziden-ţilor, a secretarului literar, etc. Art. 22.)

3. Fixarea principiului arondării în general a despărţămintelor «Asociaţiunii» după plase şi dându-se posibilitatea ca mai multe judeţe să se poată organizà în regiuni ale «Asocîaţiunii» (Art. 37).

4. se are în vedere lărgirea cercului de activitate al agenturilor «Asociaţiunii» din comune (Art. 40).

5. Se lasă comitetului central latitudinea de a ridică sau scădeà (Art. 9), sub rezerva aprobării Adunării generale, cotizaţiile de membri, etc.

XXVI. Demisia dlui Iulian Marţian. Dl Iulian Marţian, maior în rezervă, fost deputat şi membru al comitetului central al «Asociaţiunii», în Năsăud, cu data de 10 Maiu 1924, şi-a dat demisia din calitatea de membru al acestui comitet Cauza demisiei sale, pe care o anexăm la această dare de seamă, este îndepărtarea domiciliului său de reşedinţa «Asociaţiunii», împrejurare, care-l împedecă să ia parte activă la opera culturală pe care o desfăşură instituţia noastră, de altă parte nu-i permit nici circumstanţele sanitare, nici vârsta înaintată să reprezinte această instituţie culturală.

Onor. adunare generală este rugată să se pronunţe referitor la această demisiune şi eventual să aleagă un alt membru în comitet în locul d-lui Marţian.

Totdeodată să complecteze şi locurile devenite vacante în comitet prin decedarea dlor General Dionisie Florian şi Parteniu Cosma.

XXVII. Biroul „Asociaţiunii". Noul preşedinte al «Asociaţiunii», dl *Vasile Goldiş*, ales în adunarea generală ţinută la Timişoara, în 28 şi 29 August a. tr., a luat conducerea instituţiunii noastre în şedinţa comitetului central, dela 28 Septemvrie 1923, a prezidiat mai multe şedinţe de comitet în cursul anului 1923/24 şi şedinţa plenară a Secţiunilor din Iulie 1924, a stăruit pentru serbările arătate în fruntea acestui raport, conducând lucrările pentru esecutarea lor şi reprezentând «Asociaţiunea» la Bucureşti, Breaza, Leordeni, pretutindeni la serbările din Munţii apuseni, la Moldova nouă, Orşova, în Sibiiu, la primirea Ateneului Popular Tătăraşi din Iaşi, la mutarea bustului lui Gheorghe Bariţiu, la înmormântarea membrului onorar Parteniu Cosma, etc. A intervenit de repetite-ori, în scris şi în persoană, la organele statului pentru acordarea de ajutoare mai de seamă pentru trebuinţele «Asociaţiunii» şi diferite rânduri a stat în Sibiiu timp mai îndelungat pentru conducerea lucrărilor instituţiei noastre.

In şedinţa din 28 Septemvrie 1923 dl *Ioan Georgescu*, se-

cretar literar, care timp de 3½ ani a adus bune servicii instituţiunii noastre, a demisionat din postul dela «Asociaţiune», reocupându-şi locul în învăţământ, ca profesor. In şedinţa sa din 6 Decemvrie 1923, comitetul central a încredinţat, în mod provizor, cu îndeplinirea agendelor secretariatului literar pe dl *Dr. Horia Petra-Petrescu*, publicist, care fusese angajat ca funcţionar la «Asociaţiune» în şedinţa din 28 Septemvrie 1923. Dupăce la concursul publicat pentru întregirea postului de secretar literar nu s'au prezentat concurenţi, dl Dr. H. P.-Petrescu îndeplineşte şi de prezent agendele secretariatului.

XXVIII. **Agendele «Asociaţiunii»**. Pentru îndeplinirea agendelor «Asociaţiunii» în anul 1923, comitetul central a ţinut 29 şedinţe, resolvind în aceste 655 de chestiuni, a pregătit şedinţa plenară a Secţiunilor ştiinţifice literare, ţinută în 13 Iulie 1923 şi adunarea generală ţinută în Timişoara la 28 şi 29 August 1923. Numărul actelor intrate şi resolvite în cursul anului, cele mai multe pe cale prezidială, este de 6551.

XXIX. **Chestia locuinţelor din casele „Asociaţiunii"**. Şi în timpul dela adunarea generală din Timişoara, până acum, comitetul central a avut greutăţi în ce priveşte evacuarea unor locuinţe din casele «Asociaţiunii». Totuşi a izbutit să obţină un apartament al uneia din casele instituţiunii noastre pe seama birourilor, altul pe seama preşedintelui şi altul pe seama unuia din funcţionari; iar pentru conferenţiarul propagandist o locuinţă în casa fundaţiunii «Intru memoria lui Dimitrie Moldovan» din Sibiiu.

Cu toate aceste mai avem încă trebuinţă neapărată şi de evacuarea celorlalte locuinţe închiriate, anume: pe seama Muzeului, Bibliotecii şi Arhivei, cum şi ca locuinţe pentru ceialalţi funcţionari.

XXX. **Propunerile înaintate din partea despărţămintelor** la adunarea generală, ţinută în anul 1923, în Timişoara.

Conform hotărârii Nr. 10 pt. t. a adunării gen. din Timişoara, comitetul central a studiat toate propunerile intrate pentru adunarea generală din anul trecut din partea despărţămintelor şi Vă raportează următoarele:

a) In chestiunea fuzionării «Societăţii pentru fond de teatru român» (propunere făcută de dl Dr. Nicodim Cristea)

comitetul central s'a adresat comitetului societății amintite, dar până în prezent nu a primit nici un răspuns, iar referitor la propunerea pentru asigurarea unei lucrări mai spornice în despărțăminte, Vă comunicăm, că dnii profesori dela Universitatea din Cluj, cu sprijinul dlui ministru al cultelor și artelor, au promis dlui preș. Vasile Goldiș că în anul acesta vor începe a ține conferențe și prelegeri poporale în orașele și satele din despărțămintele «Asociațiunii», sub egida instituțiunii noastre și după un plan stabilit de comitetul nostru central. Mai departe s'a făcut, în senzul propunerii dlui Dr. N. Cristea, apel și către toți membrii secțiunilor științifice-literare și către membrii comitetului central, ca aceștia să țină un contact mai viu, prin prelegeri și conferențe, cu despărțămintele și agenturile noastre.

b) Referitor la propunerile dlui sen. Petre Drăghiciu, în scopul ajutorării loteriei și a altor probleme ale «Asociațiunii», comitetul central a făcut, în diferite rânduri, apel la toate categoriile de membri, rugându-i să se aboneze la publicațiunile «Asociațiunii» și să lanseze biletele de loterie. Acest apel se va mai repetă și de acî înainte, fără însă a-i puteà obliga pe aceștia la contribuția pecuniară.

c) Propunerea dlui I. Petrovici pentru a se da despărțămintelor 60% din tot felul de taxe încasate dela membri, se va resolvì în desbaterile ce vor aveà loc la modificarea statutelor.

d) Propunerea dlui Marin Ștefănescu pentru modificarea statutelor este pusă la ordinea de zi a adunării generale actuale.

e) Referitor la propunerea dlui G. Bogdan-Duică (introducerea de cursuri complete sau «universități populare» în cadrele «Asociațiunii», din prilejul adunărilor generale) comitetul este de părere că în cele 2 zile cât țin aceste adunări, sunt suficiente cele 2—3 conferențe ale secțiilor științifice-literare, fiindcă în orășele mai mici cu greu s'ar puteà adăpostì membrii doritori de astfel de cursuri, timp de mai multe zile peste zilele festivităților împreunate cu adunarea generală — iar în orașe mai mari și așa se țin în decursul anului mai multe conferențe din partea specialiștilor.

f) Propunerea dlui I. Neagoe pentru ca «Asociațiunea» să-și estindă activitatea peste teritorul întregei țări, rămâne să se precizeze cu ocazia desbaterilor referitoare la modificarea statutelor. Comitetul, ținând cont de această propunere, a în-

fiinţat două despărţăminte în Basarabia, cari au început să lucreze foarte frumos în cadrele instituţiunii noastre.

g) Referitor la chestiunea pusă de dl Bogdan-Duică în discuţie (asupra sumelor luate în buget pentru muzee), comitetul a luat pentru anul viitor suma de Lei 200,000 pentru acest scop şi a înaintat Ministerului cultelor şi artelor o cerere pentru acordarea unei subvenţii de Lei 560,000 pentru augmentarea Muzeelor şi sistemizarea bibliotecilor pop.

XXXI. Propunere pentru ţinerea adunării generale a „Asociaţiunii", în anul 1925, în Reghin. Comitetul central aduce la cunoştinţa onor. Adunări generale, că în anul viitor (1925) se împlinesc 50 de ani dela moartea *Baronului Basiliu Ladislau Popp*, al doilea preşedinte al instituţiunii noastre (1867—1875), ale cărui rămăşiţe pământeşti odihnesc în modestul mausoleu de lângă biserica gr.-cat. din Reghin.

În vederea acestei aniversări, dir. desp. Reghin, împreună cu întreg ţinutul ce-l reprezintă, dorind să dea acestui moment însemnat în analele «Asociaţiunii» toată importanţa ce cu drept cuvânt o merită, roagă «Asociaţiunea» să-şi ţină adunarea generală pentru anul 1925 în oraşul Reghin, în apropierea mormântului unde se odihnesc osemintele marelui bărbat conducător pe vremuri grele.

Anexând la acest raport cererea dir. desp. Reghin, comitetul central propune onor. adunări generale, în temeiul motivelor invocate, să hotărască ţinerea adunării generale a «Asociaţiunii» din anul 1925 în oraşul Reghin, unde nu a mai avut loc de 34 de ani o adunare generală.

XXXII. De încheiere rugăm onor. adunare generală:

1. Să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general pe anul 1923/24.

2. Să dea expresiune durerii sale pentru perderea membrilor şi binefăcătorilor decedaţi ai «Asociaţiunii».

3. Să mulţumească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donaţiuni în acest an, pentru aşezămintele «Asociaţiunii».

4. Să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea anului 1923 şi să-l desărcineze de această gestiune.

5. Să aprobe proectul de buget pe anul 1925.

6. Să se pronunțe asupra dimisiunii dlui Iulian Marțian, membru al comitetului central și să aleagă 3 noui membri în acest comitet pe timp de un an.

7. Să fixeze ca loc pentru ținerea adunării generale viitoare Reghinul, de unde ni s'a făcut invitare.

8. Să ia dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării.

Din ședința comitetului central al «Asociațiunii», ținută în Sibiiu, la 23 Octomvrie 1924.

Vasile Goldiș,
președinte.

Romul Simu,
secretar.

Anexa I.

Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1923/24.

1. Abrud-Câmpeni (jud. Alba-de-jos și Turda-Arieș).

Constă din 19 comune: are 6 agenturi și 8 biblioteci poporale.

Activitatea acestui despărțământ pentru pregătirea serbărilor centenarului Avram Iancu, cari au avut loc la 31 August, 1, 2 și 3 Septemvrie 1924, este o dovadă că conducătorii acestui despărțământ și-au înțeles chemarea și au depus o muncă intensă și desinteresată în vara anului 1924 pentruca aceste serbări mărețe să aibă un succes desăvârșit. Laudă lor!

Raportul despre activitatea în agenturile despărțământului nevenindu-ne la timp îl vom publica în darea de seamă a anului viitor.

Directorul despărțământului este Dr. Candin David, advocat în Abrud.

2. Agnita (jud. Târnava-mare).

Constă din 24 comune; are 24 biblioteci poporale, fiecare din câte 80—200 volume, înființate în anul 1921 cu cărți dăruite de Asociațiune și de Ministerul cultelor (dl O. Goga). Mai sunt aproape în fiecare comună și biblioteci parohiale și școlare.

Prelegeri poporale a ținut: prim-pretorul Eugen Munteanu, în Ighișdorful-românesc și Zlagna, despre: Imbrățișarea meseriilor, sprijinirea industriei românești și înființarea societăților pentru tinerime; în Ghijasa-de-sus și Vecerd: Imbrățișarea meseriilor și abonarea și cetirea gazetelor; în Șălcău și Mihăileni: Asigurarea vitelor, a edificiilor, și recoltelor și organizarea corpului de pompieri; în Măgărei și Moardăș: Organizarea tinerimei, păstrarea jocului românesc și edificarea pavilioanelor de joc în sate; revizorul școlar Gh. Fleșariu: Datorințele cetățeanului român față de școala de stat.

Conferențe: E. Munteanu: Cum să se edifice la sate (în stil românesc și higienic) și Reuniunile de femei; Ion Șerban, înv.: Insemnătatea și rolul școalei românești în trecut și prezent; conferențiarul Asociațiunii I. Neagoe: Rostul Asociațiunii.

Grupurile religioase ale preoților și cercurile învățătorești au ținut prelegeri și conferențe din domeniul religiei, al educației, istoriei, ș. a.

Serbări și serate culturale: Tinerimea studioasă din Agnita și jur s'a organizat în societate, predând piesa dramatică: «Se face ziuă», de Z. Bârsan; E. Munteanu a vorbit despre: Datorințele tinerimei de azi. Din venitul serbării s'a pus bază la Fondul studenților cu Lei 1000, la Fondul Casei naționale cul-

turale Lei 500, iar restul de Lei 800 s'a dat bisericii şi şcoalei din Agnita. Societatea meseriaşilor români din Agnita şi jur şi-a sfinţit steagul în cadrul unor frumoase serbări. Corul de bărbaţi al meseriaşilor români din Sibiiu, în frunte cu dl G. Poponea, a dat un reuşit concert. Diletanţii din Agnita sub conducerea dlui I. Pulca au jucat piesa dramatică: Noaptea învierii. Cu alt prilej muzica dela şcoala militară de tragere din Sibiiu a concertat în favorul orfanilor de războiu. Tot în Agnita intelectualii români din plasa Agnita au aranjat, sub patronajul dlui prefect I. Prescurea, o serată culturală, concertând Corul studenţilor Academiei teologice din Sibiiu. Cu această ocaziune au vorbit: clericul Dinu, protopopul I. Munteanu, prefectul I. Prescurea şi E. Munteanu despre nevoile şi datorinţele neamului. S'a jucat «Romana» şi «Banul Mărăcine» de elevii din Şulumberg. Cu alt prilej a concertat corul Românilor din Agnita, sub conducerea dlui I. Stanciu din Sibiiu.

Învăţătorii au aranjat în comunele lor producţiuni mai uşoare cu elevii în favorul şcoalelor. Reuniunea pompierilor voluntari din Şulumberg a predat piesele dramatice: «Cei trei vagabonzi» şi «Herşcu Boccegiul». Au vorbit preotul Emil Păcală şi E. Munteanu.

Despărţământul a fost reorganizat în adunarea dela 9 Februarie 1923 prin dl prim-pretor E. Munteanu, sufletul mişcărilor culturale din despărţământ.

Afară de Fondul tinerimei de Lei 1027 şi de fondul Casei culturale Agnita de Lei 513·50, despărţământul mai administrează şi fondul pentru zidirea unei şcoli industriale în sumă de Lei 769.

Ioachim Munteanu, protopop, director.

3. Aiud (jud. Alba-de-jos).

Constă din 31 comune; are 12 agenturi şi tot atâtea biblioteci poporale săteşti.

Prelegeri şi conferenţe au ţinut: în Aiud: Dr. Emil Pop: Ordinea socială; Dr. Victor Fodor: Noţiuni de igienă, Nutrirea şi Repaosul; V. Ardelean: Rostul conferenţelor publice, Rolul femeii, Programul nostru; Eugen Hulea: Insemnătatea zilei de 1 Decemvrie 1918; D. Bucur: Crize sociale şi economice; Dr. I. V. Vancea: Filosofia dreptului penal; Ios. Marian: Educaţia·Şcoala; I. Agârbiceanu: Unitatea naţională; Dr. A. Dumitraş: Sănătatea; Sublocot. I. Russu: Educaţia fizică; Oct. Hulea: Avram Iancu, Revoluţia din 1848; I. Alex. Sighişoreanu: Mişcarea socială; în Poiana: Dr. E. Pop: Insemnătatea «Astrei».

Serată teatrală-muzicală în Aiud la 1 Dec. 1923, aranjator V. Ardelean.

Fondul despărţământului: Lei 5738·91.

Dr. Emil Pop, advocat, director.

4. Alba-Iulia (jud. Alba-de-jos).

Constă din 37 comune; are 12 agenturi şi 9 biblioteci poporale. Activitatea desfăşurată în anii din urmă de membrii corpului didactic în cadrele «Asociaţiunii» ne este prezentată astfel: În anul 1919 s'au ţinut următoarele *conferenţe:* Tr. Popa: Probleme culturale, N. Vasiu: Despre 3/15 Maiu 1848, H. Teculescu: Despre Delavrancea, Coşbuc, Cerna, Codreanu şi A. Murăşanu; în anul şcolar 1919/20: E. Zeplean: Despre reforma agrară (2 conf.), L. Opriş: Probleme culturale, A. Pipoş: Din învăţăturile războiului, V. Cucui: Probleme culturale; an. şcolar 1920/21: L. Opriş: Despre poezia poporană, Tr. Achim: Despre arta industrială; an. şcolar 1921/22: L. Opriş: Despre Alba-Iulia, Tr. Achim: Despre arta ţărănească, H. Teculescu: Iubirea lui Eminescu, E. Zeflean: Inceputurile creştinismului, C. Andrea, V. Cucui, L. Opriş şi L. Muntean, fiecare câteva conferenţe în satele din jur; anul şcolar 1922/23: I. Sandu: Ziua de 1 Dec. 1918, P. Chanier: Despre E. Renan, H. Teculescu: Poezia filosofică, C. Andrea: 2 conferenţe la sate, H. Teculescu: 2 conferenţe la sate, I. Sandu: 3 conferenţe la sate, V. Cucui: 2 conferenţe la sate, L. Muntean: 2 conferenţe la sate; anul şcolar 1923/24: H. Teculescu: Scriitorii ca luptători pentru unirea neamului, E. Zefleánu: Naşterea lui Hristos în lumina ştiinţei, Dr. E. Boca: Probleme de drept, I. Sandu: D. Cantemir, N. Petrescu (prof. conf. la Universitatea din Bucureşti): Educaţia specială, H. Teculescu: Ceva din teatrul lui Ibsen; Ighiel: D. Popescu: o prelegere poporală. Cercul studenţilor universitari din Alba Iulia a înfiinţat în jur câteva biblioteci. Ateneului popular din Iaşi i s'a făcut o primire cât se poate de frumoasă. În numele «Asociaţiunii» a vorbit I. Sandu, vicepreş.; în catedrala Incoronării a vorbit P. S. Sa Episcopul Iustinian, iar dl Şt. Meteş a ţinut conferenţă despre: Desvoltarea ideii unităţii politice.

Horia Teculescu, profesor, secretarul desp.

5. Almaş (jud. Cojocna).

Constă din 35 comune; are 26 agenturi şi 26 biblioteci poporale.

Conferenţe, prelegeri şi producţiuni artistice s'au ţinut: în Miluan: Leontin Terec, înv. din Hida: despre «Superstiţii», — Vasiliu Nossa: înv. din Hida: «Eroii neamului»; în Ugruţ: Vasile Nossa: despre «Asociaţiune»; — Leontin Terec: despre «Surperstiţii»; în Adalin: Aurel Mitrea: despre «Beţie»; Leontin Terec: despre «Relele pe cari le aduce beţia»; în Drag: Ioan Terec: despre «Igienă», Aurel Mitrea: despre «Inceputul poporului român»; în Valdahaza: Vasiliu Pop: despre «Procese»; Leontin Terec: despre «Superstiţii»; în Trestia: Vasiliu Nossa:

despre «Roadele Asociaţiunii»; Leontin Terec despre: «Însemnătatea şcoalei»; Lucreţia Dumitraş: despre: «Portul românesc»; în Baica: Vasiliu Nossa: despre: «Trecutul neamului»; Vasiliu Pop: despre «Beţie»; Aurel Mitréa: despre «Curăţenie»; în Hida: Aurel Mitrea: despre «Negoţ», Vasiliu Pop: despre «Beţie»; în Fizeş Sânpetru; Leontin Terec: despre «Învăţătură», Dr. Traian Pop: despre «Boalele venerice».

În toate aceste comune s'a predat pe lângă aceste conferinţe piesele teatrale «Vlăduţul mamii» şi «Culiţă Ciugulit» de către înv. Vasiliu Nossa, Leontin Terec, Aurel Mitrea, Vasiliu Pop, Lucreţia Dumitraş şi Veronica Muradin şi despre adunările agenturilor s'au redactat şi procese verbale, satisfăcând astfel şi formal şi în fond îndatoririlor prevăzute în statute şi regulamente.

Starea cassei în August 1924 este de Lei 982·70. Fondul bibliotecii este de 36·35 Lei.

Vasiliu Nossa, învăţător, secretar.

6. Ardud (jud. Sătmar).

Constă din 31 comune, aparţinătoare plasei cu acelaşi nume. Despărţământul a fost înfiinţat în adunarea cercuală ţinută în Ardud, la 23 August 1924, sub prezidenţia dlui Alexandru Breban, protopop, dir. despărţământului Baia-mare, încredinţat din partea comitetului central cu organizarea acestui despărţământ. Director al despărţământului a fost ales dl protopop Romul Buzilla, vicepreşedinte dl Dr. Ludovic Pop, primpretor, un secretar, un cassier, un bibliotecar şi un comitet compus din 4 membri. S'au înscris 4 membri pe viaţă şi 17 membri activi. Dl Breban a ţinut o conferenţă: despre chemarea despărţămintelor Asociaţiunii, îndemnând pe toţi cei de faţă la unire şi la lucrare desinteresată pentru ridicarea nivelului cultural al poporului nostru din noul despărţământ.

7. Baia-mare (jud. Sătmar).

Constă din 35 comune, are 12 agenturi şi 12 biblioteci poporale, cu câte 37, 40, 48, 78 şi 117 volume. În Baia-Mare s'au ţinut cursuri de limba română la şcoalele primare de stat de către dnii Man Alexandru, Medan George, Gheţie Nicolae, Puşcaş Alexandru, Pop Iuliu, Ciulean Ioan, Bărbos Ştefan şi Mihalca Vasiliu, în timp de 3 luni şi având 162 de ascultători. Prelegeri s'au ţinut: în Baia Mare: I. Neagoe, conferenţiarul «Asociaţiunii»: Activitatea Asociaţiunii pe teren cultural în trecut şi programa pentru viitor; General Burileanu: «Industria ferului şi instalaţiunilor pentru scoaterea lui din minereuri»; în Fenezin şi Blindar: Dr. Camil Pop, primar în Baia-Mare: «Chemarea «Asociaţiunii» în trecut»; Gheorghe Medan: dir.-înv. în Baia-

Mare: «Şcoala şi cultura»; în Şişeşti: Alexandru Breban, protopop, Baia-Mare: «Scopul înfiinţării «Asociaţiunii»; Gheorghe Medan: «Scopul ramificării «Asociaţiunii»; în Şordeşti: Alexandru Breban: «Trecutul «Asociaţiunii», Gheorghe Medan: «Mijloacele pentru răspândirea culturii a «Asociaţiunii»; în Dumbrăviţa: Alexandru Breban: «Însemnătatea culturii la popor»; Gh. Medan: «Scopul meseriilor în viaţa de stat a poporului român»; în Rus: Alex. Breban: «Mijloacele pentru răspândirea culturii naţionale»; Gh. Medan: «Şcoală şi meserii».

La 30 Septemvrie 1923 s'a serbat centenarul lui Gheorghe Lazăr, iar la 1 Decemvrie 1923 comemorarea acestei zile însemnate, atât în Baia-Mare, cât şi în comunele despărţământului cu concursul tuturor şcoalelor, a Reuniunii de cântări «Răsunetul» din Baia-Mare, înfiinţată în anul 1923 şi a trupei de cercetaşi a liceului «Gh. Şincai» din Baia-Mare.

In decursul anului s'a făcut propagandă pentru înfiinţarea de cooperative şi bănci poporale, având ca rezultat înfiinţarea băncilor poporale din Tăuţii de jos, Baia-Mare şi Baia-Sprie.

Alexandru Breban, protopop, director.

8. Bandul de Câmpie (odinioară: Rîciu, jud. Mureş-Turda).

Constă din 20 comune; are 4 agenturi şi 14 biblioteci poporale. Averea despărţământului în bani: Lei 245·32.

Alexandru Târnoveanu, protopop, director.

9. Băseşti (jud. Sălagiu).

Constă din 48 comune; are 10 agenturi cu 2 biblioteci poporale, în Băseşti cu 100 şi în Oarţa de jos cu 150 volume.

Prelegeri s'au ţinut în fiecare comună din partea învăţătorilor, la insistenţa revizoratului din Zălau.

Avere nu are.

Alexandru Achim, secretarul desp.

10. Becicherecul-mare (jud. Torontal).

Acest despărţământ aveà pe vremuri 7 agenturi şi 3 biblioteci. Din comunele ce au mai rămas netrecute la Jugoslavia se proectează înfiinţarea unui despărţământ în cadre mai reduse.

11. Beclean (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 84 comune, are 62 agenturi şi 41 biblioteci poporale.

28 agenturi au fost înfiinţate în decursul anului 1924, luna Maiu, de către P. S. Sa Episcopul diecezei de Gherla Dr. Iuliu

Hossu, cu ocazia vizitaţiei canonice în acest despărţământ. Raport despre activitatea despărţământului nu ni s'a trimis nici în anul acesta.

Directorul despărţământului este dl Dr. Ioan Moldovan, judecător.

12. Beiuş (jud. Bihor).

Constă din 106 comune; are 4 agenturi şi 5 biblioteci. În Beiuş sunt 10 biblioteci ale diferitelor şcoale, a corpului profesoral, a societăţilor de lectură şi a «Reuniunii femeilor» din Beiuş. Din prilejul serbătoarei de 10/23 Maiu s'au aranjat, în cadrele despărţământului, prelegeri poporale însoţite de cântări şi recitări de versuri patriotice din partea elevilor dela liceul din Beiuş; în comunele Mileac, C. Selăgeanu, despre «zilele de praznic ale neamului» şi despre «Îndatoririle ce le are fiecare român întru consolidarea României Mari»; în Drăgăneşti: Prof. Traian Tămaş: despre «Însemnătatea zilei de 10/23 Maiu» şi «Ce avem să cultivăm în regiunile muntoase»; în Seliştea Beiuşului: Profesorul Grigorie Riţiu, «Ziua învierii neamului românesc», şi «Bogăţiile pământului românesc; exploatarea lor de străini», şi «Însemnătatea şcoalei»; în Iaca: Profesorul Grigorie Riţiu: «Zilele de mărire naţională» şi «Meseriile şi industriile ca isvor de îmbogăţire individuală şi naţională»; în Petroasa: Profesorul Ioan Buşitia: «Însemnătatea zilei de 10/23 Maiu»; în Sudîrciu: Profesorul Constantin Pavel «Ce înseamnă a fi român? Ce ţinută să arătăm faţă de străini? Ce mai avem de cucerit? Nu numai cu plugul, dar şi cu arcanul să stăpânim avutul ţării. Răbdare şi minte».

Conferenţe s'au ţinut în Beiuş cu ocazia sărbătoarei de 1 Decemvrie pe lângă un program artistic frumos şi variat, din partea dlui Camil Selăgeanu: despre «Însemnătatea unirii dela 1 Decemvrie 1918 şi trebuinţa de a întări morala şi credinţa în toţi cetăţenii ţării», Canonic Petru Tămăian despre «Rolul şcoalelor din Beiuş întru înfăptuirea idealului naţional», şi I. Neagoe, conferenţiarul «Asociaţiunii»; despre «Consolidarea patriei întregite»; în Vaşcău: Profesorul Constantin Pavel: despre «Ţinutul Beiuşului, locuri şi oameni».

Averea despărţământului este de Lei 1026·10. Despărţământul are un schiopticon, 120 diapozitive şi un dulap de cărţi.

Pentru a desvolta o activitate mai intensivă şi mai rodnică s'a luat hotărârea ca Despărţământul Beiuş să se dismembreze în aşa fel, ca plasa Vaşcău să formeze un nou despărţământ cu sediul în Vaşcău.

Camil Selăgeanu, profesor, director.

13. Beliu (jud. Bihor).

Constă din 33 comune: are 1 agentură şi o bibliotecă.

Raport despre activitatea acestui despărţământ nu ni s'a trimis.

Director al despărţământului este dl. primpretor Fildan.

14. Biserica-albă (jud. Timiş).

Acest despărţământ se află pe linia demarcaţională între Iugoslavia şi România. Din comunele rămase ţării noastre se plănueşte înfiinţarea unui despărţământ cu cadre mai restrânse. Agentură şi bibliotecă poporală se află în Răcăşdia. Prezidentul ei este dl Cornel Mircea, preot.

15. Bistriţa (jud. Bistriţa-Năsăud).

Constă din 56 comune; are 21 agenturi şi 20 biblioteci poporale. Prelegeri poporale au ţinut: Gavrilă Hordoan în Bungard: Despre folosul învăţăturii şi însemnătatea «Asociaţiunii», Vasile Onigaş: Despre Boalele lipicioase şi Emil Bantoş: Despre îngrijirea vitelor; în Şimotelnic: Gavrilă Hordoan: Despre folosul învăţăturii, Grigore Şuteu: Despre urmările rele ale beuturii şi Ioan Manciu: Despre închegarea României mari; în Bileag: Ioan Manciu: Despre cât timp perdem în nelucrare, Gavrilă Hordoan: Despre iubirea şcoalei şi bisericei şi Grigore Şuteu: Despre unele moravuri rele. In tot locul a fost popor mult la prelegeri şi a ascultat cu drag poveţelĕ ce li s'a dat.

George Curteanu, dir. de bancă, dir. despărţământului.

16. Blaj (jud. Alba de jos).

Constă din 49 comune: are 17 agenturi şi 16 biblioteci cu 60, 80, 96, 100, 450 şi 500 volume.

Conferenţe s'au ţinut din prilejul comemorării zilei de 1 Decemvrie 1924 în Blaj: Al. Lupeanu: «Icoane dela adunarea din Alba-Iulia», Caracostea, agr. al Univ. din Bucureşti: «Poezia populară».

Prelegeri poporale în comuna Cenade: Păr. Aurel Hărşan «Contra beuturilor spirtuoase», «Despre creşterea religioasă a copiilor» şi «Despre datoriile fiilor faţă de părinţi şi crescători»; în Pănade: Augustin Popa, profesor: «Despre foloasele învăţăturii prin cărţi şi gazete bune», Al. Lupeanu, profesor: «Despre creşterea copiilor»; în Sâncel: Teodor Pănăzan, înv. director: «Despre primejdia lăcustelor», Teodor Bărbat, student: «Despre contribuţia ştiinţei la desvoltarea stării economice a poporului», în Biia: Prof. Iuliu Maior: «Despre tovărăşii», Prof. Augustin Popa: «Cum se pot lumina ţăranii»?; în Micăsasa: Prof. Ioan-

Pop-Câmpeanul: «Viermii primejdioşi», Augustin Popa: Folosul cărţii şi al meseriilor»; în Bucerdea: Dr. Ioan Bianu: «Sfaturi juridice», Prof. S. Gizdavu: «Solidarismul naţional», Ioan Pop-Zăicani: «Cetire din Tolstoi»; în Cisteiul-rom.: Ioan Pop-Câmpeanul: «Plantele de leac», Dr. Coriolan Suciu: «Avram Iancu», Augustin Popa: Luminarea satelor prin «Asociaţiune»; în Ciufud: Ioan Pop-Zăicani: «Foloasele învăţăturii», Dr. C. Suciu: «Avram Iancu», în Tiur: Dr. I. Bianu: «Sfaturi juridice», Prof. Ştefan Pop: «Creşterea copiilor» şi «Avram Iancu»; în Veza: Ioan Pop: «Plantele de leac», Toma Cocişiu, dir.: «Cum s'a făcut România Mare?»; în Mănărade: Aurel C. Domşa: «Despre «Asociaţiune» şi «Ingrijirea copiilor», Ştefan Pop: «3/15 Maiu 1848»; în Beşinău: Augustin Popa: «Rostul învăţăturii şi «Asociaţiunea», Al. Lupeanu: «Avram Iancu»; în Ohaba: Augustin Popa: «Folosul ştiinţei de carte şi «Asociaţiunea», Al. Lupeanu: «Avram Iancu»; în Săcel: Aurel C. Domşa: «Rostul «Asociaţiunii» în trecut şi azi», Augustin Popa: «Armele noastre pentru a fi stăpâni la noi acasă», Ioan Pop Zăicani: «Cetire din Tolstoi»; în Spini: Prof. Valer Suciu: «Asociaţiunea», Iuliu Maior: »Despre tuberculoză», Dr. C. Suciu: «Avram Iancu»; în Şona: Valer Suciu: «Asociaţiunea», Iuliu Maior: «Creşterea copiilor»; în Obreja: Augustin Popa: «Cum ne putem lumina?» şi despre «Asociaţiune», Ioan Pop-C.: «Plantele de leac», Dr. Cor. Suciu: «Avram Iancu»; în Jidvei: Iuliu Maior: «Creşterea copiilor», Ioan Pop C.: «Plantele de leac»; în Sântamarie: Iuliu Maior: «Despre oftică», Ioan Pop-C.: «Plantele de leac». Prelegerile s'au ţinut cu concursul şcoalei normale, care a dat mai multe puncte de cor, recitări. Reprezentaţii teatrale s'au ţinut în comunele: Ţapu, Cenade, Pănade, Biia şi 5 şezători literare în comuna Spini.

Cursuri de analfabeţi s'au ţinut în Cergăul-mic prin dl învăţător Iosif Vereş cu 5 adulţi şi în Cenade prin dnii învăţători Toma Coldea şi Eugen Berariu cu 12 adulţi.

In Comuna Biia s'a aranjat, din prilejul adunării cercuale ţinută la 10 August 1924, o expoziţie de copii şi una de costume naţionale. Pe lângă conferenţa dlui Al. Lupeanu, «Despre frumseţea portului românesc, «sfaturi şi îndemnuri pentru ţesut şi cusut», se dau 3 premii pentru cele mai frumoase costume naţionale în suma de 500 Lei, iar pe lângă sfaturile şi îndemnurile pentru îngrijirea copiilor, date de dnii Valer Iozon şi Flaviu C. Domşa, 3 premii pentru cei mai sănătoşi şi mai îngrijiţi copii sub 2 ani, în suma de 400 Lei. Tot cu acest prilej s'a mai acordat un premiu de 200 Lei familiei Albu, care are cei mai mulţi băeţi la meseriî, iar 3 premii à 100 Lei agenturilor Biia, Pănade şi Sâncel pentru înfiinţarea societăţilor de lectură în aceste comune. Premiul pentru cel mai bun cor din despărţământ, de 300 Lei, întregit cu 200 Lei din partea înte-

meletorului Păr. Hărşianu, se va da din nou în concurs, neprezentându-se de astădată nici un cor.

Averea despărţământului este de Lei 6737·90.

Aurel C. Domşa, protopop, director.

17. Bocşa (jud. Caraş-Severin).

Constă din 46 comune: are 3 agenturi şi 4 biblioteci. Raport despre activitatea despărţământului nu ni s'a înaintat.

Agentura din Vasiova sub conducerea dlui Filip Matei, pictor, a încassat taxele dela membri şi le-a transpus cassei despărţământului. Foarte bune servicii face «Asociaţiunii» dl Petru Ghejiu din Târnova, membru fondator al acestei instituţii, înscriind an de an membri şi abonaţi la rev. «Transilvania» şi la «Biblioteca poporală». Raport despre activitatea despărţământului nu ni s'a înaintat. Director al despărţământului este dl Mihail Gaşpar, protopresbiter în Bocşa-montană.

18. Boroşineu (jud. Arad).

Constă din 34 comune. In scopul de a se înfiinţà 25 agenturi, la cererea dlui protopop Ioan Georgea, s'au trimis 25 biblioteci poporale. Despre înfiinţarea agenturilor, distribuirea bibliotecilor şi activitatea despărţământului nu s'a înaintat nici în anul acesta raport.

19. Boroşsebeş (jud. Arad).

Constă din 49 comune: are 4 agenturi şi 2 biblioteci poporale.

Raport despre activitatea acestui despărţământ nu ni s'a înaintat.

20. Bozovici (jud. Caraş-Severin).

Constă din 19 comune; are 12 agenturi şi 12 biblioteci poporale. Dintre agenturi au desvoltat cea mai frumoasă activitate: Bozovici şi Prilipeţ (festivităţi diferite: cu teatru, prelegeri, şezători culturale, etc.)

Prelegeri: în Bozovici: Romulus Novacovici: «Menirea «Asociaţiunii», «Pocăiţii, o primejdie naţională»; Ing. Filoftei Stoica: Icoane din trecutul nostru, Dr. Dimitrie Hohoni: Boalele venerice; în Prilipeţ: R. Novacovici: Scopul «Asociaţiunii», preot N. Novacovici: Constituţia. Au asistat la aceste prelegeri vr'o 3600 ascultători. Conferenţe şi serate culturale: în Bozovici: concert cu fanfara din Prilipeţ, aranjator: I. Boţinca, învăţător. Festivitatea şcolară a gimnaziului cu bogat şi variat program, aranjator R. Novacovici sub a căruia conducere, şi în cadrul «Astrei», s'au comemorat toate evenimentele istorice şi toate fi-

gurile măreţe ale neamului nostru, anume: Centenarul lui Gheorghe Lazăr, a 5 a Aniversare dela Unirea Ardealului şi Banatului cu patria mumă, Unirea Basarabiei, a celor două principate, 10 Maiu, etc. Aceşte serbări s'au făcut cu un variat program de contribuţie din partea gimnaziului din localitate şi cu conferenţe ţinute de dl Novacovici. Agentura din Bozovici are o frumoasă Casă culturală. Coruri şi fanfare sunt: Corul bisericesc din Bozovici şi Fanfara din Bozovici, Corul vocal şi Fanfara din Prilipeţ şi Corul vocal din Dalboşeţ. Averea despărţământului Lei 800.

Romulus Novacovici, dir. de liceu, dir. desp.

21. Brad (jud. Hunedoara).

Constă din 29 comune; are 19 agenturi şi 8 biblioteci poporale, despre cari ni se raportează că se şi cetesc. Prelegeri poporale, conferenţe şi şezători culturale s'au ţinut, în legătură cu cercurile învăţătoreşti, în 19 comune. In conferenţe s'a tratat: despre viaţa socială şi culturală: *a*) Foloasele învăţăturii de carte, Iubirea de ţară, Lupta contra beţiei, Luxul, ş. a.; *b*) Boalele molipsitoare la om şi animale; Hrana săteanului. Din istorie şi geografie: Frumseţile şi bogăţiile patriei, Românii şi vechimea lor, etc. Din economie: Ingrijirea vitelor, Grădinile de legume, ş. a. Cu elevii şcoalelor s'au recitat poezii şi s'au cântat cântări naţionale. Case culturale sunt în 5 comune. Directorul raportează, că ne mai primind membrii publicaţiunile «Asociaţiunii» se slăbeşte legătura dintre popor şi această instituţie şi se îngreunează înscrierea de membri.

Amintim cu bucurie, că în comuna Crăciuneşti s'a înfiinţat la 24 Februarie 1924 o agentură a «Asociaţiunii», constătătoare din 20 membri activi şi 5 membri ajutători, în partea cea mai mare mineri şi meserişi, în frunte cu dnii Iacob Petru, preşedinte, şi George Jula, notar.

Dr. Pavel Oprişa, profesor, director.

22. Bran (jud. Făgăraş).

Constă din 10 comune; are 1 bibliotecă.

Raport despre activitatea despărţământului nu ni s'a trimis. Director al despărţământului este dl Victor Puşcariu, preot în Sohodol.

23. Braşov (jud. Braşov).

Constă din 12 comune.

Raport despre vre-o activitate a acestui despărţământ nu s'a trimis nici anul acesta. Urmărind însă ziarele, am putut constata, că sub auspiciile despărţământului s'au ţinut în Braşov următoarele conferenţe despre problemele minorităţilor şi anume:

prof. univ. Simion Mehedinți: despre «Laturea etnografică a chestiunii minorităților», Prof. univ. Dr. I. Lupaș despre «Laturea confesională», Prof. univ. G. Bogdan-Duică: despre «Laturea economică-culturală», Alex. Lăpedatu, ministrul cultelor și artelor, despre: «Românii și Săcuii», iar Prof. univ. Em. Antonescu despre: «Drepturi nouă în România». Director al despărțământului este dl Dr. Iosif Blaga, inspectorul înv. secundar, Brașov.

24. Bucium (jud. Sălagiu).

Compus din 13 comune, acest despărțământ, pentru a luà avânt propaganda culturală în comunele ce-i aparțin, a fusionat cu noul și harnicul despărțământ al Zălaului, de sub conducerea entusiastului d-n Dr. Nicodim Cristea. Scopul fuzionării s'a atins spre mulțumirea tuturor.

25. Buziaș (jud. Timiș-Torontal).

Constă din 25 comune; are avere în bani Lei 804·25. Sub drapelul «Astrei» s'a serbat în anul 1923 cu deosebit fast aniversarea zilei de 1 Decemvrie 1918, ținând aceste serbări în unele comune chiar și două zile. Prelegeri, conferențe și șezători culturale în cadrele «Astrei» până acum nu s'au ținut. Nu s'au înființat până acum nici agenturi, nici biblioteci poporale; în comune funcționează însă casele culturale, cu statute aprobate. In cadrele acestor case culturale se țin iarna conveniri, cu cari ocazii se cetește și se țin conferențe. Casele culturale au și câte o mică bibliotecă.

Ioan Geția, protopresbiter, director.

26. Caransebeș (jud. Caraș-Severin).

Constă din 37 comune și are 7 agenturi. Despărțământul s'a reorganizat în 10/23 August 1923 sub prezidența dlui protopresbiter Andreiu Ghidiu. Membrii din Caransebeș au ținut împreună cu cercul cultural din acest oraș 10 conferențe și șezători literare. Case culturale și naționale sunt în: Caransebeș, Feneș, Obreja și Glimboaca. La adunarea generală din Timișoara desp. a fost bine reprezentat. S'a serbat în mod demn ziua de 1 Decemvrie 1923, cu serviciu divin, la care au luat parte toate autoritățile bisericești, civile și militare, directorul ținând o vorbire despre însemnătatea zilei; iar în adunarea desp. o conferență cu titlul: Ai carte, ai parte. Desp. a fost reprezentat și la serbările de înfrățire din București. Fondul desp. este de Lei 300·—. *Andreiu Ghidiu*, protopresbiter, director.

27. Careii-mari (jud. Sătmar).

Constă din 25 comune; are 2 agenturi: în Căpleni și Terebești, înființate cu solemnitate și petrecere poporală. Biblio-

teca desp. constă din 97 vol. Conferenţă şi serată a ţinut desp. în 1 Dec. 1923, când preşedintele dl Gheorghe Murăşean a vorbit despre necesitatea ridicării culturei poporului nostru pe aceste plaiuri. In 10/23 Maiu, serbarea naţională a fost aranjată cu un program bogat şi ales, dându-şi concursul şcoalele din localitate. Secretarul desp. Octavian Câmpian a ţinut o conferenţă în care a arătat activitatea «Asociaţiunii» în trecutul neamului şi rolul ce l-a avut la înfăptuirea României-mari. Desp. a luat parte prin delegaţi la toate festivităţile din localitate şi din comunele desp., cum a fost inaugurarea liceului «Dr. Vasile Lucaciu», etc., unde a fost de faţă şi conferenţiarul «Asociaţiunii» I. Neagoe, care întreţinându-se cu preşed. şi secret. desp. a dat îndrumări şi îndemnuri. Producţiunea cu teatru, etc. a reuşit spre deplina mulţumire a tuturor.

Gheorghe Murăşean, canonic onorar, director.

28. Ceica (jud. Bihor).

Constă din 49 comune; are 6 agenturi şi 6 biblioteci poporale. Prelegeri poporale s'au ţinut în Dobreşti de către dl înv. pens. Ioan Moga, despre «Efectele distrugătoare ale alcoolului», şi în alte comune din cari nu am primit raport cu titlul prelegerei şi numele prelegătorului. Reprezentaţiile teatrale cu piesa «Plugarul analfabet» şi cântece naţionale şi recitări s'au aranjat în 16 comune de către elevii şcoalei primare de stat din Ceica, sub conducerea dlor înv. Ioan Mangra şi Gavril Hoblea. Asemenea şi tinerimea studenţească din plasă a aranjat concerte, împreunate cu reprezentaţii teatrale în două rânduri.

Victor Pop, protopop, director.

29. Cetatea-Albă (jud. Cetatea-Albă).

In colţul cel mai depărtat al românismului şi cel mai înstreinat de urgia vremilor trecute, în mândra cetate a Voevozilor Alexandru şi Ştefan. s'au pus bazele unui despărţământ al «Asociaţiunii pentru liter. română şi cultura poporului român».

Aşezământul transilvănean, prezidat de dl Vasile Goldiş, întinde braţele sale fraţilor de departe, cari au stat 106 ani sub întunerecul ţarist. Făclia luminei şi limbii româneşti trece Carpaţii, mângâie plaiurile Moldovei întregite şi încălzeşte astăzi căminurile ţăranilor de peste Prut, cari n'au avut parte în trecut decât de fărămiturile civilizaţiei omeneşti.

In ziua de 8 Iulie c., în oraşul Cetatea-Albă, un grup de români au ţinut o reuniune, la care a asistat un mare număr de intelectuali, pătrunşi de nevoia întemeierii unui aşezământ de cultură românească pentru redeşteptarea conştiinţei naţionale la sate.

Adunarea a aclamat ca preşedinte al «Astrei» pe dl Teodor Iacobescu, deputat, în urma propunerii dlui Ionescu-Darzeu, preşedintele tribunalului. Vicepreşedinte e ales dl Al. Rotta, fost procur, iar membri dnii Ionescu Darzeu, căpitan Dumitraşcu, lt.-col. Topor, Al. Teodorescu (revizor şcolar), D. Bărbulescu (fost prefect), Protoiereu V. Făureanu (profesor, fost senator), F. Filipescu (decanul baroului), I. Anbinder (librar), P. Solomon (subrevizor şcolar), Al. Prolorenzo (profesor).

Dl Ionescu Darzeu acceptă şi funcţiunea de secretar al «Asociaţiunii», secondat fiind de dl căpitan Dumitraşcu, iniţiatorul înfiinţării despărţământului.

Persoanele prezente în număr de 40 s'au înscris ca membri ai «Astrei», plătind cotizaţiile de 400 şi 200 Lei.

Despărţământul Cetatea-Albă al «Astrei», odată întemeiat, a şi început să lucreze. A înfiinţat în judeţ 10 biblioteci poporale cu cărţi adunate dela binevoitori ai satelor, precum şi din cele trimise dela Sibiiu.

Cea dintâiu manifestare culturală a «Asociaţiei» a fost conferinţa ţinută în sala Cercului cultural din Cetatea-Albă, Dumineca, 13 Iulie 1924, de către dl C. Fedeleş, profesor la Universitatea din Iaşi.

Cu prilejul acelei conferinţe, în care dl C. Fedeleş a arătat fazele istoriei şi culturii neamului românesc dealungul veacurilor, dl T. Iacobescu, preşedintele «Astrei» (secţia Cetatea-Albă) a făcut un scurt istoric al activităţii acestui aşezământ de cultură şi a dat un călduros îndemn la toţi oamenii de bine şi cărturarii noştri, spre a veni în ajutorul satelor moldoveneşti din Basarabia, sătule de jugul străin şi setoase de cultură românească.

30. **Chiloar** (jud. Sătmar).

Constă din 41 comune; are 19 agenturi, dintre cari 10 înfiinţate în anul 1923 de către P. S. Sa Dr. Iuliu Hossu, episcop de Gherla, 1 înfiinţată de despărţământ în Buteasa, cu care ocazie s'au înscris 31 membri activi. In fiecare agentură se află câte o bibliotecă poporală, de toate 19 biblioteci. Adunarea despărţământului s'a ţinut în 2 Aug. 1923, cu care ocazie *Augustin Oltean* a ţinut a prelegere pentru popor, iar *Valeriu Dragoş* un cuvânt comemorativ la a 50-a aniversare a morţii lui A. Şaguna; s'a cetit şi o poezie ocazională în amintirea lui A. Şaguna şi pentru biroul desp. s'a procurat portretul acestuia. La 1 Decemvrie 1923 s'a ţinut din partea despărţământului un festival în Şomcuta-mare, rostind cuvântul ocazional secretarul despărţământului, preotul *Ştefan Gheţie*. Comitetul a ţinut 2 şedinţe. La conferenţele învăţătoreşti participă şi câte un delegat al despărţământului. In astfel de ocazii *Ioan Coza*, protopop, a vorbit în Pribileşti despre: Nimica fără Dumnezeu, iar în Vă-

lenii Şomcutei: *Şt. Gheție:* Despre reuniunile de temperanță antialcoolice. Zelosul director al desp. *Dr. I. Gherman*, fost prim-pretor şi trecut acum în aceeaşi calitate la Careii mari, a înscris toate comunele din plasă, parte ca membri fondatori, parte ca membri pe viață. Averea despărțământului Lei 950·—.

Alexandru Nilvan, dir. de bancă, vice-preş.

31. Ciachi-Gârbău (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 33 comune; are 9 agenturi şi totatâtea biblioteci poporale. Prelegere a ținut în Chiachi Gârbău Virgil Barbulovici: Despre istoricul Unirei Românilor. Conferențe două: Însemnătatea zilei eroilor, în 1923 şi 1924. In Ciachi-Gârbău se află Casină Română şi institutul «Opinca», reuniune de păstrare şi credit.

Virgil Barbulovici, şef-judecător, director.

32. Ciacova (jud. Timiş).

Constă din 39 comune.

Dl Dr. Iuliu Coste, dir. desp., rugat de repetite ori să reorganizeze acest despărțământ şi să organizeze şi un nou desp. din comunele aparținătoare plasei Deta, nu a prezentat raport asupra chestiunilor ce i-au fost încredințate.

33. Cincul-mare (jud. Târnava-mare).

Constă din 20 comune.

Raport despre activitatea acestui despărțământ în anii 1920—1924 nu s'a înaintat.

Director este dl Dr. Alexandru Vasu, advocat.

34. Cluj (jud. Cojocna).

Constă din 87 comune, are 17 agenturi şi 17 biblioteci poporale (1510 vol.).

Raportul comitetului cercual despre bogata activitate a despărțământului îl dăm aici aproape în întregime. dimpreună cu magistrala apreciere a importanței «Asociațiunii» şi a problemelor îmbrățişate de ea, care e bine să fie cunoscută tuturor despărțămintelor noastre.

Este bine ca înainte de a intrà în amănunte, să meditàm puțin asupra rostului «Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului român» în zilele noastre, când soarele libertății românești se revarsă din belşug şi peste ținutul nostru ardelenesc, care a gemut atâtea veacuri în robia altor neamuri.

Tovărăşia noastră culturală «Astra» s'a înfiripat cu rosturi şi scopuri multiple. Intr'un timp, când statul maghiar cu întregul aparat administrativ căuta mai mult să stânjenească nă-

zuinţa spre lumină, spre carte şi bunăstare a poporului românesc, când cărturarii noştri învăţau prin şcoli străine, unde li-se stâlcea dulcea limbă românească, unde atâtea ispite încercau să-i înstrăineze de opinca şi neamul din care s'au tras, «Asociaţiunea» a fost scut ocrotitor împotriva tuturor încercărilor de desnaţionalizare, îndrumătorul ţăranului şi al intelectualului către o conştiinţă românească, către solidaritatea naţională, care a făcut minuni, către ridicarea neamului prin învăţătură, prin bune moravuri, muncă şi traiu gospodăresc.

Asociaţiunea a avut pentru intelectuali rolul unei academii îndrumătoare, ocrotitoarea limbei literare şi a ştiinţelor, făcând legătura de unitate culturală cu fraţii din Regatul liber; pentru întregul românism de dincoace de Carpaţi a substituit sau complectat organizaţia şcolară şi bisericească, ce stăteau sub greaua apăsare a puterii de state străine; la sate a fost doctorul, agronomul şi învăţătorul poporului, pe care stăpânirea inamică nouă nu ni i-a dat.

Că toate aceste felurite îndatoriri «Asociaţia» bine le-a săvârşit, este de obşte cunoscut. Dovada cea mai nouă este şi căldura, sincera recunoştinţă şi admiraţie, cu care a fost îmbrăţişată reuniunea noastră acum de curând la Bucureşti, unde M. Sa Regele, A. Sa Regală Principele Carol, Academia Română, Liga culturală, Ateneul Român, Casele Naţionale, corurile «Carmen» şi «Cântarea României», împreună cu alte zeci de Societăţi culturale au ţinut să-i mulţămească pentru munca devotată, desinteresată şi binecuvântată, desfăşurată 63 de ani pentru înaintarea neamului şi pentru întărirea românismului prin singurul mijloc real de întărire şi propăşire: cultura.

Înfăptuindu-se acum visul nostru de secole, România tuturor românilor, mulţi dintre noi sunt nedumeriţi de rosturile asociaţiei noastre într'un stat naţional, unde toate autorităţile, şcoala şi biserica, armata şi administraţia sunt sau ar trebui să fie puse în serviciul obştei şi a ridicării ei culturale.

Şi totuşi nu este prea greu să arătăm rosturile şi terenul de muncă, unde «Astra» este la largul ei, unde activitatea ei este binevenită, binecuvântată şi chiar indispensabilă.

Este în primul rând ogorul cultural al satelor, unde «Asociaţiunea» are atâta de muncit. Deşi avem şcoală şi biserică, autorităţi româneşti de stat, totuşi steagul propăşirii culturale «Asociaţia» îl va putea purta cu mai mult succes, ca o tovărăşie neoficială, mai pre sus de interese de partid, clasă şi confesiune. «Astra» trebue să fie şcoală analfabeţilor, şcoala celor adulţi, de a căror cultură nu se interesează nici o instituţie, nici o autoritate. Intelectualii dela oraş venind la sat sub egida «Astrei» aduc cu ei un ascendent moral considerabil, ce depăşeşte pe cel al localnicilor; cuvântările lor sunt primite cu încredere şi

ascultate cu lăcomie. Apostolia lor este un fapt real, pozitiv, față de formalismul biuracraţii. Biblioteca întemeiată de astriștii dela oraș poate să deștepte interesul sătenilor ştiutori de carte. Casele Naţionale, tovărăşiile renniunile iniţiate de «Astra» prezintă garanţia solidarităţii şi a trăiniciei.

Rolul cel mai nobil şi mai binefăcător îl poate însă avea «Astra» ca împăciuitoare şi corectare a asperităţilor din viaţa publică de la sate. Unde agenţii şi uneori chiar şi corifeii partidelor politice se înjură, unde administraţia dă adesea dovadă de nepricepere şi poate chiar de corupţie, unde chiar şi învăţătorul şi preotul îşi îndeplinesc uneori slujba numai de mântuială, mărginindu-se la minimul îndatoririlor oficiale, acolo adunările şi şezătorile «Astrei» aduc totdeauna ramura de maslin a păcii, cornrile noastre revarsă o undă de mângăere asupra sătenilor neglijaţi, neîndreptăţiţi sau năpăstuiţi, cuvântările delegaţilor noştri şi bibliotecile noastre răspândesc învăţătură, întăresc credinţa în viitorul neamului, ridică sufletele spre idealuri culturale, spre bunurile sufleteşti şi morale, adesea pierdute din vedere în lupta pentru traiu şi în frământările de închegare a noului nostru stat. «Asociaţiunea» pune în vedere celor legaţi de materie şi glie menirea superioară a românismului şi a umanităţii, strigându-le tuturor: «Semper ad Astra!»

Acest rol de împăciuitor şi neutralizător îl are «Astra» însă şi la oraşe. Pe lângă atâtea imperfecţiuni şi lipsuri ale vieţii publice de îndreptat, la oraşe se impune şi o acţiune de sinteză a tuturor năzuinţelor culturale. Aceasta o va puteà înfăptui cu mai multă căderе şi isbândă o societate culturală serioasă, cu vază şi cu greutate ca «Astra», ce urmăreşte ţeluri impersonale, în mod desinteresat, faţă de acţiunile pripite, limbute, ale atâtor înghebări noui, isvorâte adesea pentru satisfacerea ambiţiilor personale bolnăvicioase, pentru auto reclamă. La oraşe, unde patimile politice sunt mai pronunţate, împreună-şederea la masa culturală a «Astrei» a oamenilor de toate partidele, părăndarea la catedră a duşmanilor de pe arena politică sau bisericească, va întări credinţa celor slabi de îngeri în viitorul românismului, credinţa în sfinţenia culturii, pe care toţi trebuie să o servim pentru ridicarea neamului, fără deosebire de vederi confesionale, politice şi de clasă. Aci, la oraşe, «Astra» trebue să fie şcoala celor adulţi, mama ocrotitoare a românilor răsleţi, desorientaţi, neajutoraţi, veniţi de curând la oraş; îndrumătoarea spre îndeleniciri culturale şi literare a acelora, cari tot mai mult pierd obişnuinţa cititului şi a cumpăratului de cărţi. Ea este chemată să institue universitatea populară pentru păturile intelectuale dornice de lumină.

Durere, când se impun atâtea indatoriri «Asociaţiunii», mijloacele ei de acţiune sunt tot mai insuficiente, în urma greu-

tăţilor de traiu de după războiu, în urma crizei materiale şi morale prin care trecem.

Excursiunile culturale la sate reclamă cheltuieli de mii de lei. Trăsurile, automobilele autorităţilor se obţin cu atâta greutate, încât aceasta descurajează pe orişicine. Pe căile ferate nu ne bucurăm de reducerea de taxe. Bibliotecile costă sume enorme. Găzduirea tradiţională a oaspeţilor, la sate, este un bir cultural prea mare pentru intelectualii satelor, ce luptă cu atâtea greutăţi de traiu. Unde sunt însă răspânditorii de lumină benevoli, desinteresaţi de odinioară: profesorii, medicii, advocaţii, preoţii, învăţătorii? Toţi sunt angajaţi peste puterile lor în lupta pentru mizerabilul traiu zilnic, încât este aproape neuman să le mai ceri jertfa de ban, timp şi sănătate ce reclamă apostolatul cultural la sate. Pe când odinioară eră o cinste deosebită să ocupi o funcţie onorifică în cadrele «Astrei», ca director, casier, secretar, azi cu greu găseşti pe cineva, care să se poată angaja şi să se devoteze acestor «nobile oficia» fără ca să-şi primejduiască prin aceasta existenţa chiar. Toată lumea simte şi proclamă, nu fără dreptate, puterea ca axiomă: «Primum vivere dein de filosofare!».

Cultura ţării întregi trece acum printr'o criză acută, care se resfrânge tot mai greu, nu numai asupra instituţiilor culturale oficiale, ci mai ales asupra «Astrei» şi a altor societăţi neoficiale.

Va trebui poate ca şi «Astra» să se gândească să retribuie cu onorarii potrivite pe slujbaşii, propagandiştii şi conferenţiarii ei, dacă nu vrem ca acţiunea culturală solidă, sistematică şi potolită a «Astrei» să se împotmolească definitiv, ca firul tradiţiei noastre culturale sfinte să se rupă.

Onorată adunare generală! Sub aceste auspicii destul de neprielnice, a urmat şi despărţământul nostru activitatea sa în cursul anului trecut.

I. La sate am ţinut o serie de adunări culturale sau şezători, continuând seria adunărilor din anul trecut.

După Măcicaşul-unguresc, Aiton, Apahida, Aghireş, Feneşul-săsesc, Feleac, Someş-sat, Gilău, Someşul rece şi Cojocna a venit acum rândul comunelor Baciu, Gârbău, Suceag şi Mănăştur. Ne-au întovărăşit acî corul şcoalei normale de băeţi, a liceului «Gh. Barițiu». Au ţinut conferenţe şi prelegeri instructive d-nii Dr. Roşca, Dr. O. Ghibu, I. Oţoiu, S. Oprean, Al. Borza, Dr. Chirilă, P. Simu şi dl pretor Balomiri. S'au organizat pretutindenea agenturi sau filiale locale cu comitet de conducere propriu şi s'au întemeiat biblioteci poporale. Comitetul nostru a stăruit pretutindenea ca să se ceară loc şi local pentru câte o Casă Naţională. La Mănăştur este speranţă să se obţie vechea şcoală confesională spre acest scop. Am cerut dela primăria oraşului Cluj ca să cedeze agenturii noastre din

Feleac pentru acelaş scop casa pe care o are acolo, întrebuinţându-o ca crâşmă.

Avem pregătite încă o serie de şezători poporale la Rediu, Nădăşel, Someşul-cald, Cara, Jucul-nobil, unde n'am putut fi la timpul proiectat din cauză de epidemii sau alte pedeci.

Trebue să amintim la acest loc, că atât în comunele vizitate de noi, cât şi în altele, au mai ţinut conferinţe şi şezători şi alte societăţi culturale şi şcoli. În special este remarcabilă propaganda sanitară făcută de o echipă a societăţii studenţilor în medicină, cari au la dispoziţie automobil şi cinematograf. S'a discutat cu delegatul acestei harnice societăţi chestiunea colaborării eventuale, căzându-se de acord în privinţa aceasta.

II. In oraşul Cluj activitatea «Astrei» a fost şi mai rodnică. În primul rând trebue să amintim ciclul de 17 conferinţe publice, ţinute în sala IV dela Universitate, în faţa unui public numeros care adesea nu încăpea în sală, răsplătind cu aplauze călduroase pe distinşii conferenţiari.

Lăsăm să urmeze alăturat şi lista conferenţelor «Astrei», observând, că unele dintre conferinţe au fost însoţite de proiecţiuni luminoase:

1. Vineri, 16 Noemvrie, Dl Prof. Marin Ştefănescu, Ideea de destin în viaţa naţiunilor.

2. Vineri 23 Noemvrie, Dl Prof. I. Lupaş, Doi umanişti români în sec. XVI.

3. Vineri, 30 Noemvrie, Dl Prof. Dr. Minovici, Fotografia în justiţie.

4. Vineri, 7 Decemvrie, Dl Prof. R. Boilă, Inegalitatea oamenilor.

5. Vineri, 14 Decemvrie, Dl Prof. I. Popescu-Voiteşti. Cutremurile de pământ.

6. Vineri, 28 Decemvrie, Dl Prof. Al. Borzea. Sociologia vegetală.

7. Vineri, 25 Ianuarie, General Anastasiu, Originile puterei militare a Românilor.

8. Vineri, 1 Februarie, Prof. Dr. M. A. Botez, Educaţia fizică.

9. Vineri, 8 Februarie, Prof. V. Auger, Villon.

10. Vineri, 22 Februarie, Prof. Fl. St. Goangă, Problema socială a femeii şi Psichologia.

11. Vineri, 29 Februarie, Prof. Vl. Ghidionescu, Cultura poporului nostru.

12. Vineri, 7 Martie, Dl. Prof. V. Bogrea, Scriitori şi public în lumea veche.

13. Vineri, 14 Martie, Dl Prof. Dan Rădulescu, Morala biologică.

14. Vineri, 28 Martie, Dl I. Agârbiceanu, Probleme sufleteşti.

15. Vineri, 4 Aprilie, Dl Prof. Silviu Dragomir, Din istoria eroilor anonimi ai Ardealului.

16 Vineri, 11 Aprilie, Dl Prof. Iuliu Haţegan, Concepţia modernă a tuberculosei.

17. Vineri, 9 Mai, Dl V. Meruţiu, Delta Dunărei.

O serie de 4 conferenţe anunţate a fost amânată pe ciclul viitor, din cauza primăverii înaintate.

Cu concursul direcţiunei Grădinii Botanice, despărţământul nostru începe o serie de conferenţe tratând chestiuni de botanică şi horticultură, în Grădina Botanică a Universităţii.

Prima a avut loc în ziua de Rusalii. 15. VI. 1924. S'a organizat o agentură a «Astrei», intitulată Cluj-Grădini.

Cu această ocazie s'a inaugurat şi o bibliotecă poporală a «Astrei», dată în paza agenturii «Astrei», înfiinţată cu sediul la Grădina Botanică, pe seama populaţiei române, de condiţie umilă, din suburbiul Hajongart sau al «Grădinilor».

Vom stărui să înfiinţăm astfel de agenturi şi prin celelalte cartiere şi suburbii ale Clujului, cari se desvoltă şi se impopulează cu români, în mod îmbucurător, lipsiţi însă deocamdată de alt chiag, decât poliţia.

Ţinem să arătăm, de altfel, că pentru această populaţie românească, nădejdea noastră de mâine, s'au organizat serbări culturale sporadic şi din partea altor societăţi, însă nici pe departe nu în măsura reclamată de importanţa problemei: cultivarea în sens românesc a masselor.

Chestiunea Palatului Cultural din Cluj a preocupat pe Comitetul Dvoastre în repetite rânduri. Prin intervenţia riguroasă a delegatului nostru, Dl prof. E. Racoviţă, s'a asigurat concursul autorităţilor pentru înfăptuirea acestui deziderat al timpului, care nu se mai poate amâna, fără o gravă prejudecare şi primejduire a intereselor culturale româneşti din acest oraş. Rămâne, ca Consiliul oraşului să pronunţe hotărîrea formală de cedare a terenului din dosul poştei, pentru ca să începem acţiunea de clădire.

Comitetul în 3 din şedinţele sale, 7 la număr, s'a ocupat şi de chestiunea Grădinii «Petranu», pe care o administrează, arendând-o actualmente Universităţii — sulevând ideea ridicării unui cămin al «Astrei» pentru studenţi, pe terenul de care dispune.

Comitetul despărţământului nostru a avut în două rânduri prilejul să salute în mijlocul său pe prezidentul întregei noastre însoţiri, dl Vasile Goldiş, care ne a pus în curent cu programul de muncă al comitetului central, dându ne ocaziune să-i dorim spor la munca proiectată şi să ne exprimăm dorinţa, de a vedea

înfăptuindu-se modificarea statutelor «Astrei», răspunzând nevoilor actuale.

In primul rând dispoziția privitoare la întrebuințarea taxelor de membru va trebui modificată în acel sens, ca taxele membrilor ajutători și ordinari (activi) să rămână în cea mai mare parte la dispoziția agenturilor și a despărțămintelor, pentru nevoile lor locale (cumpărare de cărți, abonamente de gazete și reviste, cheltuieli de biurou), urmând ca numai cotizațiile membrilor pe viață și fondatori să fie vărsate în casieria centrală, dobânzile lor servind la întreținerea vieței societare, a biuroului central.

Mai credem apoi, că este absolut necesar, ca pentru cotizația vărsată, toți membri, dacă nu și membrii ajutători, măcar cei ordinari, să primească regulat o publicație de a «Astrei», fie un Anuar ori un Buletin, ori o publicație potrivită care să țină viu contactul cu membrii și să intereseze direct pe aceia, cari plătesc cu atâta greutate și cu tot mai puțină obișnuință un bir cultural, taxa de membru.

Comitetul, ajutat de o seamă de membri fondatori și pe viață, și a dat toată silința, ca să înscrie un număr cât mai mare membri.

Ținem să arătăm și la acest loc cât este de greu să încasezi taxele regulat dela membrii răsleți din Cluj încât suntem nevoiți să propunem angajarea unui încassator plătit, care să ajute în munca grea pe cassarul nostru devotat.

Mai ținem să raportăm onoratei adunări generale că comitetul desp. a căutat să se achite de îndatoririle sale obișnuite de reprezentare.

La Congresul presei române vice-președintul desp. a ținut un discurs potrivit, deasemenea și cu ocazia desvelirii bustului lui Gheorghe Lazar. La serbările grandioase dela București, unde «Astra a ținut să întoarcă vizitele asociațiilor culturale din Vechiul regat, despărțământul Cluj a fost reprezentat prin trei membri în comitet: Prof. Racoviță, Prof. Dr. Botez și secretarul Prof. Al. Borza.

Deasemenea au participat, neoficial, și alți membri, împreună cu prezidentul despărțământului.

Nic. Bogdan, vice-președinte.

35. Copalnic-Mănăștur (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 19 comune; are 19 agenturi și tot atâtea biblioteci poporale, cu 300 cetitori. In Copalnic-Mănăștur biblioteca regională a desp. și școlară cu secția pentru învățători și elevi (600 vol.). Analfabeți pe teritorul desp. 50%. Prelegeri: în Rușor, Preluca-veche, Emil Dragomir: Viața și faptele lui Avram Iancu; în Copalnic-Mănăștur. Cernești, Preluca-nouă și

Ciocotiş, Valeriu Bărbosu: despre acelaş subiect; în Cerneşti, I. Moldovan: Poezia poporală; în Ciocotiş, I. Danciu: Combaterea boalelor contagioase; în Preluca-veche, Nicolae Nechita: Despre credinţă, cruţare, reţinerea dela beuturi şi despre portul naţional; în Fânaţe, N. Avram: Scopul «Asociaţiunii», Teodor Paşca: Cauzele sărăciei şi isvoarele înavuţirei, Valeriu Bărbosu: Despre Gheorghe Lazăr; în Cerneşti, N. Avram: Insemnătatea «Asociaţiunii», T. Paşca: Cei mai folositori rami economici, V. Bărbosu: Grădinărit şi rotaţiune; în Trestie, I. Danciu: Combaterea alcoolismului; în Ciocotiş, Augustin Şovrea: Combaterea pocăiţilor, Ioan Medan: Iubirea de neam şi de patrie în legătură cu combaterea pocăiţilor. Aceste prelegeri au fost ascultate de 1500 auditori. In Copalnic-Mănăştur s'au ţinut 5 reprezentaţii teatrale urmate de dans, aranjate parte de comitetul desp., parte de învăţătorii Valeriu Bărbosu şi Teodor Paşca. Participanţi 600. Incassări Lei 3022. Cu ocazia prelegerilor s'au înscris membri, s'au vândut calendare şi loturi de ale loteriei «Asociaţiunii». Prelegerile sunt pretutindeni bine primite. Fondul desp.: Lei 2,104·—, al secţiei teatrale Lei 1,020·—, şi materialul scenei Lei 1,287·—, total Lei 4,411·—. Se reclamă conferenţiar dela centru. *Nicolae Avram*, protopop, director.

36. Cohalm (jud. Târnava-mare).

Constă din 27 comune; are 4 agenturi, în cari s'au ţinut conferenţe. In toate comunele desp. există câte o bibliotecă şcolară, dăruită de Ministerul cultelor. In 3 comune sunt biblioteci parohiale şi în 2 biblioteci ale tinerimei. Prelegeri şi conferinţe au ţinut în Cohalm: E. Stoica: Insemnătatea zilei de 1 Decemvrie 1918, Despre Avram Iancu. Despre credinţele deşarte, Despre cultură (Şaguna şi Lazăr), 4 prelegeri; Lucia Cristescu: Doina; Mihail Ţigoianu: Despre bolşevism; Eugen Ciungan: Revoluţia lui Horia, Cloşca şi Crişan şi Din astronomie (soarele şi planeţii săi); Ilarie Cojocariu: Dreptul penal; Eusebiu Jemna: Educaţia cetăţenească; Ioan Boranciu: Despre Basarabia; Zaheiu Borcoman: Despre electricitate; I. Neagoe: Despre «Asociaţiune»; în Crihalma, Dionise Bucur (6 prelegeri): Cum s'a făcut unirea Românilor, Ce e cultura, Rostul organizaţiei tinerilor şi foloasele societăţilor pentru tinerime, Rostul capitalului social în cooperaţie, Femeea ca mamă, Valorizarea produselor agricole prin cooperaţie; Dionisie Calefariu: Despre beţie şi (tinerimei 6 conferenţe) Din istoria neamului, iar cu G. Bucur (şcoalei de adulţi 20 conferenţe) Din istorie şi geografie, etc.; G. Bucur: Unirea Românilor; în Mateiaş, I. Cichi: O călătorie în extremul orient; în Merchiaşa, E. Stoica: Despre cultură şi I. Mafteiu: Primul ajutor în cazuri de accidente; în Mucundorf, I. Blaga: Legătura omului cu Dumnezeu, Il. Enciu: Ingrijirea şi nutrirea animalelor domestice, C. Stoicescu: Cât

timp petrece poporul în nelucrare într'un an; în Ticuşul-săsesc, Corneliu Cojocariu (9 conferinţe cu subiecte din): Istorie, economie şi igienă; în Archita, Ilie Ciuleu (7 conferenţe): Credinţa este tăria neamului, Din trecutul neamului, Viaţa şi scrierile lui Coşbuc, Inceputul neamului românesc, Biserica ca susţinătoarea neamului, Religia şi poporul român, România înainte şi după războiu; Vasile Suciu (5 conferenţe): Persecuţiunile creştinilor, Ştefan cel mare, Curăţenia casei şi a trupului; G. Horea: Drepturi şi datorinţe; N. Roth: Lăţirea creştinismului la popoarele sălbatice (cu schiopticoane); I. Binder: Plantele cele mai rentabile; A. Ziegler (soră de caritate): Ingrijirea copiilor sugaci; A. Răcean: Păstrarea nutreţului; C. Dopp: Soiurile gunoiului şi întrebuinţarea lui; în Ticuşul-român, G. Maican şi Mateiu Mateiu (10 conferenţe): Istorie, Igienă, Drept; în Draos, Dimitrie Sica: Vitele de prăsilă, Pomăritul şi Legumăritul şi Nutreţul; Nicolae Iosif: Ştefan cel mare şi Mihaiu Viteazul, Munţii cu bogăţiile lor, râurile şi oraşele. In total 95 conferenţe. Ascultători 4830.

In *Cohalm:* Şedinţe literare (4) cu câte un program ales şi bogat: Societatea meseriaşilor şi comercianţilor (Em. Bobancu); Şezători (2) cu cântări, declamări şi teatru: Şcoala de meserii (Ioan Trelca. Afară de aceste zilele de 1 Decemvrie şi 10 Maiu au fost serbate în fiecare comună cu serbări şcolare şi conferinţe ţinute de preoţi sau învăţători. Şi cele 95 conferenţe au fost însoţite aproape pretutindeni de cântări şi declamări, executate de tinerimea şcolară sau tinerimea adultă.

Se ascultă bucuros toate conferenţele şi prelegerile bune, mai ales cele cu subiecte de interes practic şi cele distractive.

Fond pentru Casa Naţională este în: Cohalm, Ticuşul-săsesc, Agoştin, Caţa şi Crihalma.

Averea despărţământului: Lei 2500·—. Atât Cohalmul cât şi satele au diferite societăţi de credit, cooperative, societăţi de cultură şi ajutor, de meseriaşi, plugari, de lectură, religioase, de femei şi ale tinerimei (acestea din urmă în cadrele bisericii şi şcoalei).

Despărţământul s'a reorganizat în 27 Octomvrie 1923, când s'au înscris peste 100 membri şi s'au încassat taxe în suma de aproape Lei 5000·—. S'a dat o reprezentaţie teatrală bine reuşită de către trupa «Astrei», sub conducerea d-lui N. Băilă.

Comitetul despărţământului a îndrumat la o activitate culturală mai pronunţată prin pilda sa şi prin îndrumări date şi în scris. A ţinut prin membrii săi în fiecare Duminecă din Postul Crăciunului şi al Paştilor conferenţe în Cohalm şi, pe cât i-au îngăduit împrejurările, şi în comunele din împrejurime.

Se susţine a fi absolut necesar ca, pentru stabilirea unei legături mai strânse între «Asociaţiune» şi membrii ei, să se dea

ceva (un calendar, o broşură) în schimbul taxei de membru, care la rigoare ar puteà fi urcată.

Emilian Stoica, protopresbiter, director.

37. Crasna (jud. Sălaj).

Constă din 34 comune; are 28 agenturi şi 28 biblioteci. În cursul anului 1924 a fuzionat cu despărţământul Şimleu. Raport despre activitatea despărţământului nu ni s'a trimis.

38. Dej (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 52 comune; are 36 agenturi şi 35 biblioteci poporale, cu 1982 volume şi cu o creştere de 386 volume. În Dej: Biblioteca liceului, a şcoalei comerciale, a casinei române şi a despărţământului Dej al «Asociaţiunii». Curs de analfabeţi a ţinut în Cuzdrioara: Gavril Pop, învăţător, cu 25 persoane. În Dej s'au ţinut cursuri de limba română, istorie şi geografie pentru funcţionari. Prelegeri în Coplean: Oct. Căragian: Despre cooperative; Căşeiu, Rugăşeşti şi Chiueşti: I. Neamţiu: Despre cooperative; Mănăştiur, Cuzdrioara, Teotis, Baţa, Căşeiu, Căţcău, Fizeşul-Gherlei: Ioan Both: Despre apicultură, iar în Cuzdrioara şi Căşeiu: Despre şcoli comerciale; Ocna-Dejului: D. Ţiganetea: Rolul cooperativelor în viaţa ţăranului; Ileanda-mare şi Panticeu: Ilarion Boţiu: Buna armonie şi creşterea vitelor; Şomcutul mic, Suia, Maia, Mihăeşti: Victor Motogna: Despre cooperative; Codos şi Jichişul-de-jos: Ioan Şanta: Despre cooperative; Ileanda: acelaşi: Despre pomicultură, iar în Codor: Să ne iubim portul strămoşesc; Ileanda-mare şi Bura: M. S. Vergulescu: Despre cooperative; Mica: N. Şoneriu: Despre cooperative, iar în Reteag: Sfaturi practice (munca); Batiu: I. Vorna: Despre cooperative, iar în Surduc: Despre furage (nutreţ); Sasnireş şi Unguraş: Emil Patachi: Despre «Asociaţiune», în Eugerdin: acelaşi: Despre cooperative, iar în Giurgeşti şi Negrileşti: Despre pomicultură; Pinticul-român: Anchidim Candale: Despre meserii, tot acolo: Căp. Munteanu: Despre armată; Mănăşturel: I. Chira, învăţător: Folosul învăţăturii; Baţa: N. Pop: Despre procese, Ilie Piso: Iubirea de Dumnezeu, I. Chira: Alcoolul şi urmările lui; Şomcutul-mic: Gr. Neamţ: Combaterea beţiei; Suareş: Florica Prunduş: Creşterea unei mame bune; Zăpârţ: I. Moldovan: Însemnătatea istorică a comunei Zăpârţ; Sânmărghita: Cercul învăţătorilor (sub a căruia egidă s'au ţinut şi prelegerile în ultimele 5 comune): Curăţenia şi creşterea copiilor; Reteag: Eugeniu Anca: Creşterea unei mame bune; Cuzdrioara: Dr. Liviu Micşa, senator: Mitropolitul Şaguna; Giurgeşti: D. Ţiganetea: Sărăcia poporului român; Dej: I. Goron: Isus Mântuitorul (cu ocazia adunării preoţilor ort.) şi tot acolo, cu aceeaşi ocazie: Al. Baba: Cum s'ar puteà

combate sudalma; Mănăştiur: I. Chira: Ascultarea ca factor principal în desvoltarea poporului român; Giurgeşti: Eugen Podoabă (cons. agricol): Păşunile comunale şi apărarea pădurilor, în Negrileşti: acelaşi: despre acelaşi subiect. În total 49 prelegeri.

Conferenţe (11): Dej: Emil Patachi: Gheorghe Lazăr, Victor Motogna; Despre unire şi pierderea şi recâştigarea Basarabiei. N. Vrabiescu: Unirea sufletească, Traian Rebrean: Unirea Principatelor, Dr. I. Şanta: Pictorul Grigorescu (2 conferenţe cu schiopticonul). I. Varna: Viaţa lui Isus (cu schiopticonul), I. Ionescu: Omul preistoric (cu schiopticonul), N. Şoneriu: Frumseţile Transilvaniei (cu schiopticonul).

Serate artistice literare (10): Dej: Şcoala medie de fete: «Visul florilor», dansuri şi declamări; Liceul Andreiu Mureşanu: «Arvinte şi Pepelea», declamări, coruri şi dansuri naţionale: acelaşi: «Curcanii»; în Codor: Şcoala primară: «Vifleemul» şi declamări; Mănăştiurel: Şcoala primară, Dej: Şcoala urbană, Reteag: Şcoala primară: Producţiuni şcolare; Baţa: Al. Filip; «Barbu lăutarul», «Ţiganul la târg», «Limba românească», «Curăţenia», etc.; Cuzdrioara: Gavr. Pop: «Pictorul fără voie», declamări, cântări etc.; Ocna Dej: Ios. Chioreanu (cu elevii de liceu Dej): *a)* Serbare şcolară cu dialoage şi recitări, *b)* Serată cu piesele: «Scriitoraşul» şi «Şcoala de menaj», *c)* Serată cu piesele: «O sâmbătă norocoasă» şi «Duşmanii».

Prelegerile poporale au avut rezultat practic, înfiinţări de cooperative în: Ocna-Dejului, Zăpârţ, Suarăş şi Cuzdrioara. Poporul arată interes îndeosebi faţă de prelegerile de conţinut istoric-naţional.

Starea cassei: Incassări din taxe: Lei 8957·20, erogate Lei 5826·68, în cassă Lei 3130·52.

Cooperative sunt Dej, Căţcău, Reteag, Giurgeşti, Ocna-Dej, Zăpârţ, Suarăş, Negrileşti; Bănci (3) în Dej, 1 în Reteag; Reuniune de meseriaşi, Reuniune de înmormântare, Casină română şi Societate filarmonică, toate în Dej.

Victor Motogna, dir. de liceu, dir. desp.

39. Deva (jud. Hunedoara).

Constă din 57 comune, are 15 agenturi cu 17 biblioteci poporale.

In decursul anului s'a aranjat sub egida «Astrei» un festival întru comemorarea decedatului preşedinte al «Astrei» Andreiu Bârseanu, din partea Societăţii de lectură «Alexandru Vlahuţă» a liceului «Decebal» din Deva şi sub conducerea d-lui director Simion Câmpean. Tot în cadrele desp. «Asociaţiunii» s'a serbat şi ziua istorică 1 Decemvrie.

Prelegeri şi conferenţe s'au ţinut: în Toltia mare, Prof. Iuliu Iosan: despre «Rolul Asociaţiunii şi binefacerile înaintării culturale», Prof. N. Dragomir: despre «Drepturile noastre asupra Basarabiei», în Şoimuş. Prof. N. Dragomir aceiaşi conferenţă. Pe lângă aceste conferenţe s'a desfăşurat în aceste 2 comune şi un program cu recitări şi piesa teatrală «Arvinte şi Pepelea» de V. Alecsandri, predată de elevii cercetaşi ai liceului «Decebal».

Averea despărţământului este de Lei 1,413·08.

Iuliu Iosan, profesor, director.

40. Diciosânmărtin (jud. Târnava-mică).

Constă din 54 comune, are 41 agenturi şi 42 biblioteci poporale Conferenţele şi prelegerile poporale au fost aranjate cu concursul efectiv al profesorilor şi elevilor dela şcoala medie de stat din Diciosânmărtin, cu un bogat program de coruri, declamări şi conferenţe, în: Bozieş, Nicolae Ilie: Puterea învăţăturii; Cuştelnic, acelaşi, cu aceiaşi temă; Şaroşul unguresc, Aron Şerb: Necesitatea de a îmbrăţişa industriile; Cetatea de baltă, Ioan Vulcuţiu: Istoricul fostei cetăţi a lui Ştefan cel mare; Şomfalău, Nicolae Ilie şi Ioan Vulcuţiu: Îndemnuri prin exemple practice la luminare şi înaintare. În toate aceste comune directorul desp. a vorbit în cuvântul său de deschidere: Despre Asociaţiune, arătând rostul ei şi scopul urmărit de ea.

Simeon Moldovan, protopop, director.

41. Dobra (jud. Hunedoara).

Constă din 31 comune, are 4 agenturi şi 10 biblioteci, dintre cari una tractuală preoţească, în Dobra. Conferenţe şi prelegeri: Dobra: Dr. Laurenţiu Petric: Combaterea morburilor sifilitice; Feteşti: Iosif Morariu: *a*) Reprivire asupra originei neamului românesc; *b*) Combaterea unor obiceiuri rele şi credinţe deşarte la ţăranii pădureni; Rădulești: Vasile Şerban: Despre şcoală şi folosul bibliotecilor săteşti: Brăsuri: Iosif Morariu: Despre Asociaţiune, Petru Hădan: Cultivarea viţei de vie: Lăpuşnic: Iosif Morariu: Folosul bibliotecilor săteşti în legătură cu Casa culturală, Emil Şuiaga: Sfaturi igienice; Teiu: Iosif Morariu: *a*) Despre Asociaţiune şi *b*) Urmările beţiei, Aurel Oprean: *a*) Cultivarea pomilor (în legătură cu grădina de pomi a statului în hotarul comunei Teiu). Ascultători la aceste prelegeri: 630. În Dobra se află: bancă, reuniune de meseriaşi, reuniune de femei pentru înfrumseţarea bisericei, cor bisericesc, cooperativă forestieră şi casă culturală, în Lăpuşnic şi Brâznic: casă culturală; în Rădulești: magazin de bucate. S'au examinat grădinile de legume în comuna Dobra şi s'au distribuit 3 premii, de: 50, 30 şi 20 Lei pentru cele mai bine cultivate din ele.

Iosif Morariu, protopresb., director.

42. Făgăraș (jud. Făgăraș).

Constă din 28 comune, are 10 agenturi și 27 biblioteci poporale. Biblioteca centrală constă din 308 vol. și s'a utilizat de elevii din cursul inferior al liceului «Radu Negru» din Făgăraș. Mai sunt și frumoase biblioteci parohiale. Prelegeri poporale: în Beclean: D. Purice: Despre momente mari din trecutul nostru; iar un grup de 100 elevi de liceu, sub conducerea prof. E. Roșală, au executat frumoase exerciții gimnastice, Galați: Dr. I. Lupu: *a*) Profilaxia gravidității, *b*) Nou născuții și îngrijirea lor; Al. Popa, preot: Breaza, Voivodenii-mari, Beclean, Dridif și Vaida-Recea. Prelegeri din stupărit; iar D. Cataveiu: Din pomărit. Conferențe în Făgăraș: Dr. H. P.-Petrescu, despre Cehoslovacia și conducătorii ei (proecțiuni luminoase); D. Macaveiu: Viața și moartea; corul liceului și al școalei medii de fete, câte o cântare; I. Simionescu (prof. univ.): Însemnătatea zilei de 1 Decemvrie 1918. Au mai vorbit: V. Literat și Dr. I. Pap, primarul orașului, declamări și cântări. Dir. desp. a emis ideea unui Muzeu regional în Făgăraș. Ulterior ministerul cultelor și artelor a asemnat spre acest scop Lei 10,000. Averea desp. Lei 2000·50.

Valer Literat, prof., dir. desp.

43. Geoagiu (jud. Hunedoara).

Constă din 35 comune, are 11 agenturi și 11 biblioteci poporale. Case naționale s'au clădit vre-o 10 — chiar la stăruințele conducerii despărțământului, în conțelegere cu parohiile. Casa națională din Geoagiu are un capital de Lei 1885. Averea desp. Lei 1473. In Geoagiu și Almășel: Cooperative de consum; în Geoagiu Reuniune de muzică și cântări și casină română; în Rapold: «Clubul național».

Pentru susținerea unor legături mai strânse cu membri se reclamă, chiar în schimbul ridicării taxelor, trimiterea rev. «Transilvania» și biblioteci poporale pe seama agenturilor.

Dr. *Ioan Mârghita*, advocat, director.

44. Gherla (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 89 comune, are 17 agenturi și 16 biblioteci.

Despre activitatea desp. în anul 1923—24 nu ni s'a înaintat raport. Director al desp. este rev. domn Grigoriu Pop, canonic în Gherla.

45. Giurgeu (jud. Ciuc).

Constă din 9 comune, are 2 agenturi și 2 biblioteci.

Raport despre activitatea acestui desp. în anul 1923/24 nu s'a înaintat. Dir. desp. este dl Aurel Nicolescu, comerciant.

46. Gurghiu (jud. Mureș-Turda).

Constă din *28 comune;* are *4 agenturi* și *8 biblioteci poporale.* Înființat în anul 1913 și reorganizat în anul 1922, acest desp. sub conducerea stăruitoare a dlui director *Simeon Zehan,* a desvoltat activitate îmbucurătoare și în anul 1923/4. A ținut adunare cercuală și prelegeri, a înscris membri și în colaborare cu cercul cultural al învățătorilor ar fi putut să-și continue activitatea cu folos. Cu toate acestea partea precumpănitoare a membrilor a fost de părerea, că s'ar puteà desvoltà o activitate mai intensă dacă desp. s'ar reorganizà, atășându-se iarăși la desp. Reghin, dela care s'a fost desfăcut. De această părere au fost și conducătorii desp. Reghin. Astfel în adunarea comună a desp. Gurghiu și Reghin, ținută în 6 Maiu 1924, s'a hotărît fusionarea acestor două despărțăminte.

Prelegeri poporale s'au ținut în *Hodac* 4 iar în Gurghiu 2: elevii de școală cu această ocazie au cântat și declamat. Anume: în *Hodac*: *Dr. Ceușan:* Originea și peripețiile prin cari a trecut neamul românesc, *S. Zehan:* Problemele de resolvat în împrejurările de față, Dr. *Eugen Nicoară:* despre sifilis, Ioan Borșan: însemnătatea școalei. În Gurghiu: Z. Zehan: despre trecutul cetății Gurghiului, Dr. E. Nicoară: despre sifilis. În 6 Maiu I. Neagoe, conferențiarul «Asociațiunii» vorbește: Despre problemele «Asociațiunii» în timpul de față. In agenturile Gurghiu, Hodac, Ibănești și Cașva s'a dat și câte o reprezentație de teatru. Averea desp. Lei 115.

Simeon Zehan, preot, director.

47. Hălmagiu (jud. Arad).

Constă din 33 comune; are 5 agenturi și 5 biblioteci poporale cu 225 vol. și 250 cetitori. Prelegeri poporale s'au ținut în colaborare cu cercul religios al desp. Hălmagiu al Asociațiunii clerului ortodox-român. A. Șaguna». Conferențiari în Hălmagiu: Dr. Pavel Oprișa: Din legendele Zarandului; Cornel Lazar: *a)* Despre șezătorile culturale; *b)* Reuniunile de înmormântare. Dr. A. Petroescu: Boalele molipsitoare; Ioan Mizeș: Unirea Transilvaniei; I. Tămaș a declamat: Poezii umoristice; Fr. Kirsch: Poutpouri solo în violină. S'a serbat ziua de 1 Decemvrie cu serviciu divin și festival, Ioan Mizeș vorbind: Despre însemnătatea zilei; C. Lazar a cetit și comentat: Vorbirea ținută la Alba-Iulia în 1 Decemvrie 1918 de dl V. Goldiș; același a vorbit: Despre Casele Naționale. Averea despărț.: Bibliotecă Lei 1500, dulapul bibliotecei Lei 300, stampilă Lei 90 și bani gata Lei 300. In Hătmagiu se află: Societatea meseriașilor și comercianților A. Iancu, o Cooperativă și «Crișana», sucursala băncii «Crișana» din Brad, aceste 2 din urmă dau posibilitate populației se ajungă la bani cu interese modeste și la cereale

cu preț ieftin. Despărțământul, care s'a organizat în 23 Septemvrie 1922, cu concursul dlui Dr. Pavel Oprișa, direct. desp. Brad, a anunțat că va colabora cu cercul religios al clerului, cu cercul cultural al învățătorilor din plasă și cu Societatea meseriașilor și începutul de colaborare s'a și făcut.

Cornel Lăzar, protopresbiter, director.

48. Hațeg (jud. Hunedoara).

Constă din 96 comune: are 4 agenturi și 14 biblioteci Despre activitatea acestui desp. în anii 1922—1924 nu s'a înaintat raport. Dr. *Cornel Popescu*, protopresbiter.

49. Huedin (jud. Cojocna).

Constă din 46 comune: are 8 agenturi și 8 biblioteci pop. Prelegeri poporale s'au ținut: în Măierău: Sabin Truța, preot: despre stupărit, în Sâncraiu: Sabin Truța: despre Igiena poporală și îmbrățișarea carierelor practice, în Dângăul-mic, Victor Giurgiuca, preot: despre Beție, acelaș în Călata-mare: despre Credința religioasă la poporul nostru, în Mănăștur-unguresc: Alex. Boeriu, preot: despre Rătăcirile religioase morale la poporul nostru, în Călata-mare: Teodor Toader, preot: despre Insemnătatea cetitului, Dumitru Păltineanu, preot: despre Biblie, Ana Ciuhan, înv.: despre Portul românesc, Alex. Iliești, înv.: despre Folosul meseriilor și Din trecutul neamului românesc, în Fildul de mijloc: I. Ciuhan înv.: despre Industria națională și despre «Relele alcoolului», Virgil Ionescu, ing. silvic: despre Cultura pădurilor, în Poeni: Aurel Muntean, protopop: despre Insemnătatea cooperației, acelaș în Huedin: despre Băncile poporale, acelaș în Finciu: despre învățătură, acelaș în Fântânele: despre Luptele Românilor în anii 1848/49, acelaș în Sebeșul-mare: despre Avram Iancu, în Hodiș: I. Topan, preot: despre Unirea face putere, Teod. Lung: despre Insemnătatea Asociațiunii și despre Cooperație. Producțiuni teatrale-corale s'au ținut în com. Huedin, Fildul de mijloc și la Fântânele, sub conducerea dlui înv. I. Ciuhan din Huedin, s'au jucat piesele «Fericirea României» și Beția, declamări și coruri. În Vălcăul unguresc, sub conducerea fruntașuiui țăran din Călatele: Ioan Mateiu s'a jucat Cinel Cinel de V. Alecsandri, în Mănăștur-unguresc piesa Curcanii de Ventura, sub conducerea corp. didactic dela școala civilă din Huedin, iar în Hodiș piesa Fetița orfană de I. Melin, dialoage, monoloage și coruri.

Manifestări importante s'au făcut la Huedin și Fântânele, unde pe locul istoric, în ziua de 7 Iulie, s'a comemorat prin celebrarea sf. Liturghii, a unui parastas pentru eroii anilor 1848/49, prin vorbiri, producțiuni teatrale, cântece și jocuri naționale, aniversarea învingerii strălucite a Românilor de sub

conducerea tribunului Nic. Corcheş asupra armatei lui Vasvány. La această serbare măreaţă au luat parte cca 5000 de oameni.

In anul acesta s'a înfiinţat o Casă de cetire în com. Călata-mare, din iniţiativa păr. T. Toader.

In Huedin s'a înfiinţat o bancă poporală «Fântânele», o cooperativă de aprovizionare şi desfacere «Avram Iancu» şi o cooperativă pentru exploatări de păduri «Horia».

In Hodiş s'a înfiinţat o cooperativă de aprovizionare şi desfacere. Averea desp. s'a sporit cu un imobil de 2 jugăre fânaţ, primit prin expropriere în hotarul comunei Măierău în urma bunăvoinţei dlui consilier Dr. G. Popescu şi a dlui agronom Leontin Savu.

Aurel Muntean, protopresbiter, director.

50. Hunedoara (jud. Hunedoara).

Constă din 52 comune: are 22 agenturi şi 22 biblioteci poporale; în aceleaşi comune şi încă în alte 7 se află câte o bibliotecă bisericească, de toate 29 biblioteci, în Hunedoara, deosebit biblioteca casinei, a şcoalei medie şi a celei primare. Cursuri de analfabeţi au ţinut: în Nădăştia inferioară: Gheorghe Rain, preot ort. cu 15 persoane (analfabeţi 73%), în Ruda: Teodor Murgău, preot ort. cu 24 persoane. Prelegeri poporale: Topliţa: Andreiu Ludu: Andreiu Şaguna şi Astra, T. Popa: Gheorghe Lazăr şi şcoala, Dr. V. Hâncu: Sfaturi contra alcoolismului, Gh. Henţiu (cu corul din Ghelari): Coruri naţionale, Teline: Dr. E. Elefterescu: Portul românesc, Dr. V. Hâncu: Sfaturi higienice, Nădăştia superioară: A. Ludu: Vieaţa morală, Gh. Rain: Astra, Nădăştia inferioară: A. Ludu: casa culturală, Batiz: Gh. Rain: Cetitul — biblioteci, I. Truca: casa culturală, Dr. V. Hâncu: Istoria Românilor şi datorinţele Românilor de azi, Sâncraiu: Dr. E. Elefterescu: Portul naţional, T. Popa: Gheorghe Lazăr, Hăşdat: A. Ludu: Credinţa strămoşească, N. Macrea: Bibliotecile poporale, Gh. Rain: Casa culturală, Socet: A. Ludu: Datoriile cetăţeneşti, I. Bratulescu: concubinagiile, Gh. Tarcea: Casa culturală, N. Macrea: Cartea românească, Ghelar: Dr. V. Hâncu: Istoria Românilor şi datorinţele Românilor de azi, Diletanţii din Ghelar: Teatru. Numărul ascultătorilor la aceste prelegeri: 6450. Conferenţe şi serate artistice (6): toate în Hunedoara, T. Popa: Gh. Lazăr, Viorica Ludu şi Olga Cioflică: Cântece naţionale la pian, Şcoala medie: Coruri, A. Ludu; Armonizarea claselor sociale, Ing. I. Onciu: Industria naţională, I. Brâncoveanu: Doine, P. Baicu: Cântece la vioară, dna Hortensia Ludu: 2 cântări, solo voce şi pian, I. Brâncovean: Conferenţă (la 1 Dec.), Corul şcoalei civile: Marşul legionarilor români, M. Rădulescu: recitare, Şcoala civilă: Prin jertfă la unire (poem), Gh. Tarcea.

Caritatea, Şcoala primară: Recitări şi coruri naţionale, Ing. Gh. Tullea: Unirea naţională, Zoe Constantinescu: Dan, căpitan de plaiu (recitare), A. Constantinescu şi d-ra Zoe Constantinescu: Serenadă, Chindia şi Cimpoiul (pian), Ing. I. Brătăşanu: Românii din Basarabia, Şcoala medie şi cea primară: Recitări şi coruri naţionale; Uzinele statului: Uvertură naţională şi Turtucaia-Balcic (orhestră). Ascultători la aceste conferenţe: 4,800. Case naţionale (culturale), fără edificiu propriu, funcţionând în şcoală: în Cerişor, Nudăştia inferioară şi Peştişul-mare, în Ghelar şi Govăşdia (în casă închiriată). în Socet şi Teliuc au câte un fond pentru acest scop, în Hunedoara: casină română care funcţionează foarte bine. Everea despărţământului: Intrate: Lei 6,096·35, Eşite: Lei 2,311·10, Sald Lei 3,785·25. Bănci: în Hunedoara 2, Cooperative câte una, în Hunedoara, Govăsdia, Cerişor, Vadu-Dobrii, Răcăştia; Reuniuni de femei: în Hunedoara, Alun, Vadra-Dobrii, Batiz, Călan, Ghelar, Nădăstia inferioară, Sâncraiu, Buitur, Runcul-mare şi Teliuc. O reuniune de meseriaşi şi alta de comercianţi: în Hunedoara. Cor mixt: în Hunedoara, Ghelar şi Pestişul-mare, cor bărbătesc în Ruda. Faufare: în Hunedoara: Fanfara uzinelor statului, iar în Batiz, Cinciş şi Zloşti fanfare. Adunările generale şi le-a ţinut desp. în mod serbătoresc în diferite locuri, cu toate satele din împrejurime, participând mii de oameni, cu fanfare, coruri, conduct etnografic, jocuri, teatru. In Hunedoara s'a înjghebat şi un început de Muzeu regional cu porturi româneşti, monede vechi, cruci, obiecte casnice şi minerale.

Andreiu Ludu, protopop, director.

51. Iara de jos (jud. Turda-Arieş).

Constă din 23 comune; are o agentură şi 3 biblioteci. Raport despre activitatea desp. în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al desp. este dl Teodor Felea, preot.

52. Ibaşfalău (jud. Târnava-mică).

Constă din 37 comune; are 12 agenturi, fiecare cu câte o bibliotecă poporală, constătătoare din 40—170 volume. Prelegeri s'au ţinut în Curciu: Dr. Ilarie Holom, advocat, despre «Scopurile Asociaţiunii», Dr. Bazil Isailă, medic, despre «Creşterea copiilor», R. Albu, catihet, despre «Creşterea religioasă a copiilor»; în Dârlos: R. Albu, catihet, despre «Creşterea religioasă a copiilor», N. Ciortea, profesor, despre Mihaiu Viteazul; în Ernea: Dr. Ilarie Holom, advocat, despre «Legea testamentelor», Dr. Bazil Isailă, medic, despre «Măsurile higienice pe sate»; în Hundorf: E. Muntean, prof., despre «Poezii poporale». Pe lângă aceste prelegeri s'au aranjat în comunele Dârlos şi Hundorf şi câte un concert al corului elevilor dela liceul «Ti-

moteiu Cipariu» sub conducerea dlui Petrovici Zorelo, prof. de muzică la liceul «Timoteiu Cipariu» din Ibaşfalău. Numărul total al ascultătorilor la aceste prelegeri, conferenţe şi concerte a fost de 3450. In anul 1921 s'au înfiinţat în Ibaşfalău «Creditul comercial şi industrial s. a.», iar în 1924 «Reuniunea femeilor române». Averea desp. este de lei 300·—.

Dr. Ilarie Holom, advocat, director.

53. Ileanda-mare (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 55 comune; are 3 agenturi şi 3 biblioteci poporale cu câte 45 volume. Acest despărţământ a fost înfiinţat la 15 Iunie 1923. Raport despre activitatea dela înfiinţare până în prezent nu am primit. Director al desp. este dl Valer Cosma, preot în Ileanda-mare.

54. Ilia-murăşană (jud. Hunedoara).

Constă din 45 comune; are 26 agenturi şi 26 biblioteci poporale; în Ilia şi bibliotecă parohială. In o seamă din agenturi s'au ţinut în cursul iernii şezători literare. Corpul didactic din Ilia a ţinut un curs de 6 săptămâni de limba română pentru poporaţiunea de alte naţionalităţi. Prelegeri: C. Moldovan, în Visca: Despre reforma legii agrare (şi declamări de elevii şcoalei); în Bacea: Cuvântare contra beţiei; în Fues-băgara: Despre păstrarea portului românesc. S'a stăruit pentru înfiinţarea de cooperative şi pentru împărţirea cu dreptate a moşiilor mari între cei îndreptăţiţi, luminându-i pe aceştia asupra drepturilor lor. Averea desp.: Lei 956·—. Insoţiri de credit: în Almaş-Sălişte şi Câmpuri-Surduc. Cooperative: în Ilia şi Gurasada. Bancă populară: în Sârbi. In Ilia: Societate comercială, Bancă cercuală, Reuniune de meseriaşi, Reuniune de femei şi Casină; Reuniune de femei şi Societate muzicală (fanfară) în Câmpuri-Surduc.

Const. Moldovan, protopop, director.

55. Iza (jud. Maramureş).

Constă din 13 comune. In adunarea despărţământului Vişeu-Iza, ţinută la 2 Decemvrie 1923, în Vişeul de sus, s'a desfăcut acest despărţământ în două şi anume: în desp. Vişeu şi desp. Iza. Din acest prilej dl protopop Emil Bran, directorul desp. Iza, în cuvântul de deschidere al adunării, a făcut comparaţia între starea socială a Românului iobag din Ardeal şi al celui nobil din Maramureş şi a arătat trecutul şi activitatea «Astrei». Dl Pompei Bojor, dir. şcoalei civile, a ţinut a conferenţă: «Despre răspândirea culturii în popor». Prelegeri poporale s'au ţinut dela reorganirea desp. în diferite comune de către dnii: Dr. Szabo, Dr. G. Juga, Pompei Bojor, Căp. Cristescu, Loct. Fetcu, pr. Vlad, Dr. Filipciuc şi alţii. P. S. Sa Episcopul Dr.

Iuliu Hossu, în vizitaţiunea sa canonică, a înfiinţat în fiecare comună o bibliotecă poporală a «Astrei».

Preot *Emil Bran*, senator, director.

56. Jibou (jud. Sălagiu).

Constă din 37 comune; are 4 agenturi şi 3 biblioteci, cu 376 vol. In cursul anului 1923 desp. a ţinut o adunare generală extraordinară, la 1 Decemvrie, cu un program variat şi bogat, desfăşurându-se însemnătatea zilei (adunarea dela Alba-Iulia în 1 Dec. 1918) şi scoţindu-se la iveală rolul «Asociaţiunii» întru pregătirea sufletelor pentru primirea unirii cu patria mamă.

Laurenţiu Bran, preot, director.

57. Jiu (jud. Hunedoara).

Constă din 14 comune, are 7 agenturi şi 8 biblioteci poporale, cu 1131 vol. şi 228 cetitori. Conferenţe s'au ţinut în Petroşeni (8): Dr. Hatvaş (senator de Gorj): Omul şi munca, Dr. C. Fülöp: Despre războiu (cu proiecţiuni), V. Pop: Creştinismul ca factor de solidaritate socială, Al. David: Despre educaţie, I. Albu: Creşterea copiilor, I. Niciu: *a*) Formarea caracterului, *b*) Viaţa şi opera lui Eminescu, *c*) Rolul «Asociaţiunii» în viaţa culturală a Ardealului. Corurile şi recitările le-au dat Liceul de stat, şcoala minieră şi şcoalele primare. Orhestra minelor «Petroşeni» a dat preţiosul său concurs la toate şezătorile. In Vulcan s'au ţinut 6 conferenţe, în Urzicani şi în Livezeni câte una. Averea desp. Lei 6.392·55.

Inginer *Iosif Iancu*, director.

58. Lăpuşul-unguresc (jud. Solnoc-Dobâca).

Constă din 32 comune, are 16 agenturi, în cari, în cele mai multe, se desvoltă puţină activitate în lipsa de învăţători şi preoţi; biblioteci poporale 11. Sunt şi biblioteci parohiale. Prelegeri poporale: în Robia, Z. Manu, Recunoştinţa faţă de eroii neamului (s'a sfinţit un monument al eroilor), Al. Manu, Dragostea către legea românească, Ovidiu Şicană, piesă teatrală predată de elevii şcoalei medii din Lăpuşi şi coruri. Rogoz, G. Pop: Originea neamului românesc, N. Criste: Alcoolul şi urmările lui desastroase, C.Manu: Datini bune şi rele la înmormântări, Lăpuşul-unguresc: I. Budu: Ideea naţională; N. Gherman: Adevăratul creştin, Z. Manu: *a*) Un alt războiu — războiul contra imoralului (la serbarea eroilor) *b*) Civilizaţie fără Dumnezeu, C. Manu: Datini, credinţe şi bocete la înmormântări; Suciul de jos, N. Criste: Despre pomărit, C. Manu: Sfaturi pentru cazuri de boale şi nenorociri, G. Pop: Imbrăţişarea meseriilor; Stoiceni: Al. Manu: Despre beţie, V. Thira: Fo-

Iosul şcoalei, C. Manu: Rolul bisericei în educaţia neamului; Poiana-Porcului: Z. Manu: Legea divină în viaţa socială a omului, N. Gherman: Tovărăşiile economice; Ungureni: Z. Manu: Prin învăţătură şi cultură nu mai putem să ne stăpânim cu adevărat ţara. N. Criste: Foloasele culturei pomilor; Larga, C. Manu: Prietini buni şi răi, G. Pop: Rolul şcoalei în viaţa neamului; Dobriţinaş: Al. Manu: Despre foloasele şcoalei, Ion Both: Despre beţie. Cooperative sunt 3: în Lăpuşul-unguresc, Robia şi Suciul de sus, reuniuni de femei aproape în fiecare sat (dar nu desvoltă activitatea dorită), reuniune a tineretului în Robia funcţionează bine. Averea desp. Lei 6417.

Zaharie Manu, protopop, director.

59. Lipova (jud. Timiş).

Constă din 28 comune.

Raport despre activitatea acestui despărţământ nu s'a înaintat nici în anul acesta: Dir. este dl Dr. Aurel Cioban, adv.

60. Lugoj (jud. Caraş-Severin).

Constă din 144 comune, are 2 agenturi şi 12 biblioteci.

S'a stăruit în repetite rânduri, pentru desfacerea acestui despărţământ pe cele 5 plase: Begheiu, Timiş, Birchiş, Făget şi Lugoş, adresându-se în acest scop dlor Dr. Gh. Popovici, dir. desp. Lugoj, Traian Cărăbaş din Balinţ, Aurel Sperar din Sacul, Cibian, preot din Birchiş şi Seb. Olariu din Făget. Nu am primit încă până în prezent nici un raport în această chestiune.

61. Marghita (jud. Bihor).

Constă din 46 comune, are 8 agenturi şi 8 biblioteci poporale. In Marghita s'a ţinut serbare poporală cu concursul Ministerului artelor, dl V. Bianu rostind cuvântul de deschidere, iar Dr. Zenovie Păclişanu vorbind: despre românism, cântece recitări şi declamaţii de artişti dela Teatrul Naţional, jocuri naţionale de echipa tinerimei din Chiraleu. Reprezentaţii de teatru s'au ţinut: în Petreu, Abrămuţ, Cheţ şi Chiraleu. Averea desp.: Lei 1072·25.

Din cauză că elementul românesc în Marghita este dispărent, precum şi din cauză că în multe comune nu sunt preoţi şi învăţători cu ajutorul cărora s'ar putea face acţiune culturală mai intensă şi continuă, sentimentul românesc, care erà adormit cu totul, se trezeşte cu greu. Mai ales desbinările pe chestiuni confesionale şi politice ale conducătorilor, ce până ieri trăiau în armonie, slăbeşte propaganda culturală ce se face şi efecte e ei.

Vasile Bianu, farmacist, director.

62. „Matei Basarab“ (jud. Cetatea albă).

A fost înfiinţat în 1 Ianuarie 1924, în cadrele Regimentului 35 inf. «Matei Basarab». Are 16 agenturi şi 15 biblioteci poporale, cu cărţi dela «Asociaţiune» şi dela regiment. Una din agenturi a abonat şi ziarul «Cultura Poporului». Soc. culturală «M. Eminescu», Bucureşti, a dăruit desp. 150 volume. Cetitori: $^2/_3$ din numărul membrilor ajutători, $^1/_3$ neştiutori de carte. Prelegere în satul Palanca, căpitan M. Dumitraşcu: Din trecutul neamului nostru, insistând asupra modului cum ni-a fost furată Basarabia de Ruşi. Cursurile de analfabeţi se ţin pe companii, conform ord. Ministerului de Răsboiu.

Căpitan *N. Dumitraşcu*, secretarul desp.

63. Mediaş (jud. Târnava-mare).

Constă din 28 comune; are 16 agenturi şi 16 biblioteci poporale.

Prelegeri poporale s'au ţinut dela reorganizarea despărţământului până la 24 Iunie 1923 în comuna Buia şi Boarta: Dr. E. Sâmpetreanu despre rolul «Astrei»; în Moşna: Dr. V. Stirbeţ, despre «Astra»; Nicolae Miuţa, înv. dir. despre Alecsandri; în Bratei: Dr. E. Sâmpeteanu, despre Tudor Vladimirescu, despre Folosul meseriilor şi al comerţului şi despre «Astra»; în Frâua: Dr. E. Sâmpetreanu: Despre Tudor Vladimirescu şi despre «Astra»; în Biertan: Dr. V. Stirbeţ despre «Astra»; N. Miuţa despre Alecsandri şi despre meserii; în Şeica-mare: Dr. E. Sâmpetreanu: Despre rolul «Astrei»; în Calvasăr: Dr. E. Sâmpetrean despre «Astra», Preotul G. Ivan despre Mihaiu Viteazul; în Vurumloc: Dr. F. Sâmpetreanu: Despre «Astra»; în Agârbiciu: N. Miuţa: Despre «Astra», Victor Cătană despre Alte ramuri de ocupaţiune pentru plugar, Dr. E. Sâmpetreanu: despre «Astra», Dr. I. Moldovan, despre Testamente; în Proştea-mare: N Miuţă, despre «Astra»; Ioan Biriş, despre meserii; în Bichişdorf: N. Miuţa, despre «Astra», Ioan Biriş, despre meserii.

Conferenţe au ţinut în Mediaş: Dr. E. Sâmpetrean: despre Tudor Vladimirescu, altădată despre «Avram Iancu», împreunată cu coruri şi recitări; în Calvasăr: Preot. G. Ivan: Despre Avram Iancu, împreunată cu serviciu divin, cântări şi recitări; în Frâua: Preot. Teofil Holerga: Despre Avram Iancu; în Bratei: Preot Sever Cheţan: Despre Avram Iancu; în Buzd: Dr. P. Vlad: Despre tuberculoză; în Bratei: I. Biriş: Despre meserii; I. Neamţu, Despre «Astra»; în Frâua: Dr. I. Moldovan: Despre testamentul verbal şi scripturistic; în Copşa-mică: Ştefan Pocan, despre «Astra»; Victor Vezan, farmacist, despre buruenile medicinale; în Calvasăr: Ştefan Pocan, despre «Astra» şi despre vierit, I. Neamţu, despre cooperative; în Şeica-mare: Dr. I. Moldovan: despre «Astra» şi Despre contracte, V. Vezan, despre

plantele medicinale, Dr. Oct. Deac, Poveţe higienice; în Biertan: I. Neamţu, despre Cultură şi calităţile unui om cult; în Vurumloc: Dr. P. Vlad, Despre tuberculoză; în Şoala: St. Pocan, Despre «Astra», I. Neamţu, Despre cooperative; în Nemşa: I. Miuţa, Din istoria «Astrei», V. Vezan, Despre plantele medicinale; în Moşna: Dr. I. Moldovan, Despre Cartea funduală, I. Biriş, Despre meserii; în Aţăl: Dr. P. Vlad, Despre tuberculoză, Dr. E. Sâmpetrean, Despre Rolul «Astrei»; în Şeica-mare: Dr. E. Sâmpetrean, Despre «Astra», Dr. Oct. Deac, Despre tuberculoză; în Haşag: aceeaşi 2 domni conferenţiari şi aceleaşi conferenţe. *Dr. E. Sâmpetrean*, judecător, director.

64. Mercurea (jud. Sibiiu).

Constă din 13 comune; are 4 agenturi şi 9 biblioteci.

Cu ocazia adunării cercuale, ţinută la 12 August 1924, în comuna Reciu, s'au ţinut următoarele conferenţe şi prelegeri: Avram S. Păcurariu, protopop, dir. desp., arată istoricul «Asociaţiunii» şi activitatea ei dela întemeiere şi până în prezent, precum şi ţânta către care tinde spre luminarea poporului român în toate direcţiunile; Romul Pop, preot din Gârbova: Despre desvoltarea simţului religios-moral în popor; Romul Nicola, învăţător din Gârbova: Despre îmbrăţişarea meseriilor şi comerciului; Dr. Dumitru Nicolae, medic: Despre tuberculoză şi morburi molipsitoare; Cornel Muntean, secretar comunal, a explicat poporului nouile legi de impozite.

Averea despărţământului la 12 August 1923 erà de Lei 472·23.

Raport despre activitatea despărţământului pe anul 1924 nu am primit. *Avram S. Păcurariu*, director.

65. Mercurea-Ciuc (jud. Ciuc).

Constă din 12 comune; are 2 biblioteci poporale. Curs de analfabeţi a ţinut în Sărmaş: Ioan Batenţean cu 20 analfabeţi, cari au învăţat a scrie şi a ceti. Afară de acest curs s'au ţinut mai multe cursuri de limba română în oraşul Mercurea-Ciuc şi la sate de către învăţători în legătură cu Cercurile culturale, cari au ţinut conferenţe în fiecare lună sub conducerea revizorului şcolar sau a unui subrevizor. Prelegeri poporale s'au ţinut de către diferiţi învăţători, membri ai Cercurilor culturale, fiind de faţă mult popor din comune în: Ghimeş: Ce vrea «Asociaţiunea», în Frumoasa: Folosul pomilor, în M.-Ciuc: Frumseţea limbei române, în Voşlab: Boale molipsitoare, în Varviz: Folosul şcoalei, în Sărmaş: Curente nouă în literatură, în Gălăntaş: Obiceiuri rele în popor, în Racoş: Folosul şcoalei, în Şumuleu: Despre şezătoare. Învăţătorii şcoalei primare de stat au ţinut mai de multeori producţie cu şcoalele

în M.-Ciuc, iar în aproape toate satele învăţătorii au aranjat producţii, din cari au obţinut veníte pentru augmentarea bibliotecilor şcolare. S'au înfiinţat 2 cooperative: una în Ghimeş şi alta în Lunca-de-sus. Poporul arată interes mai ales faţă de conferenţele economice. S'a aranjat în legătură cu Asociaţia învăţătorilor o expoziţie de lucruri manuale, vizitată şi de dl Dr. C. Anghelescu, ministrul instrucţiunii publice. Averea despărţământului: Lei 5779·88. În oraşul M.-Ciuc s'a predat despărţământului lotul pentru Casa Naţională din acest oraş.

Nicolae Comaniciu, revizor şcolar, director.

66. Mociu (jud. Cojocna).

Constă din 18 comune; are 5 agenturi şi 6 biblioteci.

Despre activitatea acestui despărţământ în anul 1923/24 nu s'a înaintat raport.

Director dl Simeon Ciuca, preot-protopop.

67. Moldova Nouă (jud. Caraş-Severin).

Constă din 22 comune, are 8 agenturi cu câte un început de bibliotecă populară, iar biblioteca din Moldova Nouă la finea anului 1923 a constat din 923 cărţi, dintre cari 422 au fost donate de biblioteca G. I. Bibicescu din Turnu-Severin.

Din prilejul înfiinţării acestui nou despărţământ, în ziua de 2 Decemvrie 1923. Preşedintele Asociaţiunii dl Vasile Goldiş a vorbit despre «Actul mărit dela Alba-Iulia şi menirea poporului în viitor», Romul Ancuşa: «Educaţia neamului», Grigorie Ion: «Tăria credinţei şi puterea culturii», Dr. Ştefan Pasca: «Despre comuna Comloşul mare, care a ajuns la treapta înaltă de astăzi, în urma activităţii Astrei».

Starea cassei la finea anului 1923 era de Lei 1081.

Valeriu Dabicia, preot, director.

68. Mureş-Ludoş (jud. Alba-de-jos).

Constă din 29 comune: are 9 agenturi şi 16 biblioteci populare.

În cursul anului s'au ţinut în 4 comune 7 prelegeri populare. S'a înscris un număr însemnat de membri.

Enea Bota, protopop, director.

69. Mureş-Oşorheiu (jud. Mureş-Turda).

Constă din 61 comune. Raport despre vre-o activitate în acest despărţământ nu s'a trimis nici în anul acesta. Postul de director nu s'a mai întregit de doi ani. Subdirector este dl Dr. Ioan Bosdog, profesor de liceu.

70. Mureş-Uioara (jud. Alba-inf.).

Constă din 33 comune; are 6 agenturi. Acest despărţământ a fost reorganizat la 10 Aprilie a. c. Din acest prilej s'au înscris 1 membru fondator, 17 pe viaţă şi 6 activi. Dela centru s'au trimis deocamdată 5 biblioteci poporale, pentru înfiinţarea de agenturi în despărţământ.

Ioan Modrigan, preot, director.

71. Năsăud (jud. Bistriţa-Năsăud).

Constă din 36 comune; are 33 agenturi, 2 biblioteci ambulante şi începuturi de biblioteci poporale în fiecare agentură.

Prelegeri poporale s'au ţinut în Rebrişoara: Prof. Stefan Lupu: despre «Asociaţiune», V. Bichigean, dir. lic. «G. Coşbuc»: despre «Originea poporului român»; în Luşca: Prof. St. Lupu: despre «Scopul «Asociaţiunii», V. Bichigean, dir., a desvoltat frumoasa zicătoare «Ai carte, ai parte, n'ai carte, n'ai nici parte»; în Salva: Prof. Al. Haliţă: Cuvânt de deschidere, Dir. V. Bichigean despre «Superstiţiile poporului român»; în Borgo-Prund: Dr. Al. Ciplea, prof., despre «Liceul grăniceresc «G. Coşbuc» din Năsăud»; în Borgo-Tiha: Dr. Al. Ciplea despre «Viaţa întâilor creştini»; în Borgo-Bistriţa: Prof. Teodor Şimon: despre «Şcoală», Vladimir Macaveiu, prof.: despre «Basarabia».

Cu ocazia serbătoririi zilei de 1 Decemvrie s'au ţinut conferenţe despre însemnătatea acestei zile în Năsăud: Prof. Dr. Al. Ciple; în Rebrişoara: Protopop Anton Precup şi înv. Macedon Ciuta: în Parva: Preotul Anchidim Bob, înv. G. Ciocârlă şi primarul Pompei Alexi; în Rodna nouă: Protopop Pamfil Grapini; în Salva; învăţ. N. Mihaese; în Hordou: învăţ. A. Demian; în Nemingea-ungurească: înv. Ioan Zinvelin şi M. Weihrauch. Astfel de conferenţe s'au mai ţinut în comunele Zagra şi Poenile-Zăgrii. Toate conferenţele ţinute poporului au fost însoţite de frumoasele cântece şi doine, cântate de corul elevilor liceului «G. Coşbuc» din Năsăud, sub conducerea neobositului profesor Emil Ştefănuţiu sen.

Averea despărţământului este de Lei 13,037·73.

Oferte marinimoase s'au primit din partea băncii «Aurora» din Năsăud pentru ziare, pe seama poporului, 1000 Lei şi 25 bilete de loterie à 20 Lei. Total 1500 Lei. Dela banca «Mercur» din Năsăud tot pentru acelaşi scop, în bani şi bilete de loterie, în sumă de 1000 Lei.

Ioan Pecurariu, prof., senator, director.

72. Nocrich (jud. Sibiiu).

Constă din 15 comune; are 15 agenturi şi 15 biblioteci.

Prelegeri poporale s'au ţinut în decursul anului 1923/24: în comuna Bendorf: înv. Simion Dragoman: despre «Originea

Românilor», înv. Augustin Ţichindelean: despre «Însemnătatea şcoalei şi a învăţătorului», preot Ioan Alexandru, despre «Îmbunătăţirea pământului prin gunoire cu gunoiu obicinuit, artificial şi verdeaţă; producerea conservarea şi felul de întrebuinţare după cum e pământul şi cum să se aplice roiurile de gunoiu»: în Alţina: Simion Dragoman: despre «Educaţiunea ce trebue să dea părinţii copiilor lor dela naştere până când să între în şcoală», Ioan Alexandru: despre «Educaţiunea sub durata timpului de şcoală ce se dă prin învăţător şi cum trebue să ajute părinţii pe învăţător la educare» şi Dumitru Popa, agronom: despre «Purtările oamenilor în vârstă în familie şi societate ca să dovedească că în vârstă de copii au primit o bună creştere».

Cu ocazia adunării cercuale din 22 Iulie 1923, ţinută în Nocrich, s'au ţinut următoarele conferenţe: Preotul Ioan Petrişor despre «Andrei Şaguna ca lucrător în cadrele Asociaţiunii», înv. Simion Dragoman: despre «Muncă şi armonie», şi Dumitru Popa: despre «Cooperativele de conzum».

Ioan Alexandru, preot, director.

73. Orade (jud. Bihor).

Constă din 165 comune.

Raport despre activitatea din anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărţământului este dl Dr. Aurel Lazar, advocat.

74. Orăştie (jud. Hunedoara).

Constă din 35 comune; are 4 agenturi şi 12 biblioteci.

Raport despre activitatea din anul 1923/24 nu s'a trimis. Directorul despărţământului e dl Aron Demian, director de liceu.

75. Oraviţa (jud. Caraş-Severin).

Constă din 24 comune; are 6 agenturi şi 4 biblioteci poporale. Nu a intrat raport despre activitatea despărţământului în anul 1923/24.

76. Ormeniş (jud. Cojocna).

Constă din 14 comune. Acest despărţământ s'a înfiinţat în ziua de 2 Martie 1924 sub conducerea dlui Dr. Vasiliu Dancu, directorul liceului din Sărmaşul-mare, care a ţinut şi o conferenţă. Director al despărtământului a fost ales dl Dr. Aurel Goşa, primpretorul plasei. Din prilejul adunării de constituire s'au înscris 12 membri pe viaţă.

77. Orşova (jud. Caraş-Severin).

Constă din 23 comune; are 16 agenturi, parte înzestrate cu biblioteci poporale.

Prelegeri şi conferenţe s'au ţinut la Băile Herculane: Profesor Traian Ţăran: despre «Modalităţile eftinirei mijloacelor de traiu»; Prof. univ. Traian Lascu: despre «Puterea şi efectele culturii»; în Globucraiova: Prof. Traian Ţăranu: despre «Insemnătatea «Astrei»; Dr. Zărnea: «Insemnătatea cărţii»; în Zupalnic: C. Dure, preot: «Insemnătatea «Astrei» în trecut şi în prezent»; în Cuptoare: Prof. Tr. Ţăranu: «Chemarea «Asociaţiunii»; Coriolan Buracu, preot, dovedeşte prin exemple că Dumnezeu este atotputernic. În agenturi s'a serbat ziua de 1 Decemvrie 1923 cu disertaţiuni ocazionale, coruri, declamaţiuni, teatre etc.

Averea despărţământului: Lei 6751·—

Agenturile de nou înfiinţate sunt cele din comunele: Băile-Herculane, căreia îi aparţine şi comuna Pecinişca, Plaviseviţa cu Tisoviţa, apoi Globucraiova, Petnic, Jugalnic, Cuptoare, Cruşoveţ, Cornereva şi Globurău. Pretutindeni directorul şi secretarul despărţământului, însoţiţi şi de alţi zeloşi cărturari, au mers în comunele respective, au ţinut adunări de popor, au înscris membri şi au constituit agenturile, plasând bibliotecile poporale. S'au ţinut conferenţe şi serbări, tinerimea şcolară producându-se cu cântări, declamări, etc. Conducătorii acestui nou despărţământ îşi dau multă stăruinţă să organizeze cât mai bine, în cadrele «Asociaţiunii», comunele ce-i aparţin. Despre agenturile de nou înfiinţate s'au luat procese verbale. Agenturile din Eşelniţa, Iablaniţa şi Mehadia au înaintat raport despre activitatea lor.

Lt.-Colonel Lazăr Gamber, director.

78. Panciova (jud. Torontal).

Constă odinioară din 16 comune, aveà 5 agenturi, 5 biblioteci poporale şi o casă culturală în Satul-nou. În acest despărţământ trecut la Jugo-Slavia mai avem de pe vremuri 2 membri fundatori şi 6 pe viaţă.

79. Râşnov (jud. Braşov).

Constă din 5 comune; are 5 agenturi şi 5 biblioteci.

Ràport despre actinitatea despărţământului în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărţământului este dl I. Nan, preot.

80. Reghin (jud. Mureş-Turda).

Constă din 40 comune; are 20 agenturi şi 18 biblioteci poporale, 11 biblioteci bisericeşti şi şcolare, 2 biblioteci bisericeşti şi 1 şcolară. Prelegeri poporale au ţinut în: Săcal: Dr. Eugen Nicoară: Despre pericolul boalelor venerice, Ariton M. Popa: Despre meserii, Dr. Al. Ceuşianu: Din istoria neamului românesc, Gheorghe Maior: Despre Asociaţiune, în Idicel: Dr. E. Nicoară: Sfaturi igienice, Dr. A. Ceuşianu: Din istoria neamului, Gheorghe Maior: Rostul Asociaţiunii, Enea Popa: Dreptul de vot; în

Hodac: Simeon Zehan: Plăgile sociale după războiu, Dr. E. Nicoară: Sfaturi igienice, Dr. A. Ceuşian: Istoria neamului, Ioan Batea: Indemnuri pentru şcoală, Ioan Borşian: Despre educaţie, în Gurghiu: S. Zehan: Istoria cetăţii Gurghiu, Dr. E. Nicoară, Indreptări pentru viitor; în Adrian: Zaharie Pop: Moravuri rele la Români, Dr. E. Nicoară: Despre flagelul boalelor venerice, Enea Popa: Indreptări morale, I. Batea: Despre şcoală; în Răstoliţa: Dr. E. Nicoară: Din trecutul neamului şi Despre sifilis, Gh. Maior: Rostul Asociaţiunii, Ioan Luca: Alcoolismul; în Breaza: Dr E. Nicoară: Istoria neamului şi despre sifilis, Alex. Moldovan: Datini rele, Petru Pragai: Despre meserii, E. Popa: Valoarea muncii; în Goeneşti: Dr. E. Nicoară: Istoria neamului şi despre sifilis, Alex. Roman: Educaţia copiilor, Ioan Butnar: Alcoolismul; Dr. Al. Ceuşian: Din istoria neamului, Dr. E. Nicoară: Fragelul boalelor venerice, I. Butnar: Despre alcoolism, Dr. I. Şara: Portul naţional şi Industria casnică; în Suseni: Ariton M. Popa: Despre meserii, Dr. Al. Ceuşian: Din istoria neamului. Dr. E. Nicoară: Flagelul boalelor venerice; în Chiterul de sus: Ce ar trebui să ştim despre ţară şi neam, şi Despre sifilis, Ioan Suciu: Datini rele, Iuliu Grama: Despre ură, Dra I. Şara: Rostul şcoalei, Romul Catarig: Despre educaţie; în Aluniş: Dr. E. Nicoară: Din istoria neamului şi despre sifilis, Gh. Maior: Rostul Astrei, I. Suciu: Datini rele, Gheorghe Drişcu: Despre însemnătatea jurământului, Simion Russu: Declamare.

Prelegerile (52) au fost ascultate de 3190 auditori. Conferenţe şi serate artistice s'au ţinut în Reghin 6, anume: *a*) Dr. E. Nicoară: Insemnătatea zilei de 1 Decemvrie, Ar. M. Popa: Ideia unirii la poporul român, Dşoara Florina Borda: «Unirea» monolog ocazional de D. Al. Ceuşian, Enea Popa: «Paşa Hassan» de Gh. Coşbuc, Corul meseriaşilor români din Reghin: «La Turda» şi «Trei colori»; ascultători 220, beneficiul net Lei 1453 trecut la fondul despărţământului; *b*) Elevii şi elevele liceului din Reghin: Matineu pentru elevi «Moş Crăciun», poem ocazional de Dr. A. Ceuşian, Dansuri alegorice şi tablouri vii: ascultători 800; matineul a fost aranjat de Reuniunea femeilor române din Reghin pentru ajutorarea copiilor săraci; *c*) Societatea Tinerimea şi Societatea meseriaşilor români: «Funcţionarul dela Domenii», comedie în 3 acte de Locusteanu, Corul societăţii meseriaşilor români: Punctele de cor; beneficiul în favorul Societăţii meseriaşilor români din Reghin şi jur; ascultători 1000; *d*) Societatea Tinerimea română din Reghin şi jur; «Cântecul cocoşului», trialog de Zaharie Bârsean, «Burlacii», piesă localizată de Dr. A. Ceuşian, puncte de cor, cântări ocazionale, dansuri alegorice, Tablou viu; beneficiul în favorul Societăţii tinerimea română. Ascultători 900. *e*) Stud. S. Russu; Poezie eroică ocazională; Dra Florina Borda, Carnaval de Bucarest; Al. Turcea:

monolog; Augustin Roman Cântări cu vocea; Elevele liceului Tablou viu, Diletanţii Societăţii Tinerimea română «Milităreşte», piesă într'un act de I. Russu Şirianu; Corul meseriaşilor cu cântări patriotice (cor); şi elevii liceului: Căluşerul — Bătuta; beneficiul în favorul bisericii române din Reghin; ascultători: 600; *f*) Societatea meseriaşilor români cu ajutorul tuturor societăţilor culturale din Reghin: Serbare poporală cu jocuri, seara reprezentaţie cinematografică, filmul boalelor venerice, de Dr. Moldovan, beneficiul 1/3 în favorul casinei, 2/3 în favorul societăţii meseriaşilor români din Reghin. Şi în unele comune s'a lucrat mult pe terenul acesta. Pentru casa naţională s'a obţinut un lot în Reghin şi s'au luat în proiect case naţionale în 5 sate. Interesul pentru conferenţe şi serbări culturale e mare. Averea despărţământului: Lei 3557·11. Numitele societăţi din Reghin colaborează în cea mai mare armonie cu despărţământul Asociaţiunii, pentru întărirea poporului nostru prin cultură.

In comunele Hodac, Gurghiu, Adrian, Breaza, Rastoliţa, Gorneşti, Chiberul de sus şi Aluniş au fost ţinute conferenţe în legătură cu cercurile culturale învăţătoreşti, unde elevii de şcoală au contribuit la reuşita şi ridicarea nivelului serbărilor prin cântări şi declamări.

Coruri bisericeşti sunt, afară de Reghin: în Suseni, Hodac, Gorneşti.

Dr. Eugen Nicoară, medic, director.

81. Săcele (jud. Braşov).

In toate cele 7 comune din Săcele s'au înfiinţat Case culturale, cari sunt totatâtea agenturi ale »Asociaţiunii», şi lucrează la cultivarea poporului, atât prin cărţile de citit, ce i se pun la dispoziţie, cât şi prin conferenţe, producţiuni, şezători culturale etc. In Satulung, la cele 2 bisarici, sunt 2 căminuri culturale, având fiecare biblioteca sa cu câte 1500 volume, precum şi aproape toate revistele periodice apărute până acum, donate de Ministerul Cultelor, dimpreună cu câte 5000 Lei de fiecare Cămin cultural. Numărul cetitorilor este anual de 4—500 şi se cetesc până la 1000 de cărţi. Biblioteca s'a sporit în anul 1923 cu 170 de cărţi. In Satulung s'au ţinut 6 şezători culturale, cu cântări corale şi declamări. La 1 Decemvrie 1923 a vorbit: Zenovie Popovici: Despre însemnătatea Căminurilor culturale, prof. Gheorghe Popa: Despre Unirea Ardealului cu patria-mumă; La 9 Decemvrie: Z. Popovici: Despre marele Arhiereu A. Şaguna; la 23 Decemvrie: stud. univ. Victor Jinga: Despre aspecte din frământările de astăzi. Alte 2 şezători s'au ţinut la cealaltă biserică, cu aceleaşi subiecte, de către prof. Gh. Popa şi V. Jinga. Casele de citire au dat la Crăciun şi Paşti câte o petrecere cu cântări, teatru şi declamări. Şi în ce-

lelalte comune aparţinătoare despărţământului s'au aranjat petreceri în folosul Caselor de citire. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut, aceştia lipsind aproape cu totul. Toţi intelectualii lucrează pentru adunarea mijloacelor în scopul înfiinţării unei Case naţionale.

Zenovie Popovici, preot, director.

82. Sălciua (jud. Turda-Arieş)

Constă din 23 comune; are 10 agenturi şi 10 biblioteci poporale. In 12 comune se află biblioteci parohiale şi şcolare în agenturi s'au distribuit cărţi de cetit, s'au ţinut şezători culturale şi conferenţe, iar în câteva locuri s'au abonat şi foi poporale. Statul a deschis în acest an 2 şcoale de cătun: în Ponor şi Sălciua de sus, pentru stârpirea analfabetismului, care dă în aceste părţi cam 35% din totalitatea locuitorilor. Prelegeri au ţinut: în Baia de Arieş: Vasile Gan: 2 prelegeri de cuprins religios-moral, Ioan Ardelean: 2 prelegeri de conţinut cultural, Gheorghe Alexandrescu: 3 prelegeri de conţinut istoric, de fiecare câte 500 ascultători; în Brăzeşti: V. Gan: Explică cele 10 porunci divine, Vasile Span: o prelegere cu îndemnuri culturale, fiecare cu câte 400 ascultători; în Sălciua de sus: Ioan Ardelean: Ce cariere să îmbrăţişeze fii poporului, Gh. Crişan: Higiena copiilor, ascultători: 360; în Lupşa şi Poşeaga de sus: V. Span, P. Sabău, Gh. Alexandrescu şi I. Oltean, fiecare câte o prelegere.

Serate culturale cu cântări, declamări, coruri, teatru poporal şi conferenţe s'au ţinut: în Baia de Arieş, Brăzeşti, Cioara, de sus, Sălciua de jos,, Ponor şi Şasavinţa. Corpul didactic al şcoalei medii «Petru Şpan» din Baia de Arieş (I. Andealean, Gh. Alexandrescu şi V. Gan); în Lupşa, Lupşa-Hădărău, Sălciua de sus, Poşaga de sus şi Şasavinţa: Corpul didactic al şcoalelor primare din aceste localităţi (preoţii şi învăţători locali); ascultători la aceste şezători şi conferenţe: 2750. Numărul total al prelegerilor: 25, al şezătorilor: 30 şi al producţiuuilor artistice: 32. In agenturile Lupşa, Ponor şi Sălciua de sus, unde există şi Case Naţionale s'au ţinut şi şezători culturale cu poporul în zile de iarnă, cetindu-se foi poporale şi întreţinându-se partlcipanţii asupra nevoilor lor zilnice. Conferenţele învăţătorilor din plasa Baia de Arieş au ţinut şi şedinţe publice, împreunate cu prelegeri pentru popor, în comunele unde au avut loc aceste conferenţe. Tot astfel au lucrat şi preoţii în conferenţa lor generală, cât şi cercurile preoţeşti; au ţinut în fiecare comună cel puţin câte o consfătuire, în cari au vorbit poporului. Despărţământul are cinematograf, care valorează la 10.000 Lei; dar îi lipsesc diapositivele şi filmele. S'au înfiinţat şi 4 tovărăşii. Despărţământul reclamă conferenţe de specialişti, în cari să se dea orientări nouă asupra economiei pământului şi creşterii vitelor;

reclamă, mai departe, cărți pentru a fi distribuite poporului și scoate la iveală greutățile de comunicație, cari stânjinesc propaganda culturală în comunele și cătunele mai îndepărtate dela centrul despărțământului.

Vasile Gan, protopresbiter, director.

83. Săliște (jud. Sibiiu).

Constă din 11 comune; are 8 agenturi și 6 biblioteci poporale, pe lângă alte biblioteci parohiale, școlare și învățătorești.

Activitatea acestui despărțământ pe anul 1922/23 (raportul a sosit prea târziu pentru a se publica în darea de seamă din anul trecut) a fost următoarea:

Conferențe s'au ținut în Săliște: Dr. Dumitru Borcia, protopop, dir. desp.: Din viața și activitatea președintelui Andreiu Bârseanu, Alex. Iosof, prof.: Din viața și faptele lui Avram Iancu, Dr. D. Borcia: Despre Mitropolitul Andreiu Șaguna, Dr. Mih. Lupaș, medic: Despre moștenirea boalelor, Dumitru Banciu: Chestiuni sociale, economice și de igienă, Dumitru Roșca, student: Aspecte din viața poporului francez (această conferență a fost desvoltată în două Dumineci), Prof. I. D. Ștefănescu (București): Despre nobleța neamului nostru, Prof. Silviu Țeposu, Sibiiu: Despre Mihai Viteazul și Ferdinand I, înfăptuitorii unității naționale. Dr. D. Borcia: Rolul bisericii în desvoltarea noastră culturală, dedus din isvorul de înțelepciune al Bibliei, N. Martin: Doctrina socialistă, Prof. N. Borcia: Mișcări în atmosferă. 5 din aceste conferențe au fost însoțite de recitări și coruri, executate de către elevii școalelor civile din Săliște sub conducerea dlui prof. de muzică G. Oancea.

Mai departe amintim că Reuniunea de cântări sub conducerea dlui G. Miha, invitată la congresul «Ligii culturale», ținut la Galați, a concertat la Galați și Ismail.

Prelegeri poporale s'au ținut în Aciliu: Preotul I. Avram: despre Andreiu Șaguna și școalele confesionale, și despre viața și faptele eroului Avram Iancu, Ilie David, înv.; despre mândrie; despre fățărnicie și minciună, și despre lăcomie și beție, însoțite de cântări, declamări și dialoguri, executate de către elevi, sub conducerea învățătoarei A. Hodoș; în Cacova: N. Tămașiu: Despre diferitele impozite de azi, I. Hanzu, preot: despre creșterea vitelor și despre nobilitarea pomilor; în Galeș: N. Răchițan: despre eroul Avram Iancu, Avram Tâmpănariu: despre eroul necunoscut al neamului nostru; în Gurarâului: Preotul I. Manta sen.: despre importanța conferențelor și explicarea imnului regal, Ilie Brad, înv.: a cetit din Războiul României din 1916—1918 de O. Hulea, preot I. Manta jun.: despre Avram Iancu, N. Hanzu, înv.: despre Tudor Vladimirescu, Ilie Brad, înv.: despre Horia, Cloșca și Crișan, Florin Manta: despre re-

voluţia din 1848 în vechiul Regat şi independenţa română, preot I. Manta sen.: Reprivire asupra conferenţelor ţinute şi învăţăturile scoase din ele pentru actualitate, preot I. Manta sen.: despre trecutul comunei Gurarâului, N. Hanzu, înv.: despre Vlad Ţepeş, Florin Manta: despre Mircea cel bătrân; în Mag: Preotul Al. Vlad: despre Avram Iancu şi revoluţia din 1848, despre Andreiu Murăşan, Andreiu Şaguna şi Andreiu Bârseanu, Paraschiva Aldea, înv.: despre revoluţia lui Horia; în Sibiel: Ioan Dobrotă, înv.: despre unirea Principatelor şi roadele acelei uniri, despre cultura pomilor, Un capitol din istoria nouă a poporului nostru, şi 10/23 Maiu, zilele de mărire ale neamului, Preotul V. Popovici: Indemnuri spre mai bine, Tr. Popovici, înv.: Însemnătatea şi folosul paserilor şi pomilor; în Tilişca: Preotul Petru Iuga: Însemnătatea încoronării Suveranilor la Alba-Iulia, Combaterea jocului de cărţi şi a altor rele sociale şi despre eroii neamului nostru, Ioan Bratu: Despre sudalme, Despre unire şi bunăînţegere şi Însemnătatea paserilor şi a pomilor, Pant. Bratu: Despre războiul mondial şi urmările lui, Liviu Iuga, student: Despre naţionalism, G. Păcurariu: Despre limbă, lege şi obiceiuri, Preotul Ioan Iosof: Despre desbinarea bisericii române sub Atanasie Anghel, Dr. M. Lupaş, medic: Despre primul ajutor la diferite boale şi boalele lipicioase; în Topârcea: Învăţătorii din comună au ţinut prelegeri despre Educaţia copiilor, Cum ar trebui să se poarte tinerimea faţă de bătrâni şi superiori şi Despre însemnătatea şi folosul băncilor poporale; în Vale: Dr. D. Borcia, protopop: Despre activitatea Mitropolitului Andreiu Şaguna, Pr. I. Avram: Despre caracterele oamenilor, Preotul I. Hanzu: Despre oierit, Prof. Const Cristiu: Scopurile «Asociaţiunii», şi Despre Avram Iancu, Preotul G. Ittu: Foloasele învăţăturii, Nobilitarea caracterelor, şi Despre pomărit; în Orlat: Petru Olariu, înv.: Despre împlinirea datorinţei către patrie.

Afară de aceste prelegeri s'au mai ţinut în comunele Vale şi Topârcea şi conferenţele preoţeşti, şi în Sălişte şi Cacova conferenţele cercului cultural al învăţătorilor, cari au consimţit la armonizarea activităţii lor cu a despărţământului «Asociaţiunii».

Producţiuni teatrale-corale s'au aranjat în comunele Sălişte (Fetiţa orfană, de A. Melin, muzica de N. Oancea); Galeş (1 producţiune teatrală); Cacova (2 prod. teatr.); Gurarâului (2 prod. teatrale-corale: Sticla din urmă şi Nunta ţigănească); Mag (1 prod. teatrală cu piesele: Rănitul, Arvinte şi Pepelea, Bărbatul şi femeia şi Achim Filărul); Sibiel (2 prod. teatrale: Licuriciul şi Vecinătatea periculoasă); Tilişca (2 prod. teatrale-muzicale); Topârcea (2 prod. teatr.); Vale (2 prod. teatr.): Orlat (2 prod. teatrale-muzicale cu piesele O şezătoare la ţară, Biletul de tramvaiu şi un dialog).

Cursuri de analfabeţi nu s'a ţinut, nesimţindu-se lipsa lor.

In comuna Mag s'au înființat «Casa culturală și Uniunea junilor», cea din urmă sub conducerea dlui Gh. Oana, stud. în medicină.

Averea despărțământului la 20 Oct. 1923 era de Lei 2090·17.

Colecta pentru monumentul Avram Iancu la 20 Oct. 1923 era de Lei 760.

Dr. Dumitru Borcia, protopop, director.

84. Salonta-mare (jud. Bihor).

Constă din 10 comune;

Raport despre activitatea despărțământului în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărțământului este dl Dr. Moisé Coșiu, advocat în Salonta Mare.

85. Sân-Nicolaul-Mare (jud. Timiș-Torontal).

Constă din 18 comune; are 4 agenturi. Cea din Cenadul-Mare a ținut: 3 prelegeri poporale și a dat un concert; cea din Saravale: a ținut 3 prelegeri poporale, o conferență economică și a dat 2 concerte; cea din Igriș: a ținut o prelegere și a aranjat o petrecere poporală; cea din Valcani: a ținut 2 prelegeri și a aranjat o petrecere cu cântări și joc. Biblioteci poporale 9: în Sân Nicolaul Mare: *a*) Biblioteca «Astra», *b*) a Reuniunii de lectură și cântări «Doina», *c*) a Corului bisericesc gr.-catolic, *d*) a Studenților universitari cercul bănățean, toate cu 550 vol. și 105 cetitori; în Cenadul Mare: *a*) Bibl. «Astra», *b*) bisericească, *c*) a universitarilor, toate cu 345 vol. și 135 cetitori; în Saravale: *a*) Bibl. «Astra», *b*) școlară, toate cu 549 vol. și 128 cetitori; în Igriș: Bibl. «Astra» cu 44 vol. și 18 cetitori; în Valcani: *a*) Bibl. «Astra», *b*) școlară, *c*) Cercul univ. cu 246 vol. și 30 cetitori. Analfabeți 30%. *Prelegeri:* în Cenadul-Mare: Dr. I. Demian: *a*) Necesitatea bibliotecilor poporale, *b*) Mihail Eminescu, viața și scrierile poetului, G. Ionescu: Munca puterea ei de înnobilare și foloasele ei, D. Bozian: *a*) Monografia comunei Cenadul-Mare, *b*) Dəspre alcoolism, Victor Deciu: Poezia poporală și frumsețile ei. Școlarii au declamat patrulogul «Beția» și dialogul «Păpușa» și lubiți învățătura, I. Raibaian: Cetiri din M. Eminescu. Corul bisericii gr.-cat. din Sân-Nicolaul-Mare, condus de Andraș, a cântat mai multe poezii, s'a predat monologul «Martorul Culiță Ciupelitu» de N. Badeir, «Curajul țiganului» de Chimu și piesa teatrală «Pe aicea nu se trece». Atât în Cenadul-mare cât și în Sânnicolaul-mare a ținut prelegeri economice: Ioan Molnar: Despre lucrarea pământului, Cultura napilor de zăhar, Cultura macului, porumbului etc., cu mult interes ascultate; în Saravale: I. Molnar: Depre cultura macului, Isacu: Originea neamului; tot aici un concert muzical-declamatoric și o șezătoare literară cu diferite monoloage, de-

clamări şi cântări. Ascultătorii la aceste prelegeri 1260. Au plăcut mai mult prelegerile din istorie şi economie. Se reclamă conferenţiari economici şi alţi specialişti. Averea desp.: Lei 502·95. Coruri: al Reun. de lectură şi cântări din Sân-Nicolaul-mare, care are o sală de lectură şi o bibliotecă, Corul bisericii gr.-catolice din această localitate, Corul bisericii gr.-ortodoxe din Nereu, 2 Coruri vocale în Valcani. Cooperative sunt: în Sân-Nicolaul mare, Saravale, Igriş şi Nereu. Învăţătorii şi preoţii îşi au reuniunile lor şi peste tot se văd începuturi de organizare în reuniuni culturale, societăţi sportive, etc., dar de o activitate sistematică şi rodnică nu poate fi vorba. Puterile se fărîmiţesc în prea multe direcţiuni.

Dr. Ioan Demian, advocat, director.

86. Şărmaşul-mare (jud. Cojocna).

Constă din 16 comune; are 3 agenturi şi 3 biblioteci poporale. La iniţiativa comitetului central, cu stăruinţa dlui dir. al desp. Gavril Hintea şi a dlui Dr. Vasile Dancu, dir. licealui din localitate, s'a ţinut în Şărmaşul-mare un curs de împletit răchită sub conducerea maestrului de împletit Carol Schrodt.

Raport despre activitatea despărţământului pe anul 1923/24 nu s'a trimis.

87. Satu-mare (jud. Satu-mare).

Constă din 37 comune; are 7 agenturi şi 16 biblioteci. Din cele 30 biblioteci poporale, trimise de centrală, s'au dat dlor Dr. Traian Burcuş, Felician Zach şi Lucian Bretan, cari au descălecat la sate, unde au ţinut prelegeri poporale şi au înfiinţat biblioteci.

În decursul anului 1923/24 despărţământul a comemorat centenarul lui Gh. Lazăr, cu care ocazie dl Dr. Eugen Seleş a ţinut o conferenţă despre marele dascăl Gh. Lazăr şi a aranjat serbarea zilei de 1 Decemvrie 1923 cu un program deosebit. Cu ocazia unei şezători, aranjată la Casina română, dl George Dragoş a vorbit Despre industrie şi bogăţiile Transilvaniei.

Averea despărţământului este de Lei 2373.

Dr. Eugen Seleş, dir. de liceu, director.

88. Sebeş (jud. Sibiiu).

Constă din 17 comune; are 18 agenturi şi 18 biblioteci poporale, dintre cari 8 constătătoare din un număr mai însemnat de volume. Se găsesc în despărţământ şi biblioteci parohiale, pedagogice, a şcolarilor, etc. Cursuri de analfabeţi au ţinut: în Răhău: preotul N. Cărpinişan şi înv. N. Floca, în Petrifalău: Cercul cultural al înv. din Sebeş, în Lancrăm: I. Laşiţă, preot şi I. Pavel înv. Prelegeri poporale au ţinut: în

Răhău: N. Cărpinişan: conferenţe şi cetiri biblice, N. Floca Biserica şi şcoala (445 ascultători); în Petrifalău: I. Goţia: Istorie, I. Floca: Apicultură (300 ascultători), în Câlnic: Cerc cult. Gârbova: asupra a diferite subiecte (170 ascultători), asemenea şi în Pianul de jos: I. Culea, I. Muntean, N. Todoran, Savu N. Savu, (300 ascultători), în Deal: Gr. Bădilă: Inceputul neamului românesc şi încreştinarea lui, I. Dobre: Cultura şi folosul pomilor, I. Bădilă: Musca columbacă şi mijloacele de combatere (200 ascultători), în Lancrăm: I. Cucu: Banul ca mijloc de schimb, Silviu Cărpinişan: Insemnătatea caselor culturale, Petru Chirea: Avram Iancu, I. Laşită: Necesitatea infiinţării caselor naţionale în fiecare comună, D. Antal: Impresii din călătoria sa în Moldova. Conferenţe şi serate artistice: în Răhău, societatea culturală (cu concursul elevilor şcoalei din loc): Serbare muzicală-teatrală-declamatorică (ascultători 250), în Pianul de jos: Reuniunea de muzică (şi fanfara): ca în Răhău (ascultători 300), în Câlnic: Reuniunea femeilor şi Reuniunea fanfarei: Seratăteatrală-declamatorică (ascultători 250), în Lancrăm: Studenţimea din loc: Matineu cultural şi şezători culturale, Ioan Laşiţă: Ştefan cel mare, Mihai Viteazul, I. Pavel: Răsboiul pentru neatârnare, Horia, Cloşca şi Crişan, Avram Savu: Unirea tuturor Românilor, Nicolae Floca: Şcoala şi educaţiunea tinerimii (ascultători 300), în Răchita: Ilie Tatu: Relele provenite din alcoolism, I. Raica; Sfaturi pentru gospodari, N. David: Cercetarea bisericii şi puterea rugăciunii, I. Cărpinişan: Cum lucrează străinii, I. Chivescu: Despre Ştefan cel Mare, Ilie Dănil: Prelegere din domeniul igienii; în Sebeşul săsesc: Silviu Cărpinişan: *a*) Sentimentul religios la Români, *b*) Privire istorică asupra vieţii culturale naţionale la Români; Trifan Puşcariu: Sentimentul naţional la Români.

Prelegerile din Lancrăm au avut ca rezultat practic: înfiinţarea unei Case Naţionale. Averea despărţământului este de Lei: 4056·40. Unele agenturi n'au înaintat raport.

Silviu Cărpinişianu, profesor, director.

89. Seini (jud. Satu-mare).

Constă din 55 comune; are 63 agenturi şi 63 biblioteci. poporale, înfiinţate aproape toate de către P. S. Sa Episcopul Dr. Iuliu Hossu, din prilejul vizitaţiunilor canonice.

Raport despre activitatea despărţământului în anul 1923/24 nu s'a trimis. Director al despărţământului este dl Gavril Sabo, preot-protopop, Bicsad.

90. Şercaia (jud. Făgăraş).

Constă din 20 comune; are 11 agenturi şi 17 biblioteci.

Raport despre activitatea despărţământului pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. desp. este dl Dr. Nicolae Boeriu, advocat.

91. Sibiiu (jud. Sibiiu).

Constă din 37 comune; are 37 agenturi cu 37 biblioteci. La aceste biblioteci se mai adaugă cele înfiinţate de Ministerul cultelor şi artelor, bibliotecile parohiale, şcolare şi cele dăruite de «Fundaţiunea Principele Carol», «Casa şcoalelor» şi persoane particulare.

Au fost vizitate toate comunele din partea comitetului central al desp. (Dr. Gh. Preda, direct.; Dr. Horia Petra-Petrescu, secr.; T. Doboiu, casier demisionat, apoi prof. I. Isac; N. Muşoiu, controlor; în comitet: S. Ţeposu, prof., P. Drăghici, senator, Marcovici, colonel, Dim. Comşa, prof., N. Iordan, dir. şc. prim., † Tr. Petraşcu, med., I. Isaicu, prof. — apoi la adun. gen. din Porceşti, 2 Aug. 1924, — pe lângă cei înşiraţi, dnii: S. Ţeposu, v.-preş., în comitet dnii: Gh. Nedoviceanu, dir. de bancă şi Fl. Vasiliu, consilier, jud. de ocol.) În fiecare comună au rostit vorbiri, cu sfaturi de actualitate (împotriva boalelor de tot felul, a alcoolismului, a depresiunii morale, cu sfaturi despre creşterea copiilor, despre cooperative), pe lângă lecturi beletristice şi împărţirea de broşuri şi cărţi folositoare. Oratorii şi conferenţiarii cei mai harnici au fost dnii: Dim. Comşa, Gh. Nedoviceanu, N. Muşoiu, I. Neagoe, etc. (Lista întreagă şi o dare de seamă amănunţită, de 52 de pag., găsesc cei ce se interesează, în «Buletinul 20 al desp. Sibiiu, al «Asociaţiunii», unde se referează pe larg despre comunele vizitate, întrebările puse de conducători, comitetele locale, conferenţele din Sibiiu — pentru intelectuali şi meseriaşi, — seratele muzicale [cu programul specificat!] şi adunarea cercuală, anuală.)

— *Conferenţele pentru intelectuali* s'au bucurat de mare trecere. Au fost două serii. Seria I, 4 Noemvrie 1923: Festivalul I: I. P. Sf. Mitropolit Dr. Nic. Bălan: Sf. Scriptură şi intelectualii noştri. Concert dat de corul şcoalei normale (dir. prof. Tim. Popovici); — 11 Noemvr. Dr. G. Preda: Din problemele originei şi evoluţiei vieţuitoarelor şi, în special, a omului (cu proiecţiuni luminoase); — 18 Noemvr. prof. N. I. Ionescu: Idealismul american; — 21 Noemvr. Maria P. Chiţu: Dante Alighieri şi «Divina Comedia»; — 1 Dec. Aniv. Unirii: Festivalul II: «Cântarea României» cu «Universitatea liberă» — concert. Discurs dl I. G. Duca şi preş. secţ. Sibiiu a «Asoc. gen. a prof. sec.» S. Ţeposu: Cuvântări festive. Concert coral al lic. Gh. Lazăr (dir. prof. N. Oancea); — 4 Dec. I. Dăncilă: Contribuţii la creşterea şi formarea sufletului ostaşului nostru; — 9 Dec. I. Bratu, insp. şef al învăţ.: Experimente din fizica modernă (cu experimente); — 16 Dec. Dr. Horia Petra-Petrescu: Mila şi compătimirea socială în literatură; — 19 Dec. dl senator Drăghici: Reforma calendarului; — 23 Dec. prof. univ. G. Bogdan Duică: Simeon Bărnuţiu; — 30 Dec. prof. I. V Pătrăşcanu:

Faust în literatura universală. — Seria a II-a de conferenţe şi concerte: 27 Ian. 1924 Muzica de cameră I (franceză şi italiană), (concertele aranjate de dl Dr. I. Creţu, dir. de bancă); 3 Febr. Muzica de cameră (germană şi nordică); 10 Febr. Muzica de cameră (cehă, rusă, polonă); — 14 Febr. prof. I. D. Ştefănescu: Din trecutul artistic al Transilvaniei; — 15 Febr. prof. Mumuianu: Sistemul nervos şi funcţiunile sufleteşti; — 17 Febr. Cele mai frumoase tablouri din galeria Brukenthal (cu vederi luminoase); — 2 Martie, prof. Dr. V. Lăzărescu: Creştinismul şi ştiinţele oculte; — 9 Martie, gen. I. Manolescu: Sociologia războiului în cultura generală română; — 16 Martie, Festival Eminescu: conferenţe: Dr. Horia P.-Petrescu despre Eminescu, prof T. Popovici despre Porumbescu. Progr. muz. aranjată de dl prof. T. Popovici în folosul «României June» (Viena); — 23 Martie, Dr. I. Lupaş: Cum a devenit Sibiiul centru bisericesc, politic şi economic al Românilor ardeleni; — 23 Martie, ing. Cristea: Unde mergem?; — 6 Apr. Insp. învăţ. Dr. N. Regman: Spiru Haret, întemeietorul educaţiei naţionale; — 20 Apr. prof. univ. Dr. Iosif Popoviciu: Concepţia în studiul limbei române; — a doua zi de Paşti: vicepreş. camerei, dl. N. Bălănescu: Oameni mari, puţin cunoscuţi la noi (Tagore şi W. Whitman); — 4 Maiu, prof. Teodor Crivetz: Bugetul României 1861—1900; — 22 Iunie, prof. D. Caracostea: Influinţa germană la Eminescu; — 23 Iunie, prof. I. D. Ştefănescu: Arta românească la expoziţia internaţională din Veneţia; — 24 Iunie, prof. I. D. Ştefănescu: «Ce poate învăţă cineva la Paris în trei luni de zile».

Conferenţele pentru meseriaşii din Sibiiu s'au ţinut, în localul Soc. meseriaşilor, următoarele: — 8 Noemvrie 1923; Dr. G. Preda: Muncitorul faţă de problemele societăţii actuale; — 29 Noemvr. Dr. Lazar Popovici, insp. sanitar: Importanţa cunoştinţelor social-higienice pentru sănătatea publică; — 31 Ian. 1924: Dr. Horia Petra-Petrescu: Cum caută oamenii pe Dumnezeu; — 27 Oct. prof. Boicescu: Grigorescu (cu proiecţiuni luminoase).

Prelegeri la sate: In Avrig, Boiţa, Brad, Bungard, Caşolţ, Daia-săs., Hamba, Loamnăş, Mândra, Mohu, Noul-săs., Ocna-Sibiiului, Poplaca, Porceşti, Racoviţa, Răşinari, Râul-Sadului, Roşia-săs., Ruşi, Săcădate, Sebeşul de jos, Sebeşul de sus, Şelimbăr, Slimnic, Şura-mare, Şura-mică, Tălmăcel, Tălmaci, Turnişor, Veştem, Vurpăr. (V. raportul special.)

Ospiciul de alienaţi din Sibiiu ne-a pus la dispoziţie câte o trăsură, câteodată chiar două — pe sate.

Afară de întrunirile «Asociaţiunii» noastre ne-au mai fost aduse la cunoştinţă următoarele conferenţe şi lecturi în agenturile noastre: Boiţa, în 19 Dec., 23 Dec. şi 30 Dec. explicarea

Evangheliilor, de păr. Druhora, mai apoi coruri şi declamaţiuni, conduse de învăţ. locali; — Cisnădie, conf. 27 Apr., de şeful gării, dl Gh. Dumitrescu, despre evoluţia pop. rom.; — 18 Mai, întrunirea învăţătorească, conf. pentru popor de dl învăţ. dirig. din Veştem şi ds. înv. din Şelimbăr; — Loamnăş, repr. teatr. şi cor cu teologii ort. din Sibiiu; — Poplaca, conf. dl înv. Creţu din Răşinari.

Casele culturale, naţionale, etc. In Avrig e plănuită, în cazarma de jandarmi; în Cristian există o sală de cetire; locul pentru casă e expropriat; în Daia săs. e cerut locul; în Mohu au 53,000 lei adunaţi; în Noul săs. au promisiuni de loc; în Ocna Sibiiului au cerut local; în Porceşti au un «Cămin cultural», ridicat din 1922 de locuitorii com. plecaţi în America; în Răşinari plănuiesc — (dela minist. cult. daţi bisericii spre acest scop: 30,000 lei; strânşi în sat 17,000; au început un muzeu local); — în Roşia săs. există un comitet al casei culturale, cu cotizaţii benevole de 50 de lei de pers.; în Rusciori există «Casa culturală Nicolae Iorga»; în Sebeşul de jos a cumpărat banca locală o casă cu 150,000 lei; E plănuită, afară de aceea, o casă culturală; în Sebeşul de sus se adună în sala frumoasă a cooperativei (înf. 1920); acolo şi o sală de lectură; în Slimnic proectată; în Şura mare este din 1922; în Şura mică s'au adunat 2,000 de lei până acum; au loc; în Tălmăcel e proiectată; în Turnişor s'au adunat 20,000 lei; de 2 ani un «cămin cultural», sală p. lectură în şcoală, (capital 2000 lei, cotizaţie 10 lei anual); în Veştem s'au adunat bani (Dl Nedoviceanu a donat 10,000 lei); în Vurpăr au adunat 20,000 lei pentru casa culturală.

Societăţi pentru tinerime sunt în: Cristian (în cadrele bisericii), Guşteriţă (bis.), Noul săsesc (cu jude, subjude, pristav, teta feciorilor = prima instanţă, curatorul = a doua instanţă!), Porceşti (a meseriaşilor), Răşinari (p. fetiţe adulte), Roşia săsească (cu statute din Sibiiu), Sadu (se organizează acum), Sebeşul de jos, Şura mare (cu statute), Tălmăcel (pe cale de a se înf.), Vurpăr (statutele din Sibiiu).

Adunarea cercuală s'a ţinut în Porceşti, de Sf. Ilie (2 August 1924), la care comitetul s'a completat cu următorii dni: Silviu Ţeposu, prof., preşedintele soc. prof. sec. rom. secţia Sibiiu, vicepreş.; Gh. Nedoviceanu, director de bancă şi Fl. Vasiliu, judec. de ocol, consilier, membri în comitet (medicul Dr. Tr. Petraşcu a decedat). Totatunci s'a sfinţit steagul «*Căminului cultural Principele Mihaiu*» şi s'a dat o reprez. teatrală-muzicală reuşită.

Ţinem să mulţumim şi pe această cale dlor conferenţiari, institutelor de bani «Albina», «Banca Românească», Prima ardeleană, apoi «Caselor Naţionale» (gen. Manolescu), dlor P. I. Simian, A. Dr. Măcelaru, dlor Cr. Ştefănescu, I. Petri, Gruia, T. Doboiu pentru sprijinul intelectual şi pecuniar dat despărţ. (O

dare de seamă specificată, în raportul casierului din «E mult de lucru!», bulet. 20).

Mulţumim dlor Timotei Popovici, prof. la şcoala normală «Andreiu Şaguna», pentru sprijinul dat ca dirigent, cu elevii şi elevele şcoalei normale, pe sate şi în Sibiiu; precum şi dlui Nicolae Oancea, profesor, dirigentul corului «Gh. Dima» din Sibiiu — precum şi menţionatelor două instituţii.

Trebue să amintim în acest raport şi apariţia celor 27 de broşuri *buletine* şi *foi volante* ale desp. nostru. Având lipsă de broşuri de propagandă şi «Bibl. pop.» a «Asociaţiunii» apărând numai în 10 broşuri pe an, ne-am gândit că ar fi bine să tipărim pe spesele desp. unele lucrări, vrednice să se răspândească.

Aşa s'au tipărit următoarele: 1. Pentru lumină şi adevăr (apel pentru propaganda culturală); 2. Ce suflu să aibă şezătorile şi convenirile noastre? (analiză); 3. In «casa culturală» (descrierea unei case culturale ideale); 4. «Dacă dai de-un om de-al tău» (îndemnuri pentru îmbrăţişarea meseriilor); 5. Pentru o geografie medicală a Ardealului (chestionar la probleme geografice, etnopsihologice, medicale); 6. Răspânditorii de lumină. Un început bun. (Răsunetul unor conferenţe); 7. Câştiguri monstruoase (contra cămătarilor şi profitorilor de războiu); 8. unui artist-desenator (contra desemnurilor şi foilor obscene); 9. Marele Galeotto (contra bârfelilor din societate); 10. «Liga Bunătăţii» (descrierea ligii franceze de acest nume, cu 100,000 elevi, apărători ai gingăşiei şi bunătăţii); 11. Impotriva boalelor sexuale (analiza piesei «Havariaţii» a lui Brieux, cu sfaturi); 12. Cât de departe am ajuns cu toţii (ţipete de alarmă ale unor oameni de bine, din toate neamurile); 13. Toate plugurile umblă (de vorbă cu ţăranii, arătându-le primejdia nelucrării pământurilor, cu pulverizarea averilor — constatările unor economişti); 14. «Linda Raia», piesă teatrală într'un act, pentru teatrul de dilet. la oraş. (Pledoarie pentru milă şi compătimire socială la cei bogaţi); 15. Cum să aranjem concerte poporale (sfaturi practice); 16. Versuri pe fruntariul casei. (versuri glumeţe şi serioase, ca sfaturi concrete); Cum să creştem pomii (sfaturile unui specialist); 17. Vă place aşa? (contra dansurilor moderne, obscene); 18. la-mă cu tine! (o listă de cărţi vrednice de citit, cu preţuri şi adresele editurilor); 19. Călcâiul lui Achile, piesă în trei acte (contra ziariştilor de şantaj şi a presei de tiraj, imorale); 20. E mult de lucru (darea de seamă pe anul 1923/24); 21. Ce sameni vei culege (Filozoful făr' să ştie), comedie în 5 acte de Sedaine, (contra prejudecăţilor de clasă socială — apoteaza unui comerciant cinstit); 22 Probleme de actualitate, de Dr. Gh. Preda (teme sociale actuale: lipsa de lucru, munca, cointeresarea muncitorilor, etc.); 23. Muncitorul în faţa problemelor sociale de

astăzi (comunism, cointeresare, lupta de clasă etc.) de Dr. Gh. Preda (teme de actualitate, lupta împotriva lor); Nr. 24. Spre o lume mai bună (hotărârile congresului internaţional de politică socială 1924); Nr 25. Glasuri de alarmă, din toate taberele; Nr. 26. O temă medicală de Dr. Gh. Preda; 28. O conferenţă a d şoarei Dr. Vlaicu despre pedagogia experimentală (sfaturi pentru alegerea carierelor).

Pe cărarea aceasta vrem să perseverăm şi să edităm broşuri contra alcoolismului, contra «epitetelor ornante digraţioase» (o boală a timpului!) contra altor boale sociale, cari bântue în ziua de astăzi cu nemiluita. — Singurul inconvenent: tirajul mic (1000 ex. maximum!) Ar trebui să se găsească modalitatea ca broşurile să se editeze în condiţii editoriale mai prielnice.

Altă publicaţie, paralelă, care credem că ar fi bine să pătrundă, o tipărim sub numele de «*Corespondenţa Astrei*»: Nr. 1 s'a trimis la 178 reviste şi ziare româneşti din România. Redacţiile sunt rugate să publice orice articolaş cu sau fără comitiva: «Corespondenţa Astrei Nr. — scrie». Pentru redacţii e tipărită corespondenţa pe o singură pagină, ca să poată fi dată la tipar, direct. In 600 ex. s'a tipărit pe amândouă paginile «Corespondenţei», ca să se poată răspândi între directorii despărţămintelor şi agenturile desp. Sibiiu. Comentarii de actualitate, sfaturi de cărţi bune, lozinci sănătoase, material de răsgândit şi de dat mai departe De am puteà persevera pe cărarea aceasta credem că am întări lozincele sănătoase prin presa noastră, îmbunătăţind atmosfera.

Publicaţiile acestea credem că pot servì ca model şi celorlalte despărţăminte. Am vrea să vedem cât mai mulţi colaboratori înregimentaţi în rândurile noastre, de aceea facem un călduros apel, ca tendinţele acestea ale redactorilor publicaţiilor menţionate mai sus să fie sprijinite de cât mai mulţi mânuitori de peană, iar publicaţiile să fie răspândite, ca să germineze deile sănătoase. Averea despărţământului în 2 August 1924 a fost de Lei 9484·50. Dr. *Gh. Preda*, direct. desp. Sibiiu.

92. Sighet (jud. Maramureş).

Constă din 34 comune, are 35 biblioteci.

Raport despre activitatea desp. în anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. este dl Dr. Vasile Kindriş, advocat.

93. Sighişoara (jud. Târnava-Mare).

Constă din 26 comune, are 38 biblioteci, cu câte 50 vol.

Raport despre activitatea despărţământului pe anul 923/24 nu s'a trimis. Dir. desp. este dl Dr. Toma Cornea, advocat.

94. Şimleu (jud. Sălagiu).

Constă din 36 comune, are 17 agenturi şi 22 biblioteci.

Agenturile au fost înfiinţate de către P. S. Sa dl episcop Dr. Iuliu Hossu, din prilejul vizitaţiunilor canonice în vara anilor 1922 şi 23.

Raport despre activitatea desp. pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. al desp. este dl Dr. Alexandru Aciu, adv, senator.

95. Tăşnad (jud. Sălagiu).

Constă din 40 comune, are 49 agenturi şi 49 biblioteci poporale.

Agenturile au fost înfiinţate de P. S. Sa episcopul Dr. Iuliu Hossu, din prilejul vizitaţiunilor canonice din vara anului 1922/24.

Raport despre activitatea desp. în anul 1923/24 nu s'a trimis. Atât dir. desp. dl Demetriu Coroian, protopop, cât şi harnicul secretar dl Dr. Coriolan Steer, advocat, au decedat.

96. Teaca (jud. Cojocna).

Constă din 23 comune, are 7 agenturi şi 7 biblioteci.

Raport despre activitatea desp. pe anul 1923/24 nu s'a trimis Dir. desp. lipseşte. S'au luat dispoziţii pentru reorganizarea desp.

97. Teiuş (jud. Alba-de-jos).

Constă din 19 comune, are 20 biblioteci.

Raport despre activitatea desp. pe anul 1923/24 nu s'a trimis. Dir. al desp. este dl Petru Suciu, preot în Teiuş.

98. Teregova (jud. Caraş Severin).

Frumoasa dare de seamă despre activitatea noului desp. Teregova o prezentăm din cuvânt în cuvânt, aşa, cum ni-a fost înaintată de zelosul domn director al acestuia:

Despărţământul Teregova s'a constituit la 18 August 1923, prin dividarea în trei, a despărţământului Caransebeş, care s'a dovedit prea mare. Cuprinde în sine zece comune din plasa Teregova şi anume: Teregova, Rusca, Feneş, Armeniş, Timiş-Slatina, Ilova, Sadova nouă, Mehadica, Verendin şi Luncaviţa. Fiind despărţământul nostru din nou înfiinţat, a trebuit mai întâi să evidenţăm — rolul, care l-a avut şi-l are «Asociaţiunea», rol care până acum erà cunoscut numai intelectualilor noştri, pentrucă activitatea Astrei în părţile noastre erà redusă la zero.

Dar am fost înţeleşi!

Prin deplasări în comunele aparţinătoare, în timpul de 11 luni, de când ne-am constituit, am înfiinţat agenturi în toate

comunele aparţinătoare, cu escepţia comunei Sadova nouă şi Ilova, cari fiind micuţe, sunt atăşate deocamdată la agentura din Timiş-Slatina.

Biblioteci avem în fiecare comună, dintre cari 7 sunt donaţia Comitetului Central al Astrei, 3 donaţia dlui deputat Ilie Orzescu, preşedintele Comunităţii de avere, 2 donaţia fundaţiunei Bibicescu din T. Severin, fiecare cu dulap şi 400 cărţi, una a cercului academic al studenţimei bănăţene şi mai nou am primit dela Ministeriu Instrucţiunei publice încă 300 volume, cari sunt distribuite între agenturi. Numărul cărţilor se sporeşte mereu.

Casă de cetire avem în Feneş, — agentura cea mai activă —, în Teregova şi este pe cale a se înjgheba în Timiş-Slatina. Conferenţe s'au ţinut la toate agenturile, pentru popularizarea rostului «Asociaţiunei», cu diferite subiecte din istoria neamului, îndrumări şi poveţe economice. Agentura din Rusca a aranjat o prea frumoasă serbare culturală în ziua a doua a Rosalilor, cu concursul corului «Doina», a iubitului nostru profesor de muzică Paulian din T. Severin, vechiu prietin al bănăţenilor. In colaborare cu Reuniunea economică judeţană, în decursul iernii, s'au ţinut în fiecare comună din cuprinsul despărţământului cursuri teoretice şi practice din pomicultură, — isvorul principal de venit al ţinutului nostru, — atât pentru adulţi, cât şi pentru băieţii de şcoală. Aceste cursuri au avut rezultat rodnic. Am luat iniţiativa pentru înfiinţarea în fiecare comună a «Grădinii unirii» şi în legătură cu asta, serbarea arborilor şi a paserilor. S'au ţinut serbări culturale în cea mai perfectă armonie cu corpul didactic. Pentru fiecare şcoală primară am donat câte o lădiţă cu diferite corpuri geometrice, fazonate din lemn, puse nouă la dispoziţie de direcţiunea fabricei «Mundus şi Borlova-Armeniş», din Caransebeş.

S'au vândut 150 calendare.

Am căutat totdeauna o colaborare armonioasă cu toate societăţile şi reuniunile locale. Impreună cu despărţămintele Orşova, Bozovici şi Caransebeş, am serbat la Orşova, sub conducerea dlui preşedinte al Astrei, ziua de 1 Decemvrie în cadrul unor serbări înălţătoare.

Despărţământul a fost reprezentat la serbările înfrăţirii culturale dela Bucureşti, prin directorul său şi încă 3 delegaţi. Am avut concursul tuturor intelectualilor şi autorităţilor noastre.

Adunarea de constituire s'a ţinut în cadrul unei frumoase serbări şi în legătură cu prima expoziţie de industrie de casă în părţile noastre, expoziţie de vite, aranjată împreună cu autorităţile administrative, fruntaşii comunelor şi cu reuniunea economică judeţană. La succesul părţii culturale a serbării a contribuit mult concursul muzicei militare a Reg. 96 Inf., pusă la

dispoziţia noastră înmod gratuit de Dl colonel Dobriceanu, comandantul regimentului; concertul aranjat de corul şi fanfara din Mehadia, jocul frumos al căluşerilor din Verendin. Ne-a înlesnit munca: ospitalitatea frăţească, sprijinul dat şi dorul de cultură al ţărănimei noastre.

Continuând pe calea începută, nădăjduim că activitatea anului viitor o să fie mai rodnică, trecând acu peste greutăţile începutului, de cari ne-am izbit mereu.

Inginer Petru Fotoc, director.

99. Timişoara (jud. Timiş-Torontal).

Constă din 97 comune: are 2 agenturi şi 15 biblioteci poporale

E încă vie în memoria noastră memorabila adunare generală din 28—29 August 1923 în Timişoara, cu miile de participanţi din toate unghiurile României-Mari şi elanul de însufleţire nedescrisă, cu căre s'a impus obştei acea serbare, ca un adevărat triumf al culturii şi solidarităţii româneşti în această zonă apuseană a sufletului românesc. Din prilejul acestei măreţe adunări generale, trupa Teatrului Naţional din Cluj, sub conducerea dlui Director Z. Bârsan, a jucat, «Scrisoarea pierdută» de Caragiale, iar corurile vestite bănăţeneşti au concertat în faţa unui public de peste 3000 de persoane, stârnind un entuziasm de nedescris. Corurile, cari au luat parte la matineul muzical au fost: «Lira» din Lugoj, Corul din Chiseteu, Belinţ, Cacova, «Reuniunea de cântări» din Reşiţa, corul din Ictar, Ticvanul-mare, Comloşul bănăţean şi «Reuniunea de cântări şi muzică» din Lugoj.

Conferenţe s'au ţinut cu acest prilej de către Dl Dr. Silviu Dragomir, prof. univ. Despre Colonizările străine pe pământul Banatului şi dna Marilina Bocu: Despre impresiile câştigate în marile centre americane (New-York, Washington, Chicago, etc.) cu ocazia expoziţiilor de ţesături naţionale româneşti.

Tot din acest prilej s'a aranjat şi o expoziţie a artiştilor-pictori bănăţeni, Isac, Suhanek, Simonescu, Sipos, Popper şi Ferenczy, iar orfelinatul de răsboi «Principesa Ileana» din Lugoj, de sub conducerea d-nei Ana Vidu, a expus vase lucrate cu multă delicateţă de micii orfani.

In decursul anului 1923/24 s'a serbătorit în despărţământ ziua memorabilă de 1 Dec., ţinându-se conferenţe, concerte şi recitări, iar serbările şcolare de fine de an, date pe regiuni, cu sprijinul efectiv al Dlui General C. Găvănescu, a Dlui Prefect Dr. I. Coste şi a Dlui revizor R. Frateş, membru al comitetului desp. Timişoara. Tot sub egida desp. Timişoara a ţinut la 21 Iunie 1924 Dna Alice Voinescu, dela Universitatea liberă din Bucureşti o conferenţă despre Ce este cultura?

Averea despărţământului este de Lei 20,946·40.

Nou director din vara anului 1924 este dl Dr. Ţiucra, protopop.

Ioan Petrovici, insp. al înv. sec., fost director.

100. Tinca (jud. Bihor).

Constă din 23 comune; are 3 agenturi şi 14 biblioteci.

Raport despre activitatea despărţământului în anul 1923/24 nu s'a trimis.

Director este dl Dr. Aurel Pinţea, advocat.

101. Treiscaune (jud. Treiscaune).

Constă din 42 comune; are 1 agentură şi 1 bibliotecă. Lipsind de timp mai îndelungat directorul, dl Dr. Ioan Popa, prim medic judeţean, a fost rugat să convoace o adunare cercuală şi a întreprinde o acţiune energică pentru întrămarea despărţământului.

Raportul despre reorganizare încă nu ne-a sosit.

102. Turda (jud. Turda-Arieş).

Constă din 36 comune; are 19 biblioteci. Activitatea despărţământului, dela 15 Iunie 1923 până la 15 Iunie 1924, se resumă în următoarele:

1. A ţinut 8 prelegeri poporale în 4 sate şi anume: Petru Suciu în Ghiriş şi Iara: Economia raţională şi Gospodăriile ţărăneşti; Dr. Valer Moldovan în Iara: Unirea naţională; Ioan Mureşan în Sânmihaiu şi Ceanul-Deşert: Alcoolismul şi Plantele de leac; Dr. Vasile Orghizan în Ceanul-Deşert: Virtuţi creştineşti; Gr. Biji în Sânmihaiu: Lipsuri culturale la sate; Teodor Murăşanu în Ghiriş: Program naţional pentru sate.

2. A ţinut un ciclu de 7 şezători culturale pentru meseriaşii din Turda-veche şi 4 şezători culturale pentru meseriaşii şi muncitorii din Turda-nouă. Fiecare şezătoare a avut un program potrivit de declamări, muzică şi cântece. N'au lipsit proiecţiunile luminoase dela nici o şezătoare, la cari şi-a dat concursul profesorul Ilie Marinca. Au conferenţiat: Dr. Aug. Raţiu: Societăţile meseriaşilor; Petru Suciu: Importanţa meseriilor; Dr. Valer Moldovan: Legiferarea meseriilor; Iacob Trif: Industria mare; Teodor Murăşanu: Ioan Creangă; I. Neagoe: «Asociaţiunea»; Dr. V. Orghizan: Munca; Ioan Mureşan: Plantele medicinale; Dr. Ioan Mardan: Întemeierea Principatelor române; Emil Mureşan: Şcoala.

3. A ţinut 3 şezători literare pentru publicul intelectual din Turda. La partea artistică a acestor şezători se menţionează concursul dlui profesor Ioan Curunica cu corul elevilor

de liceu şi al «Societăţii Corale Române», al cărei conducător este.

Au conferenţiat domnii: Petru Suciu: Despre conştiinţa naţională; Dr. Valer Moldovan: Despre constituirea statelor naţionale; Teodor Murăşanu: Despre Lucian Blaga şi literatura noastră de azi; Damian Pop: Despre simţuri (din psyhologie).

Despărţământul dispune de un schiopticon modern şi de o avere în bani de Lei 5000·—.

Petru Suciu, dir. de liceu, director.

103. Vârşeţ (jud. Timiş).

Rupt în două, acest despărţământ, comunele, cari au fost trecute la Iugoslavia se ataşează la alt despărţământ. Numărul membrilor pe viaţă din fostul desp. al Vârşeţului este de 16.

104. Vinţul-de-jos (jud. Alba-de-jos).

Constă din 8 comune, are o bibliotecă poporală în Vinţul-de-jos cu 14 cetitori, mai sunt şi alte 3 biblioteci de copii, didactică şi pentru adulţi (328 vol.). Curs de analfabeţi a ţinut în Tărtăria, Ilie Terchilă cu 24 analfabeţi (70% analfabeţi). Prelegeri au ţinut: în Tărtăria: A. Dura: Cultura pomilor şi viţei de vie. Sav. Cornea: Alcoolismul, V. Vasilca: Cooperaţie; în Inuri: I. Goţia: Duşmanii interni ai neamului, Ana Savu: Buna creştere, Cornelia Goţia: Portul nostru, în Blandiava (Cârna): I. Goţia: Chestia evreiască, Saviton Cornea: Alcoolismul, V. Vasilca: Cooperaţie. Poporul este preocupat aproape numai de chestiunea agrară. *V. Vasilca*, pretor, director.

105. Vinţul de sus (jud. Turda-Arieş).

Constă din 19 comune: are 7 agenturi şi 9 biblioteci poporale, afară de aceste se mai află 1 bibliotecă parohială şi 4 şcolare. Prelegeri poporale au ţinut: în Inoc: Iuliu Căpâlnean: *a*) Folosul cărţii, *b*) Despre Asociaţiune, I. Neagoe: Despre însoţiri şi Casele Naţionale, (500 asc.), Decea: I. Căpâlnean: Creşterea bună şi cum se face ea, I. Neagoe: Despre însoţiri şi Casele Naţionale (500 asc.), Feldioara: I. Căpâlnean: Păcatui sudalmei (500 asc.), Hidiş: I. Căpâlnean: Foloasele cărţii şi Casele Naţionale (1,200 asc.), Vereşmort: I. Căpâlnean: Rostul Caselor Naţionale (450 asc.). Lipsa creşterii bune — cauza relelor din lume (138 femei). Cum se face creşterea bună: prin pildă, învăţătură, supraveghiare şi răsplată (138 femei), A. Nemeş: Creşterea începută în familie o continuă şcoala. Rostul şi folosul şcoalei. Ce-i datorăm şcoalei (80 femei). Dr. Basil Stoica, medic: Ingrijirea copiilor dela zămislire până la înţărcare: sfaturi practice (80 femei). Cârcedea: (S'au anunţat şi s'au prezentat

conferenţiarii, dar preotul neînţelegător al rostului conferenţelor nu a primit pe conferenţiari). Reprezentaţii artistice au ţinut în Vereşmort: Dna Elena Căpâlnean: *a*) Reprezentaţie teatrală şi un tablou viu (700 asc. Lei 1,010 încassâri), *b*) Matineu şi un tablou viu (500 asc. şi Lei 485 încassări), *c*) Matineu şi un tablou viu (600 asc. şi Lei 551 încas.), *d*) Matineu (600 asc. şi Lei 530 încas.), *e*) Serbare festivă cu cântări (elevii), declamări şi o conferenţă, *f*) Arghir Nemeş: Reprezentaţie teatrală (700 asc Lei 801 încas.), *g*) A. Nemeş şi G. Stoica: Reprez. cu cor, declamări şi teatru (650 asc. şi Lei 649 încas.), *h*) A. Nemeş şi G. Stoica: Reprez. teatrală (700 asc. Lei 992 încas.), *i*) A. Nemeş şi I. Todea: Reprez. cu cor şi teatru (400 asc. şi Lei 392 încas.), *l*) A. Nemeş şi I. Todea: Piesa: Dl Notar, de O. Goga (700 asc. şi Lei 894 încas). *m*) Dna E. Căpâlnean. A. Nemeş şi T. Todea,: Matineu: «Prin jertfă la unire» de Alfred Moşoiu, (300 asc. şi Lei 551 încas.), *n*) aceleaşi persoane şi acelaş program, cu aceiaşi ascultători. S'au mai dat serate şi în alte comune, fără a se fi înaintat raport. In Vereşmort se află societate de lectură şi Soc. Sf. Maria. Soc. pentru tinerime se află în toate comunele. Reuniuni: în Feldioara şi Hidiş. Activitatea despărţămintelor este lipsită de rod din cauza alcoolismului ce bântuie teribil la sate: ar trebui să se facă tot posibilul pentru curmarea acestui flagel, aducător de nefericiri.

Iuliu Căpâlnean, preot, director.

106. Vişeu (jud. Maramureş).

Constă din 10 comune.

In adunarea despărţământului Vişeu-Iza ţinută la 2 Dec. 1923, în Vişeul de sus, s'a desfăcut acest despărţământ în două şi anume: în despărţământul Vişeu şi desp. Iza. Din acest prilej dl protopop Emil Bran, dir. desp. Iza, în cuvântul de deschidere al adunării, a făcut comparaţie între starea socială a Românului iobag din Ardeal şi al celui nobil din Maramureş şi a arătat trecutul şi activitatea «Astrei». Dl Pompei Bojor, dir. şcoalei civile, a ţinut o conferenţă: «Despre răspândirea culturii în popor»,

Prelegeri poporale s'au ţinut dela reorganizarea desp., în diferite comune de către domnii: Dr. Szabo, Dr. G. Iuga, Pompeiu Bojor, Căp. Cristescu, Loct. Fetcu, preotul D. Vlad, Dr. Filipciuc şi alţii. P. S. Sa episcopul Dr. I. Hossu, în vizitaţiunea sa canonică, a înfiinţat în fiecare comună o bibliotecă poporală a «Astrei».

Toate sărbătorile naţionale s'au sărbătorit, în mod demn, în cadrele desp. «Astrei».

Dr. *Gavril Juga*, advocat, director.

107. Vişlea (jud. Făgăraş).

Constă din 22 comune, are 22 agenturi. In urma apelului dat de comitetul cercual s'au ţinut prelegeri şi conferenţe de preoţi şi învăţători. In fiecare din cele 22 agenturi este câte o bibliotecă poporală, de toate 22, organizate de comitetul cercual. In timpul iernii bibliotecile au fost folosite. In ţinutul Făgăraşului nu se simte necesitatea cursurilor de analfabeţi, numărul acestora fiind redus. Angustin Şandru, secretarul desp. a ţinut prelegeri despre organizarea economică prin cooperative în: Sărata, Oprea-Cârţişoara, Streza-Cârţişoara şi Drăguş. Producţiuni teatrale-declamatorice s'au ţinut la sărbătorile Naşterii Domnului aproape în fiecare sat. S'a înfiinţat bancă populară în Sărata. Au intrat în cadrele centralei cooperativelor, cooperativele din susnumitele comune, afară de cea din Drăguş. Interes mai mare arată poporul faţă de prelegerile referitoare la nevoile economice. Averea desp.: Lei 500, în numerar şi Lei 2500 valoarea schiopticonului. Viaţa economică e bine desvoltată. Sunt 20 cooperative de consum şi valorizare, iar bănci poporale, însoţiri Raiffeisen şi societăţi pe acţiuni în 21 comune. *Pavel Borzea*, preot, director.

108. Zălau (jud. Sălaj).

Constă din 58 comune; are 16 agenturi şi 16 biblioteci poporale, fiecare cu câte 51 volume, afară de biblioteca din Zălau cu 300 vol. Desp. Buciumi a hotărît la 25 Noemvrie 1923 fuziunea sa cu desp. Zălau, ai cărui conducători au cercetat după aceea toate comunele ce au aparţinut numitului desp. care a fuzionat. Desp. Zălau a înfiinţat o agentură şi o bibliotecă poporală şi în comuna Căţălul-român, aparţinătoare desp. Crasna, care dela 20 Noemvrie 1923 s'a ataşat la desp. Şimleu.

Prelegeri poporale au ţinut: în Ontelec: Dr. Nicodim Cristea, primar în Zălau: «Asociaţiunea» şi lupta ei pentru promovarea culturii româneşti, Nicolae Nistor, subrevizor: Despre şcoală, George Mateşanu, profesor: Despre meserii (200 asc.): Aghireş: Dr. N. Cristea: Despre «Asociaţiune» şi datorinţele noastre pentru desvoltarea culturii la Români, N. Nistor: Despre şcoală şi Şcoala de Duminecă, Gheorghe Dunca, profesor: Despre industrie, meserii şi comerciu la Români (200 asc.); Treznea: Dr. N. Cristea: Despre rolul «Asociaţiunii» în Statul român, N. Nistor: Despre şcoală şi meserii (400 asc.); Unguraş: Dr. N. Cristea: Despre trecutul «Asociaţiunii» şi rolul ei în viitor, N. Nistor: Despre şcoală şi rostul bibliotecilor (150 asc.); Agrij: Dr. N. Cristea: Despre «Asociaţiune» şi datorinţele noastre pentru desvoltarea programului ei, N. Nistor: Despre şcoală şi rostul cărţii în zilele noastre (250 asc.); Ciumărna: N. Nistor: Despre carte şi «Asociaţiune», Gh. Mateşanu: Despre meserii

şi negoţ la Români (200 asc.); Păuşa: N. Nistor: Despre «Asociaţiune» şi rostul cărţii, Gh. Mateşanu: Despre meserii şi negoţ la Români (150 asc.); Bozna: Dr. N. Cristea: Despre «Asociaţiune» şi rostul şcoalei în zilele noastre, Gheorghe Pop, primpretor: Despre meserii şi comerciu (100 asc.); Hereclean: Dr. N. Cristea: Despre importanţa «Asociaţiunii» în zilele noastre, N. Nistor: Despre binefacerile şcoalei (120 asc.); Tigani: Dr. Cristea: Despre rostul «Asociaţiunii» şi modul cum trebue sprijinită de ţăranii noştri, N. Nistor: Despre şcoală şi datoriţele părinţilor faţă de dânsa, Vasile Iuga, pretor: Despre cinste şi omenie (250 asc.); Buciumi: Dr. N. Cristea: Despre însemnătatea caselor naţionale în cultura poporului, Gh. Pop: Despre meserii şi comerciul românesc (500 asc.); Căţălul-românesc: Dr. N Cristea: Despre rostul «Asociaţiunii» în România întregită, N. Nistor: Despre şcoală şi învăţătură, Traian Trufaşu, protopop: Despre aşezămintele naţionale în trecut şi prezent (400 asc.): Gârcei: N. Nistor: Despre şcoală şi meserii, Dr. N. Cristea: Despre «Asociaţiune» şi luptele politice în trecut ca mijloc de trezire a conştiinţei naţionale (150 asc); Badou: Dr. N. Cristea: Despre «Asociaţiune» şi misiunea intelectualilor de azi pentru închegarea societăţii româneşti, N. Nistor: Despre foloasele învăţăturii câştigate în şcoală şi rostul meşteşugarilor români în consolidarea ţării (120 asc.); Bodia: Dr. Victor Supuranu, consilierul oraşului Zălau: Despre alcoolism şi meserii. Dr. Cristea: Despre «Asociaţiune» (200 asc.); Bogdand: Cornel Oţel, preot: Despre cooperaţie, Dr. V. Supuranu: Despre meserii, Ioan Opriş, notar cerc.: Limba şi portul naţional, Dr. N. Cristea: Despre «Astra» şi diferitele ei ramuri de activitate (150 asc.) In comunele: Aghireş, Treznea, Agrij şi Gârcei conferenţiarii au fost însoţiţi de corul Şcoalei normale de băeţi din Zălau, compus din 16 elevi, cari sub conducerea profesoru ui Gheorghe Dunca a executat mai multe cântece naţionale şi monoloage, stârnind pretutindeni entuziasm pentru comorile noastre naţionale.

Continuarea prelegerilor: In Treznea: Dr. Sorin Stoica. med. Bat. 7 Vân. de munte, Zălau: Combaterea boalelor venerice, etiologia, ravagiile, tratamentul şi profilaxia lor (150 asc.); Păuşa: Dr. S. Stoica: Acelaş subiect (50 asc.); Unguraş: Acelaşi conferenţiar: Acelaş subiect (200 asc.); Buciumi: Acelaşi conferenţiar: Boalele venerice şi tuberculoza (1500 asc.); Chieşd: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (250 asc.); Sighetul-Sălajului: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiecf (200 asc.); Curitău: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (150 asc.); Aghireş: Dr. Edmund Murgolies, medic circ., Zălau: Despre sifilis, tuberculoză şi pelagră (130 asc.); Fetindia: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (150 asc.); Panic: Acelaşi conferenţiar: Higiena socială şi boalele venerice (100 asc.): Hereclean: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (150 asc.); Ţigani: Acelâşi conferenţiar:

Despre boalele venerice şi îngrijirea copiilor (200 asc.); Gârcei: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (150 asc.); Cristur: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (200 asc.); Mirsid: Acelaşi conferenţiar: Acelaşi subiect (200 asc.).

Medicii susamintiţi au fost însoţiţi de prim-medicul judeţului Sălaj, veteranul Dr. Pompei Fărcaş, care de asemenea a ţinut să dea diferite sfaturi higienice poporului, care a ascultat cu multă râvnă şi interes toate prelegerile ţinute de dnii medici.

Deplasările conferenţiarilor despărţământului şi ale medicilor s'au făcut cu ajutorul trăsurilor primăriei oraşului Zălau, puse la dispoziţie gratuit de primarul Dr. Nicodim Cristea. În două rânduri a dat trăsurile pentru conferenţiari şi cor: dl Cornel Pop, directorul şcoalei normale de băeţi din Zălau, Parchetul, Garnizoana şi compania de jandarmi din Zălau, pentru ceeace se aduc, şi pe această cală, mulţumiri şefilor acestor autorităţi, în numele culturii româneşti.

Despărţământul a ţinut de toate 53 prelegeri în 31 comune.

Pe lângă prelegerile susamintite s'au ţinut în despărţământul Zălau mai multe prelegeri din partea membrilor corpului didactic, organizaţi în 6 cercuri culturale; anume:

1. Cercul cultural Buciumi.

Bogdana: I. Cucu, dirig. contabil: Despre cărţile funduare, Veturia Bejan, învăţătoare: Doina şi cântecele româneşti, Grigorie Dobocan, înv.: Arăturile de toamnă (ascultători 300): Bodia: Alexandru Bejan, înv.: Iusemnătatea meseriilor, Vasile Stanciu, preot: Însemnătatea învăţăturilor creştineşti (150 ascultători); Restoltul-deşert: Demetriu Ilea, înv. dir.: Despre trecutul glorios şi faptele măreţe ale neamului nostru, Petru Tulbure, înv.: Despre drepturile şi datoriile cetăţeneşti (300 ascultători); Sângeorgiul de Meseş, Vasile Pop, protopop, Despre însemnătatea şcoalei şi folosul învăţăturii; P. Tulbure: Despre apărarea sănătăţii; Al. Bejan, Despre pomărit (350 ascultători); Buciumi, D. Ilea, Despre colinzi şi urările de Crăciun, (500 ascultători); Buciumi, D. Ilea, Despre vitejiile poporului românesc, Veturia Bejan, Despre foloasele paserilor şi arborilor (1000 ascultători).

2. Cercul cultural Treznea.

Bozna, Ioan Câmpeanu, înv. dir., Despre divorţuri, Alexandru Cosuţia, înv., Despre lucrul manual (200 ascultători), Agrij, Al. Coşuţia, Din scăderile noastre, (500 ascultători), Păuşa, Al. Coşuţia, educaţia din casa părintească (150 ascultători), Unguraş, Aug. Romitan, înv., Despre credinţa în Dumnezeu (400 ascultători), Chichişa, Ioan Vescan, înv., Despre foloasele învăţăturii (100 ascultători), Vascapău, I. Câmpeanu, Despre divorţuri (200 ascultători).

3. Cercul cultural Zălau.

Aghireș, Ioan Gozman, înv. dir., Despre originea poporului românesc, Iuliu Căpineanu, înv. Despre portul național (600 ascultători), Tetindia, I. Gozman, Despre îmbrățișarea meseriilor, Ioan Pop, înv., La școală și la plug (100 ascultători), Ortelec, Pompei Folca, profesor, Zălau, Despre bogățiile României întregite, I. Gozman, despre foloasele școalei și rostul cărții la noi (200 ascultători), Zălau Gozman, (La 4 Ianuarie 1924) Despre nașterea lui Hristos, colinzi și urări de Crăciun. Cu acest prilej elevii școalei primare de stat reprezintă piesa, «Irozii» (400 ascultători), I. Gozman (la 6 Februarie 1924), Despre unirea Principatelor. Dè data aceasta corul elevilor, sub conducerea învățătorului Al. Pop, execută mai multe cântece naționale (300 ascultători). Țigani, I. Gozman, Despre originea neamului românesc și importanța locurilor istorice «Porolisum» și «Gurusläu». Acelaș conferențiar. Despre meserii și comerciu (350 ascultători), Zălau, I. Gozman, Despre trecutul neamului românesc și vitejiile g'oriosului nostru Rege Ferdinand I (plantându-se arborele încoronării în curtea școalei). După prelegere se recitează mai multe poezii și se cântă cântece patriotice (250 asc.) Zălau, Al. Pop, Despre folosul arborilor și paserilor, I. Gozman (15 Maiu), Simeon Bărnuțiu și evenimentele din 1848 (250 ascultători).

4. Cercul cultural Mirsid.

Mirsid: I. Costea, înv.: Despre originea neamului românesc, Al. Dobocan, înv.: Despre iubirea școalei și a cărții (200 ascult.); Moigrad (30 Decemvrie 1923): Vasile Cimpoae, înv.: Despre Unirea tuturor Românilor, I. Costea: Despre stârpirea datinilor stricăcioase din viața poporului nostru (150 ascultători).

5. Cercul cultural Samsod.

Chieșd: Gh. Mosu, înv.: Despre cercetarea bisericei (300 ascultători); Samsod: Teodor Teodorescu: Despre războiul pentru întregirea neamului (200 ascultători); Sighetul Silvaniei: I. Covaciu: Despre foloasele învățăturii (250 ascultător).

6. Cercul cultural Bocșa-română.

Bocșa-română: Emil Pocola, subreviz. școl.: Despre refacerea economiei naționale în legătură cu micile gospodării dela sate ale țăranilor noștri (250 ascult.); Curitau: Acelaș confer.: Despre organizarea puterilor sătenilor noștri și întrebuințarea lor (200 asc.). La ambele prelegeri s'au recitat poezii și dialoguri și s'au cântat diferite cântece naționale cu elevii școalei respective.

Cercurile culturale au ținut în total: 42 prelegeri în 27 comune.

Conferenţe şi serate artistice s'au ţinut în Zălau: 1. Gh. Mateşanu, prof.: Despre poezia poporală a judeţului Sălaj (300 ascult.); 2. Dr. N. Cristea: Despre Muzeele din Transilvania şi necesitatea creării unui Muzeu Naţional sau Palat cultural în Zălau (300 asc.) Conferenţa aceasta s'a publicat în rev. «Şcoala Noastră» ce apare în Zălau; 3. Gratian Căpăţă, profesor: Despre Gheorghe Coşbuc (250 ascult.); 4 Pompeiu Tolca, prof.: Monumente importante din viaţa plantelor (250 asc.); 5. Nic. Nistor, rev. şcol., secretarul desp. «Asoc.»: Viaţa şi opera lui V. Alecsandri (300 asc.); 6. Const. Petreanu, Şeful ofic. de plasare din Zălau: Viaţa şi opera lui Eminescu (250 asc.); Cornel Pop, dir. Şcoalei Normale de băeţi din Zălau: Despre trecerea liniei de demarcaţie în anul 1919 şi rolul generalului Moşoiu în războiul pentru întregirea neamului (700 asc.).

Cu ocazia acestor 7 conferenţe aranjate de Casina română şi comitetul desp. Zălau s'au aranjat şi serate artistice, la cari şi-au dat concursul corurile elevilor şi elevelor dela Şcoala Normală de băeţi şi Şcoala medie de fete din Zălau, cântând sub conducerea dirigenţilor de cor Gheorghe Dunca şi Ioan Luca diferite bucăţi naţionale. Ambele şcoale au contribuit la reuşita acestor serate prin declamaţii şi monologe. Directorul şcoalei Normale de băeţi: Cornel Pop şi Directoara şcoalei medie de fete: dna Silvia Dr. Suciu au dat tot concursul pentru reuşita acestor serbări indispensabile în opera de consolidare a neamului şi ţării în acest ţinut îmbibat de străinism. De menţionat este şi concursul dat de orchestra Batal. 7 Vânători de Munte, care sub conducerea Sublocot. Nic. Chivu şi Maestrului Diez a delectat publicul cu frumoase piese naţionale şi clasice. Dintre cele 17 agenturi înfiinţate în cadrele desp. au funcţionat mai intensiv agenturile din Buciumi şi Zălau. La Buciumi poporul se întruneşte în Dumineci şi serbători într'o casă mai încăpătoare din comună, cetind gazete şi cărţi. La Zălau intelectualii români s'au organizat în cadrele unei Casine, adăpostită în 4 camere ale restaurantului «Ridval», având şi o sală mare de conferenţe şi dans. Aici e mult de lucru, conştiinţa naţională fiind adormită în multe părţi ale Sălajului. Averea Casinei este de Lei 44,314. Corul casinei este condus de dirigintele Ioan Muşetescu. La sf. Paşti a cântat în ambele biserici româneşti. Bănci poporale sunt în Zălau şi Unguraş, iar în Buciumi s'a înfiinţat o cooperativă.

Directorul despărţământului, Dr. Nicodim Cristea, a vândut în anul acesta, cu concursul Revizoratului şcolar, al Administraţiei financiare şi a Preturei plasei Zălau, 1000 lozuri de ale loteriei Astrei; iar ca director al desp. Almaş alte 1000 de lozuri; drept aceea insistă la comitetul central să sprijinească din rezultatul bănesc al loteriei înfiinţarea unei Case Naţionale cu

Muzeu în oraşul aflat de pătruns de străinism Zilau. Directorul desp. a vândut în acest an 50 ex. din Calendarul Asociaţiunii şi a făcut 17 abonamente la revista «Transilvania». Tot dânsul a început acţiunea pentru strângerea obiectelor de valoare din jud. Sălaj şi până acum a colectat 100 obiecte pentru Muzeul, care lipseşte în acel judeţ. Dl prof. univ. Tzigara Samurcaş a dăruit în acest scop suma de Lei 5000.

Dr. Nicodim Cristea, primar, director.

109. Zârneşti (jud. Făgăraş).

Constă din 5 comune; are 4 agenturi şi 4 biblioteci poporale. Dintre agenturi, cea din Zârneşti şi Tohanul-vechiu funcţionează, cea din Tohanul-nou şi Poiana-Mărului stagnează. În Zârneşti este şi o bibliotecă a bisericii şi alta a şcoalei, cari nu sunt publice; iar biblioteca şcoalei din Tohanul-vechiu şi Tohanul-nou sunt contopite cu a despărţământului. Analfabeţi aproximativ 30%. Prelegeri poporale: Zârneşti, Dr. P. Nistor, Pregătirea unirii prin înaintaşi (200 asc.), Ilie Piso, Stăpânirea de sine (150 asc.), Dr. P. Nistor, România înaintea conferenţei dela Lausanne şi Moscva (150 asc.); Ilie Piso, Cataractele dela Niagara, isvor de energie (cetire, 150 asc.); Dr. P. Nistor, Sfaturi medicale (100 asc.); Ilie Piso, Cum a învăţat moş Toma carte, de G. Coşbuc (cetire, 100 asc.); Aurel Bănuţ, Despre cultură şi civilizaţie (200 asc.) şi Cartea părintelui Reteveiu (schiţă proprie, 200 asc.); I. Piso, Sfat bun la vreme potrivită, de Ioan Pop-Reteganul (cetire, 60 asc.); I. Piso, Unirea Ardealului (vorbire ocazională, 150 asc.): Ilie Piso, Sfaturi economice (100 asc.); Poiana-Mărului: Dr. P. Nistor, Despre «Asociaţiune» (250 asc.) şi Pregătirea unirii prin înaintaşi (250 asc.); Tohanul-vechiu: Dr. P. Nistor, «Asociaţiunea» ca factor cultural al unirii (500 asc.); Dr. Voicu Niţescu, Foloasele cooperaţiei, Dr. Nicolae Căliman, medic, Braşov, Ravagiile beţiei, Zârneşti: Dr. P. Nistor, Pilda de solidaritate şi jertfă arătată de Tohanul-vechiu la adunarea generală (în legătură cu cercul cultural al învăţătorilor, 150 asc.); Dr. P. Nistor, Desăvârşirea unirii prin cultură (vorbire comemorativă, 100 asc.); Poiana Mărului: Dr. P. Nistor. Şcoala şi menirea ei culturală (în legătură cu Cercul cultural al învăţătorilor, 150 asc.). În urma prelegerilor s'au înfiinţat de mai înainte 3 cooperative şi o bancă poporală, în Zârneşti şi Tohanul-vechiu sală de lectură. Averea desp.: Lei 9067. Reuniuni de femei sânt în Zârneşti şi Tohanul-vechiu: Cooperative în Zârneşti, Poiana-Mărului şi Tohanul-nou; Bancă poporală în Tohanul-vechiu; Banca «Creditul» în Zârneşti; Coruri în Zârneşti şi Tohanul-vechiu; Asociaţia foştilor voluntari (Desp. al Uniunii f. v.).

Dir. desp. a împărţit 200 ex. Călindarul Asociaţiunii în 1923 şi 50 ex. în 1924, cedând rabatul despărţământului. Co-

operativa din Zârneşti a înscris membrii ei în 1923 ca membri ajutători ai «Asociaţiunii», cumpărând Calendarul «Asociaţiunii».

Desp. susţine «Casa de lectură» în Zârneşti, în o sală a şcoalei, unde pe lângă biblioteca de 250 vol. stau la dispoziţia cetitorilor foile Albina, Natura, Neamul românesc pentru popor, Cosinzeana, Transilvania, Libertatea, Lumina satelor, Foaia Poporului, Conştiinţa românească, precum şi alte 3 gazete dăruite de dir. desp. Casa de lectură este cercetată zilnic, toamna, iarna şi primăvara, de câte 20—50 cetitori, iar vara de câte 5—10. Desp. a organizat în 1923 o serată dansantă cu un venit de Lei 5183. Desp. a conlucrat în 1923 şi 1924 cu «Cercul cultural al învăţătorilor», luând parte la adunările lor şi ţinând prelegeri. Asemenea s'a conlucrat cu Soc. foştilor voluntari.

Dr. Pompiliu Nistor, medic, director.

110. Baia-de-Criş (jud. Hunedoara).

Între despărţămintele de nou înfiinţate se numără şi desp. Baia-de-Criş, cu 7 membri pe viaţă şi 20 activi. Dl *Dr. Nicolae Oncu*, dir. desp. a desvoltat, dimpreună cu părintele *Ioan Indrei*, preşedintele agenturii «Asoc.» din Ţebea ş. a. membri ai institutiunii noastre de acolo, o activitate laudabilă pentru restaurarea cimiterului eroilor dela Ţebea şi facerea Casei Naţionale cum şi pentru aranjarea serbărilor Avram Iancu din aceea localitate.

Anexa : II.

Secţiile ştiinţifice-literare

ale „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ (Astra), Sibiiu.

Nr. 2013/1924.

Proces Verbal

luat în şedinţa plenară a secţiilor ştiinţifice-literare, ţinută în Sibiiu, în 14 Iulie, 1924.

Şedinţa I-a.

Preşedinte: **Vasile Goldiş.** Notar: **Dr. Horia Petra-Petrescu.**

1. Membrii prezenţi: din secţia literară-artistică: Dr. Valer Branisce, Gh. Bogdan Duică, Enea Hodoş, Dr. Horia Petra-Petrescu (activi) şi Nicolae Băilă, Nicolae Oancea, (corespondenţi); din secţia istorică-etnografică: Vasile Goldiş, Virgil Şotropa, Nic. Togan, Matei Voileanu (în şedinţa a II-a a mai venit şi dl protopop Dr. Ilie Dăianu); din secţia şcolară: I. F. Negruţiu, Dr. I. Stroia (activi), Dr. I. Bunea, Dr. A. Crăciunescu, Dr. I. Ilcuş, D. Lăpedatu (Sălişte) (corespondeţi); din secţia economică: D. Comşa, I. A. Preda, Romul Simu, Dr. I. Vecerdea; din secţia de ştiinţe sociale: Dr. Lucian Borcia şi P. Drăghici; din secţia medicală Dr. Gh. Preda.

2. Dl preşed. *Vasile Goldiş* deschide şedinţa plenară la ora 10 a. m. în sala de şedinţe a Muzeului, urând «Bun-sosit» tuturora. Pentru întâia oară îi este dat să conducă o şedinţă plenară a secţiunilor. Mai întâi de toate vreă să releve trei momente însemnate: 1. manifestaţiile grandioase de înfrăţire culturală din Bucureşti, Breaza şi Văleni, în 31 Maiu, 1, 2 şi 3 Iunie, a. c. 2. creşterea prestigiului societăţii noastre şi dincolo de hotarele Ardealului şi 3. serbările din prilejul centenarului naşterii lui Avram Iancu, din August, Septemvrie viitor.

Dl preşed. descrie în colori vii manifestările de înfrăţire culturală din Bucureşti şi aduce prinos de recunoştinţă tuturora, cari au contribuit la buna reuşită. La loc de frunte stau M. Sa Regele cu A. Sa Regală Principele moştenitor, apoi societăţile culturale, în frunte cu dnii I. Manolescu dela «Casele Naţionale» N. Iorga dela «Liga Culturală», dna Sabina Cantacuzino dela «Universitatea liberă, etc. etc. Mulţumeşte dlor Dr. Tiberiu Brediceanu pentru aranjarea «Poemului»; dlor Nicolae Oancea,

dirig. şi Dr. I. Stroia, preşed. «Reuniunii de muzică Gh. Dima» pentru reuşita concertelor; dlor Dr. I. Lupaş, Dr. Sextil Puşcariu, pentru conferenţele ţinute, în special «Casei Naţionale» (gen. I. Manolescu), celorlalte instituţii, cari ne-au primit la Bucureşti: «Academia Română», Universitatea, «Universitatea liberă», «Cântarea României», «Soc. ortodoxă a femeilor române», etc. Cere împuternicirea de a aduce mulţumiri şi din şedinţa plenară a secţiilor.

Şedinţa plenară e de acord cu dl preşedinte ca persoanelor şi societăţilor menţionate să li se exprime mulţumiri pentru buna-primire.

3. Dl preşed. descrie mai apoi cum plănueşte *manifestările de pietate* la *mormântul dela Ţebea*, unde zace eroul naţional *Avram Iancu*, apoi la Câmpeni, Vidra, Găina şi Cluj, din acelaş prilej. Descrie grosso modo programul ce va avea să se stabilească în înţelegere cu M. S. Regele care a promis participarea cu întreagă familia regală. Serbarea să fie o serbare naţională a ţării întregi. Comitetul organizător să fie pus sub preşedinţia de onoare a însuş M. S. Regelui. Ca orator festiv crede că ar fi potrivit dl prof. univ. Dr. Silviu Dragomir, care a primit o bursă — la îndemnul dlui prezident, pe lângă dl ministru de externe I. G. Duca, ca să studieze arhivele din Viena şi care a descoperit acte importante necunoscute, referitoare la Avram Iancu (volumul se va tipări din partea «Casei Şcoalelor»). Toate societăţile culturale de seamă din ţară vor fi invitate să participe din partea «Asociaţiunei». Pentru amenajarea casei lui Iancu din Vidra a primit dl prezident asigurarea că cheltuelile se vor acoperi din fondurile «societăţii culturale «I. C. Brătianu» (ca 1.100,000 lei). La Găina urmează să se ridice o troiţă. La Cluj să se ţină o mare revistă militară. La Câmpeni o şedinţă festivă a «Asociaţiunii», urmând ca numai prin Octomvrie să se ţină o adunare generală a «Astrei», în vre-un oraş al nostru (Arad sau Cluj). Începutul serbărilor Avram Iancu să se ţină în Ţebea, unde se va oficia un serviciu divin şi parastas. Hala construită acolo să rămână. Cere autorizaţia secţiilor ca să urmeze pertractările.

Secţiile se declară satisfăcute cu paşii întreprinşi şi dă împuternicire dlui prezident de a urmă mai departe în planul contemplat pentru preaslăvirea lui Avram Iancu.

4. Dl prezident schiţează stadiul în care se află proiectul schimbării de statute. Va trebui ca şi organizarea secţiilor să se schimbe, conform statutelor schimbate. Personal nu este pentru desfiinţarea secţiilor ci pentru o nouă organizare, mai practică, pentru o adaptare la exigenţele timpului.

5. Pentru *verificarea proceselor verbale*, după ce se numește notar dl Dr. H. P. Petrescu, se aleg dnii

Dr. G. Preda și D. Comșa, din Sibiiu.

6. Urmează *cetirea raportului* secretarului literar substitut, Dr. *Horia Petra-Petrescu*, despre activitatea secțiilor și activitatea sa personală în decursul lunilor de când este în oficiu.

Raportul se acludé proceselor verbale.

Dl prof. Bogdan-Duică la cuvântul

și ședința plenară e de aceeași părere ca raportul să se ia la cunoștință, deocamdată, și să se dea spre deliberare punctele propuse de dl secretar secțiilor respective.

7. Mai vorbesc dnii Dr. G. Preda, Val. Branișce, D. Comșa, pledând pentru trecerea la secția științifică a secției tehnice, dacă se dizolvă aceasta (Dr. G. Preda, Bogdan-Duică); pentru o expoziție în Câmpeni la serbările lui Iancu (D. Comșa).

Discuțiile în privința celor două puncte vor urmà în ședința viitoare.

Ședința s'a închis la ora 1 a. m.

D. U. S.

Vasile Goldiș m. p., președinte. **Dr. H. Petra-Petrescu** m. p., secretar.

S'a cetit și verificat:

Dr. George Preda. **D. Comșa.**

Ședința a II-a

ținută în Sibiiu, (Muzeul „Asociațiunii") în 15 Iulie n. 1924.

Președinte: **Vasile Goldiș.** Notar: **Dr. Horia Petra-Petrescu.**

Președintele deschide ședința la ora 10 a. m.

8. Înainte de a trece la ordinea zilei citește următoarele două telegrame: 1. «Blaj. Regret absența. Vă rog să mă scuzați. Dr. Chețianu» și 2. «Brașov. Bolnav. Nu pot veni la ședință. Axente Banciu».

Totodată citește textul celor două telegrame, cări au a se trimite M. S. Regelui și A. S. Regale Principele moștenitor.

Membrii ședinței plenare acceptă forma telegramelor și iau la cunoștință scuzele membrilor Dr. Chețianu, Axente Banciu și Al. Lapedatu și Dr. I. Lupaș, prezentate de dl V. Șotropa.

9. Dl *Virgil Şotropa* (Năsăud), în numele secţiei istorice-etnografice, ca referent, citeşte «Raportul» anexat (Nr. 1207/924), din care reiese: *a*) activitatea membrilor Alex. Lapedatu, Dr. Ioan Lupaş, Vas. Goldiş, Dr. Elie Dăianu, Virgil Şotropa; *b*) recomandarea dlui Silviu Dragomir ca orator festiv la Câmpeni; *c*) încredinţarea dlui T. V. Păcăţianu cu studiarea arhivei corpului XII de armată; *d*) aprobarea planului secr. lit. subst. cu privire la «Almanahul secţiilor Asociaţiunii» («s'ar puteà realizà, întrunindu-se fiecare secţie cel puţin o lună înainte de şedinţa plenară, unde referentul fiecărei secţii ar aveà să facă un raport sintetic asupra evoluţiei şi resultatelor specialităţii de care se ocupă secţia»; *e*) secţia tehnică-industr. să fie reorganizată; *f*) propune înfiinţarea subsecţiei inginerilor silvici (dl Comanici să fie rugat cu planul de organizare); *g*) secţia muncitorilor, deasemenea, să se înfiinţeze; *h*) adun. gen. să se ţină în 1925 la Reghinul săsesc, deoarece se împlinesc atunci tocmai 50 de ani dela moartea baronului Vasile Pop, fostul nostru preşedinte (secţia se va îngriji de un conferenţiar); *i*) membrul V. Şotropa îşi susţine din nou propunerea privitoare la materialul arhivar judeţan, orăşenesc din Ardeal, ameninţat cu peirea şi cere ca comitetul central să înainteze o adresă către ministerul cultelor şi artelor, pentru măsuri urgente de luat.

10. Ca referent al secţiei medicale citeşte raportul alăturat dl *Dr. Gh. Preda.*

«Secţia muncitorilor» ar puteà luà fiinţă. Să se incadreze în noua organizare. Aşà ar fi îndrumaţi în direcţii sănătoase muncitorii agricoli şi industriali. Domnii Dragomir la Câmpeni şi Bogdan-Duică la adun. fest. a secţiilor să fie rugaţi să diserteze. Dicţionarul dlui E. Hodoş e de dorit să apară. Secţia se uneşte la propunerea sect. literare. Între împrejurările actuale publicaţiile «Asociaţiunii» sunt mulţumitoare. Secretarului literar «supra încărcat» i se aduc mulţumiri. Anuarul proiectat să apară. Să se modifice statutele, dupăce s'a convocat şi o şedinţă a secţiilor, cari să delibereze. Desfiinţarea secţiei tehnice nu se poate discutà acum. Arhiva corpului de armată VII să se dea spre studiare (ev. dlui Păcăţianu). — Pentru activitatea sa propune secţia a i se votà suma de 5000 de Lei. — Între membrii corespondenţi ai secţiei medicale propune secţia pe domnii Dr Stoichiţia şi Dr. Cornea din Sibiiu.

11. Dl *Dr. P. Ilcuş*, ca referent al secţiei şcolare, citeşte raportul înaintat din partea secţiei (sosit ulterior (Nr. 1180/924). În raport se specifică planul conceput pentru serbătorirea lui Gh. Lazar şi greutăţile întâmpinate. Se specifică ciclul de conferenţe ţinute de secţie în Cluj, între zilele de 19—31 Maiu şi 7 Iunie a. c., se arată că dl Dr. I. Mateiu şi-a dat dimisia din

postul de referent al secţiei şi că postul este ocupat interimar de dl Dr. P. Roşca. Se cere reorganizarea secţiei, ca să poată lucrà şi de aici înainte.

Secţia crede că: 1. la toamnă să se hotărească despre creiarea unei secţii a muncitorilor; 2. indică pe dl Dragomir ca orator; 3. e pentru înfăptuirea planului secr. lit. subst. cu «Almanahul secţiilor»; 4. să se modifice statutele şi regulamentul secţiilor, de o comisie specială în prealabil, care să vină cu proiectul în plen, la toamnă; 5. atunci să se hotărească dacă e cu cale sau nu desfiinţarea secţiei tehnice şi 6. subsecţia inginerilor silvici poate prea bine să fie luată în secţia tehnică.

12. Dl *Romul Simu*, ca referent al secţiei economice, îşi citeşte raportul (Nr. 1192/924).

1. o secţie nouă a muncitorilor nu o crede necesară; 2. dlui T. V. Păcăţianu să i se încredinţeze studiarea arhivei corp. XII de armată; 3. secţia aderează la «Almanah». Membrii secţiei se obligă să colaboreze, având fiecare a prezentà în cursul unui an câte o lucrare în scris, care să fie, eventual, publicată în numita lucrare colectivă, ori în rev. «Transilvania» sau în «Biblioteca poporală» a «Asociaţiunii»; 4. statutele şi regulamentul să se schimbe; 5. n'are nimic împotriva desfiinţării secţiei tehnice, dacă o pretinde însaş secţia; 6. să se transmită înfiinţarea unei subsecţii a inginerilor-silvici adunării încredinţate cu schimbarea statutelor; 7. după ce secţia a aranjat în 1922 o expoziţie de vite (în Sebeş) şi una industrială (de casă, în Avrig) în 1923, este hotărâtă să aranjeze la toamnă una de poame şi derivatele ei. Propune ca comitetul central să intervină pentru aprobarea şi punerea la dispoziţie a mijloacelor de lipsă pentru expoziţia de poame; 8. Din iniţiativa secţiei s'au ţinut în iarna anului 1923/4 în 4 locuri (Boiţa, colonia de vagabonzi dela Turnu-Roşu, Săcădate şi Sărmaşul Mare) cursuri de împletit răchită. Dovedindu-se cursurile acestea de folositoare, propune secţia ca comitetul central să aprobe şi să pună la dispoziţie sumele necesare pentru alte cursuri similare (ev. şi cursuri de împletit cu papură şi paie); 9. Secţia a pregătit, din încredinţarea comitetului central, o lucrare referitoare la aranjarea cursurilor şi prelegerilor economice plănuite a se face de către «Asociaţiune» cu ajutorul dat din partea Ministerului de agricultură. Lucrarea a fost înaintată Ministerului şi utilizată, de sigur, acolo pentru activitatea Ministerului.

13. Dl *Dr. Val. Branişce* atrage atenţia biroului «Asoc.» asupra ordinaţiunilor din «Mon. of.» Nr. 27, Regulam. 87, April 1924.

Dl R. Simu dă lămuririle necesare: biroul a avut în vedere cererea ministerului şi va lucrà în consecinţă, înaintând tablourile cerute până la 6 Aug.

14. Dl preș. pune la desbatere diferitele puncte ale secțiilor, iar plenul hotărește:

1. Dl *Dr. Silviu Dragomir* este rugat cu unanimitate, să țină conferența festivă la serbarea Avram Iancu;

2. Dl *G. Bogdan-Duică* este rugat, cu unanimitate, să țină conferența festivă la adun. gen. dela toamnă;

15. Luându-se în discuție tipărirea «Almanahului secțiilor Asociațiunii» Dr. Gh. Preda accentuează că Almanahul acesta să aibă un caracter popularizator, de vulgarizare; dl D. Comșa cere să fie variat și ca fiecare membru să fie obligat de a colaborà cu câte un articol pe an; dl G. Bogdan-Duică cere ca în vol. I să se prezinte ceva sistematic, o orientare desăvârșită a condițiilor de existență a poporului românesc (să se refere și la Maramureș și Basarabia); să aibă tendințe practice; Dl Dr. V Bologa pledează pentru editarea Almanahului și apelează la dragostea membrilor diferitelor secțiuni

Ședința, în urma rapoartelor secțiunilor și a desbaterii în plen, aderează la propunerea dlui secr. lit. subst că să se tipărească — deocamdată — un almanah, care să conțină o sinteză a condițiilor de viață ale poporului român. Cu așternerea unui plan amănunțit este încredințat secr lit Mai apoi se vor da circulare, etc. Secr lit să își așternă planul la o adunare a secțiilor, la toamnă

16. În privința studierii arhivei corpului XII de armată, austro-ungar, după ce constată dl G Bogdan Duică faptul că a găsit, frunzărind actele, unele amănunte interesante pentru viața socială

se deleagă secția istorică de a studià arhiva, în prima linie dl Th. V. Păcățianu

17. În ceeace privește înființarea unei *secții a muncitorilor* se amână desbaterea dacă e îndreptățită sau nu o astfel de secție, pentru la toamnă, când se vor reorganizà secțiile.

18. Tot așà

se amână la toamnă hotărârea dacă secția tehnică se va desființà sau nu.

19. Deasemenea

întrebarea dacă e cu cale să se înființeze o subsecției silvică.

20. Luându-se în desbatere propunerea dlui *Elea Hodoș*, privitoare la «*Dicționarul etnografic*»,

Ședința plenară se asociază propunerii secț. literare și roagă comitetul central să afle mijloacele necesare pentru ca opul dlui Hodoș să se tipărească și ea și remunerarea să se poată da. Dl G. Bogdan-Duică, după ce relatează că dl E. Hodoș a renunțat în șed. secției lit. la un eventual câștig din vânzarea cărții (câteva %), propune, și plenul primește, ca autorul să primească și după exemplarele vândute un procent anumit din câștig, după acoperirea cheltuielilor.

21. Venind la desbatere redactarea rev. «*Transilvania*» și a «*Bibliotecii poporale*», după ce dl G. Bogdan-Duică, în numele secției, se declară satisfăcut de felul de redactare

își exprimă și plenul mulțumita sa și cere să se continue redactarea în aceeaș direcție, apelând la colaborare la toți membrii din secții.

22. Secției *economice* i se exprimă mulțumita și se dă împuternicire comisiei financiare de a oferi mijloacele necesare pecuniare pentru ținerea expoziției plănuite.

23. Dl preș. Goldiș este de părere că să se elaboreze *un plan de intensificare a muncii casnice*, larnă, la sate și că planul acesta să fie făcut în legătură cu Ministerul de domenii și de agricultură.

Dl preș. se va interesă mai de aproape de un astfel de plan.

24. Propunerea de a se numi

membri noi Dr. Stoichița și *Dr. Cornea* din Sibiiu, ca membrii corespondenți în secția medicală, este primită. Numiții domni sunt denumiți membrii corespondenți.

25. Dl prof. *D. Comșa* e de părere că ar fi cu cale ca la serbările din Munții Apuseni să se țină și o *expoziție minieră sau de lucru de mână* (școala din Abrud — care are o colecție frumoasă încă de din 'nainte de războiu), ca să arate și Moții strelnicii la ce se pricep. După o discuție, la care ia parte dl preș. și dl Dr. V. Bologa,

se hotărește ca dl D. Comșa să călătorească la fața locului și să refereze mai apoi dacă se poate înjghebă ceva sau nu.

26. Propunerea secţiei literare ca să se institue din *nou postul de administrator* pentru publicaţiile «Asoc.» (expediţie, etc.) se transpune comitetului central spre studiare.

27. Dl Dr. *Borcea* citeşte un raport (Nr. 1206/924) al secţiei *ştiinţelor sociale* (sosit mai târziu) şi un document din partea decanatului facultăţii de drept şi ştiinţe de stat din Cluj. Raportul cere decentralizarea în teritorii mai restrânse şi o activitate a secţiilor ştiinţifice în jurul univers. din Cluj, pretinde modificarea statutelor, etc. Se încinge o discuţie mai lungă, la care iau parte dnii G. Bogdan-Duică, sen. Drăghici, I. A. de Preda, Dr. Gh. Preda, Dr. V. Branisce, Dr. Vecerdea.

Resultatul a fost concluzul următor: «După ce propunerea secţiunii sociale de a numi membri activi trece peste numărul de 15 — este deci o vătămare a dispoziţiilor din regulament — e antiregulamentară, atât propunerea aceasta, cât şi propunerea schimbării sediului, la Cluj, (în legătură cu organizarea viitoare a secţiilor) — amândouă propunerile se amână până la schimbarea statutelor şi a regulamentului. Votul acesta nu este considerat ca o reprobare cu privire la persoanele propuse».

28. Dl preş. aduce la cunoştinţa şed. plen., şi aceasta primeşte, ca *statutele cele nouă* să fie desbătute, după ce au fost studiate de comisia instituită anume şi de comitetul central şi din partea unei şedinţe plenare a secţiunilor la Cluj. Mai apoi se va institui şi o comisie cu misiunea de a schimbă regulamentul conform statutelor schimbate.

Dl Dr. G. Preda aduce propunerea secţiei medicale, ca comisia pentru schimbarea regulamentului secţiunilor ştiinţifice-lit. să se compună din preşedinţii secţiilor sau un delegat al fiecărei secţii; proiectul să fie trimis fiecărui delegat al secţiei; comisia să se întrunească în Cluj. Elaboratul să se aducă la cunoştinţa comitetului central.

Se ia următorul concluz (G. Bogdan Duică): Se constituie o comisie constătătoare din preşedinţii tuturor secţiilor, eventual din delegaţii secţiilor, cu menirea studierii regulamentului secţiilor, cari să propună schimbările în legătură cu statutele schimbate ale «Asociaţiunii». Dl G. Bogdan Duică e încredinţat cu convocarea. Dsa va comunică resultatul comitetului central.

29. Dl profesor *D. Comșa* pledează pentru *anexarea* unor *societăți*, cari au avut o viață înfloritoare, dar acum sunt cuprinse de somnolență, ca d. e. «*Soc. de agricultură*» din Sibiiu.

Se dă consimțământul, în general.

30. Dl preș. își desvoltă unele păreri privitoare la o *descentralizare* în viitorul apropiat, la o împărțire a «Asoc.» după regiuni (nu numai despărțăminte), cu comitete regionale, cu congrese din 3 în 3 ani, în diferite centre ale țării. La desbatere iau parte dnii: Dr. V. Branisce, care accentuiază orgoliul local al diferitelor ținuturi și punctul de vedere just că numai când vom fi rugați să trecem în Muntenia, Moldova, Basarabia, cu despărțămintele noastre; dl Dr. G. Preda, care cere propuneri concrete, ca să putem deliberà asupra înființării de despărțăminte pe unde n'au mai fost.

Ideia cu regiunile este acceptată, în principiu.

31. Dl Dr. Gh. Preda relatează despre pașii întreprinși de o comisie instituită anume, în colaborare cu Sfatul Negustoresc din Sibiiu, pentru *scoaterea bustului lui Gh. Barițiu* în parcul de dinaintea Muzeului. Lucrarea e încredințată dlui Chidu și terminul e fixat cu 20 August. La predarea bustului învită on. comitet central. Vor fi învitați urmașii lui G. Barițiu, Acad. Rom., membrii secțiunilor, etc.

Se ia act.

32. Ca diurne se stabilesc: 200 de lei pe zi, plus banii de drum, clasa a II-a.

Sibiiu, 15 Iulie n. 1924.

V. Goldiș, președinte. **Dr. Horia Petra-Petrescu,** secretar.

S'a cetit și verificat:

Dr. G. Preda. **D. Comșa.**

Anexa III.

Raportul

conferenţiarului-propagandist al „Astrei“ către adunarea generală din Arad (8 şi 9 Noemvrie 1924).

Activitatea mea la «Asociaţiune» am început-o cu ziua de 15 Maiu 1923. Înainte de toate am cercetat arhiva institutiei, partea privitoare la activitatea de conferenţiar, pentru a-mi câştigà orientările necesare la săvârşirea lucrărilor pe cari le aveam de îndeplinit în baza atribuţiunilor, ce mi s'au dat. Am căutat apoi să mă iniţiez şi în afacerile de birou şi în ce priveşte organizaţia societăţii. După multe stăruinţe şi intervenţii mi-a succes a exoperà un permis de liberă circulaţie pe C. F. R., cu binevoitorul concurs al dlui director al Centralei Băncilor Populare din Bucureşti, Titu Axente, şi astfel delăturată fiind şi această greutate, am ajuns în situaţia de a mă puteà deplasà în toate părţile unde cereà trebuinţa.

Dela început mi-am dat seama, că toate stăruinţele dela centrul «Asociaţiunii» numai aşà vor fi încoronate de succes, dacă organele pe cari se bazează activitatea institutiei noastre în provincie, adecă despărţămintele şi agenturile (cercurile culturale), vor fi la înălţime. In urmare am nizuit cu ocazia reorganizării despărţămintelor, la cari am participat, să ajungă la conducerea acestora ca directori şi secretari, bărbaţi însufleţiţi pentru cauzele obşteşti, cu dragoste de muncă desinteresată pentru ridicarea aproapelui şi cu înţelegere superioară pentru problemele culturale economice ale «Asociaţiunii» şi pentru îndatoririle frumoase cu cari este împreunat postul onorific de director sau secretar, în care a fost ridicat prin încrederea obştei. Cei aleşi aproape toţi au răspuns cu vrednicie cinstei ce li s'a făcut şi au desvoltat o activitate deosebit de frumoasă şi folositoare pentru luminarea poporului, coborând în Dumineci şi sărbători la sate, împrăştiind cunoştinţe binefăcătoare şi întărind credinţa într'un ideal prin îndemnuri calde şi sincere.

Cu ocazia reorganizării despărţămintelor şi înfiinţarea cercurilor culturale, precum şi la alte ocazii am ţinut conferenţe, îndeosebi despre «Asociaţiune» şi problemele ei, căutând să atrag atenţiunea şi bunăvoinţa tuturor, pentru a ne da concursul, înscriindu-se de membri, abonând publicaţiile acesteia şi colaborând pentru ajungerea scopurilor ei. Am vorbit apoi despre datorinţele noastre culturale ca români în nouile împrejurări, accentuând necesitatea organizării economice prin înfiinţarea diferitelor societăţi şi cooporative de tot soiul. Nu mai puţin am stăruit întotdeauna pentru câştigarea interesului straturilor largi ale poporului faţă de carte, prin care se poate căpătà adevărata cultură şi înţelegerea superioară a rosturilor vieţii.

Am scos în relief cu toate ocaziunile frumusețea ideală a vieții și superioritatea bunurilor spirituale și a muncii desinteresate, prestată în dragoste în folosul tuturor, fără gândul la răsplată, cum spune așă de frumos poetul Vlahuță: «Sfântă muncă e aceea, ce răsplată 'n ea-și găsește»...

O deosebită atențiune am dat problemei Caselor Naționale. Ca continuare a lucrărilor din anii precedenți, întreprinse de Comitetul central, am luat contact cu organele pentru executarea legii de Reformă Agrară, intervenind ca să se dea teren potrivit în fiecare comună pentru ridicarea Casei Naționale, redactând memorii către Minister, pe cari le-am înaintat personal și cari au avut rezultatul, că s'au luat dispoziții favorabile în această cauză. Am dat îndrumări referitor la luarea în primire și arendarea terenurilor primite pentru Case Naționale, precum și referitor la crearea de fonduri și adunarea mijloacelor trebuincioase pentru zidirea ei și în general am căutat să desvolt un interes cât mai pronunțat în massele poporului nostru pentru rezolvirea norocoasă a acelei probleme vitale pentru prosperarea mișcărilor noastre culturale, ceeace în bună parte a și succes și cu bucurie putem constată, că lumea noastră în toate părțile se ocupă de Casele Naționale. — Am înființat agenturi și biblioteci poporale.

Pentru obținerea unor ajutoare am intervenit — în baza încredințării primite — la diferite Ministere, primind dela dnul Ministru al Instrucțiunii publice, Dr. Anghelescu, — care a arătat o binevoitoare și largă înțelegere pentru trebuințele de propagandă ale «Asociațiunii» — pentru moment — suma de 250,000 Lei. Am intervenit la Comitetul Agrar din București în favorul fundațiunii «Albon» dela Blajova.

Tot în București am luat contact și cu alte instituții, ca: Centrala Caselor Naționale, «Fundația culturală Principele Carol», Casa Școalelor și Muzeul Pedagogic, Ministerul Sănătății, dela cari două din urmă, în baza convorbirilor avute, ni s'au pus în vedere anumite ajutoare, în cărți, tablouri istorice, diapozitive și altele, pentru sprijinirea propagandei noastre culturale-naționale, apoi cu Centralele Băncilor Populare și a Cooperativelor sătești, asistând și la conferențele aranjate de aceste instituții.

Pentruca propaganda noastră economică să poată luà o desvoltare mai îmbucurătoare am redactat către Ministerul Agriculturii un Memoriu. Drept răspuns s'au prezentat la «Asociațiune» dnii inspectori Popa și Nichita dela Ministerul Agriculturii, le-am prezentat din partea Biroului cu ocazia convorbirilor avute în această importantă cauză și un proiect amănunțit pentru aranjarea de cursuri și conferințe economice, durere până în prezent fără rezultatul așteptat.

Având convingerea, că ţara şi neamul nostru numai aşa vor progresà în toate cele bune, dacă între conducători şi popor va fi o legătură strânsă, firească, ca şi în trecut, am cercat să întăresc aceste legături şi să delătur orice divergenţe s'ar fi ivit pe chestia aceasta, atrăgând pe cei interesaţi şi organizaţi aparte, în organizaţia solidă a instituţiei noastre.

Pretutindeni am luat contact cu diferite societăţi culturale, Reuniuni de femei, de meseriaşi, Casine, Societăţi studenţeşti şi altele pentru a puteà muncì în armonie spre un scop comun. Chestia colabării diferitelor societăţi cu «Asociaţiunea» m'a preocupat întotdeauna şi am convingerea, că dela rezolvirea norocoasă a acestei chestiuni, prin crearea unui plan de muncă comun, bazat pe distribuirea potrivită a muncii în raport cu atribuţiile fiecărei societăţi nzuind spre acelaş scop: înaintarea culturală-economică a poporului nostru atârnă în măsură covârşitoare înflorirea neamului, consolidarea şi fericirea patriei.

M'am prezentat în călătoriile mele la diferitele autorităţi bisericeşti, civile şi militare. La forurile administrative am intervenit mai ales în scopul de a se luà dispoziţii, ca toate comunele să se inscrie în şirul membrilor fondatori sau pe viaţă la «Asociaţiune», iar la celelalte autorităţi pentru a exoperà binevoitorul concurs în vederea ajungerii scopurilor instituţiei noastre. — Cu bucurie şi mulţămire constat, că pretutindeni unde m'am prezentat în numele «Astrei» am fost primit cu toată căldura şi atenţiunea, primind asigurări pentru tot concursul. Mă simt dator a mulţămì şi la acest loc tuturor, cari într'un fel sau altul s'au grăbit a-mi venì în ajutor la îndeplinirea misiunei mele. Vechii membri şi conducători ai «Asociaţiunii» din părţile mărginaşe de nord ale ţării tresăriau de bucurie la auzul numelui «Astra», exprimându-şi mulţămirea, că Centrul îşi îndreaptă trimişii săi şi spre acele părţi expuse, unde mai ales este trebuinţă de propagandă culturală-naţională prin prelegeri, conferinţe, răspândirea de cărţi bune, aranjarea de expoziţii, de serbări culturale, întemeierea de organizaţii economice de tot felul, etc. Mari nădejdi se puneau în propaganda culturală prin trupa teatrală «Astra».

Având «Asociaţiunea» în decursul anului curent 1924 fericitul prilej de a merge la Bucureşti pentru a pune bază înfrăţirii culturale cu diferitele Societăţi culturale şi de a aranjà măreţele serbări pentru comemorarea eroului nostru naţional Avram Iancu, din încredinţarea Comitetului central am luat parte la pregătirea acestor serbări culturale-naţionale, atât pentru Bucureşti, cât şi pentru Ţebea şi Vîdra, călătorind şi stăruind în toate părţile cu tot devotamentul pentru reuşita lor.

Mi-am dat silinţa să reprezint «Asociaţia» la toate serbările pentru cari am primit încredinţare. Am luat parte activă la aranjarea expoziţiei de industrie casnică, cu ocazia serbărilor la

Gheorghe Lazăr din Avrig. — După putință am desfăcut lozuri de ale loteriei «Asociațiunii».

In baza hotărârei de a se estinde activitatea «Astrei», în Patria mamă și în celelalte părți ale țării, am înscris cu ocazia trecerii prin București mai mulți membri și aici în capitala țării urmând a se înființă la timp potrivit și un despărțământ.

Acestea ar fi pe scurt, chestiile, de cari m'am ocupat în calitate de conferențiar-propagandist al «Astrei». — Afară de acestea am luat parte și la alte lucrări de ale instituției, la lucruri de birou, de locuințe, primirea și conducerea oaspeților «Asociațiunii» și altele multe, cari nu se pot specifica toate într'un raport general, se pot afla însă toate mai amănunțit în rapoartele speciale, prezentate onoratului comitet central.

Inainte de a încheia țin să observ, că poporul nostru e dornic de învățătură și are însușiri alese pentru cultură, trebue numai să ne apropiem de el cu sinceritate și să-i dăm cunoștințele necesare în mod potrivit și în formă atrăgătoare și astfel îi vom puteà câștigà interesul pentru tot ce-i bun, frumos, nobil și folositor.

Incă o constatare. Știm că noi românii am fost asupriți veacuri dearândul și astfel n'am putut ține pas pretutindeni cu celelalte neamuri. Ajunși acum la libertate va trebuì deci să îndeplinim în timp relativ scurt aceea, ce alte popoare au îndeplinit în decurs de secole. Pentru aceasta se cere o lucrare sistematică, intensivă și conștientă, ca prin ea să luminăm, organizăm și ridicăm poporul nostru la nivelul, ce îl impune rolul său înalt de neam conducător de stat. Această lucrare de înaintare și întărire culturală-economică, care a fost și este și va fi scopul «Astrei», va putea fi săvârșită numai, dacă toți cărturarii noștri, își vor pune mintea și inima în serviciul cauzei, îndeplinind fiecare în cadrele «Asociațiunii», în sfera specialității și ocupațiunii sale, o muncă de propagandă cât mai rodnică. Această muncă o pretinde neamul în aceste vremuri grele de frământări naționale-culturale dela toți fii săi buni, cari doresc a se bucura de stima și recunoștința lui. Munca de propagandă culturală desinteresată astăzi nu mai poate fi un privilegiu pe seama unor muncitori aleși, ci ea este o datorință națională pentru toți.

Condus de ideile și principiile atinse în acest raport am intrat cu dragoste și sinceritate în serviciul «Astrei», având totdeauna în vedere scopul ideal, de-a contribui cât mult la înaintarea, binele și fericirea neamului și prin aceasta la ridicarea vechei noastre «Asociațiuni» la strălucirea ce i se cuvine în România-Mare, pe baza prestațiunilor ei din trecut.

Sibiiu, 20 Octomvrie 1924.

Ioan Neagoe,
conferențiar-propagandist.

Anexa IV.

Nr. 1893—1924.

Onorată adunare generală!

In alăturare ne luăm libertatea a Vă transpune conturile de încheiere ale „Asociațiunii“ pe anul financiar 1923.

Incassările fondului general cu reportul anului anterior a fost de Lei 683,493·83 și anume: taxe de membri fondatori și pe viață Lei 119,168·15, taxe de membri activi (50%) Lei 99,861·95, interese de efecte Lei 54,565·20, interese de cont cor. Lei 14,269·14, abonamente la rev. „Transilvania“ Lei 10,174·75, abonamente la Biblioteca poporală Lei 11,418·25, chirii Lei 43 615·25, Taxe de administrare Lei 14,555·—, din cărți vândute Lei 10,597·80, ajutoare Lei 255,000·—, și anume: Ministerul instrucțiunii, Lei 150,000·—, Ministerul cultelor pentru Muzeu Lei 50,000·—, „Albina“ institut de credit și economii, Sibiiu Lei 50,000·—, și Cercul militar civil din Timișoara Lei 5000·—, reportul din anul trecut Lei 50,000·—, și venite extraordinare Lei 268·34,—. Creștere mai importantă față de anul precedent este la taxele de membri Lei 44,224·20.

Cheltuelile au fost de Lei 681,682·37, și anume revista „Transilvania“ Lei 165,014·74, prelegeri poporale Lei 51,095 85, încălzit Lei 49,046; Spese de cancelarie Lei 45,506·80, biblioteca poporală Lei 29,365·70, secția artistică Lei 26,000·—. Premii și expoziții Lei 18,000·—, reparaturi Lei 17,131·80, emisiuni Lei 10,584·— Luminat Lei 5,296 80, bani de cvartir Lei 3880·—. Impozite Lei 2433·30, secțiile științifice Lei 1661, grădina Lei 691·—, interese de cont curent Lei 7962; spese extraordinare Lei 54,778·26, și salare Lei 193,234·65. Restul de Lei 1811·46 s'a dat fondului general ca dotație pentru anul viitor.

Fondurile și fundațiunile administrate de „Asociațiune“ au crescut în mod normal. Creștere peste normal e la fondul A. Bârseanu de Lei 39,246·05, datorită noilor incassări. In stocul efectelor fondurilor și fundațiunilor s'au făcut următoarele schimbări; s'au scos dela efectele fondului general 12 acții „Luncana“, răscumpărate cu numerar, dela efectele fondurilor și fundațiunilor Lei 29,000·—, scrisuri fonciare „Albina“ sortate și anume Lei

24,000·—, la fundația Olteanu și Lei 5000·—, la fundație Bădila-Moldovanu. La fundațiunea Bozacu s'a rescumpărat în numărar o acție „Murășana" din Reghin în valoare de Lei 50·—.

In decursul anului trecut am primit în administrație și următoarele fonduri nouă. Fondul Dr. Cornel Diaconovich în suma de Lei 9000·—, și fondul Partenie Cosma în suma de Lei 3500·—. La ambele fonduri s'au mai subscris și alte sume, urmând să fie incassate în anul financiar 1924.

În comptul optării de acții am mai optat pe lângă acțiile de mai înainte 100 acți Uzinele Reșița.

Averea administrată de Asociație cu finea anului 1923 se urcă la suma de Lei 1,961,364·78.

Terminând Vă rugăm:

1. Să luați la cunoștință acest raport.

2. Să cenzurați conturile de încheere, Bilanț, Venite și Spese, și aflându-le în ordine să hotărâți descărcarea pe anul de gestiune 1923.

Sibiiu, 31 Decemvrie 1923.

Dr. Octavian Russu, m. p.
vice-prezident.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa IV a)

Bilanț general la

Activa	Lei	b.	Lei	b.
Contul Cassa			2409	70
Realiăți:				
Edificiul Muzeului	70000	—		
„ din strada Şaguna Nr. 6	60000			
„ internatului de fete	50000			
„ din strada Şaguna Nr. 8	30000	—	210000	—
Efecte:				
Efectele fondului general	249210	—		
„ fondurilor şi fundaţiunilor	539210	—		
Optări de acţii	203737	20	992157	20
Depuneri spre fructificare			319637	39
Transport			1524198	28

31 Decemvrie 1923.

Pasiva	Lei	b.	Lei	b.
Fondul general cu donaţia Beloiu şi Pană	303094	93		
Dotaţia anului curent	1811	46	304906	39
Fundaţiunea Dr. Păcurariu-Bianu			311905	67
„ Andrei Bârseanu			106431	05
„ Dr. Grigorie Sândeanu			104777	56
„ Petru Mureşan			89986	15
„ Ioan Albon			64099	96
„ Ioan Petran			63776	64
Fondul de pensii al funcţionarilor			60979	—
„ Ioan Olteanu			60673	44
„ Constantin Brancoveanu			49000	—
„ Nicolae Iorga			47531	40
„ Internatului de fete			40336	68
Fundaţiunea Grig. Filepp			36782	62
„ Ioan şi Ecat. Rusu			34554	60
„ Regele Ferdinand I			30000	—
„ Sidonia Munteanu			28828	96
„ Teodor Sandul			27475	40
„ Ioan Nichita			27867	90
„ Bădilă Moldovan			25083	86
„ Mihail Cogălniceanu			20863	—
„ Nicolae Motora			17075	38
Fondul Vasile Alecsandri			14519	28
„ Adam Buda de Galaţi			13491	70
„ George Barițiu			13206	33
„ Andrei Mureşan			12947	26
„ Avram Iancu			12667	60
„ George Coşbuc			12630	—
„ Simion Bărnuţiu			11911	—
„ George Anca			10929	20
„ George Boieriu			10259	55
„ Vasile Stroiescu			10000	—
„ Nicolae Grigorescu			10000	—
„ Nicolae Bălcescu			10000	—
„ Inocenţiu Micu Clain			10000	—
„ George Lazar			10000	—
„ Ioan Creangă			10000	—
„ Andrei baron Şaguna			10000	—
Transport			1.735,497	58

Activa	Lei	b.	Lei	b.
Transport —			1524198	28
Fundaţiunea Teodor Sandul c. sep. — — —			18367	76
„ Grig. Sândeanu „ — — —			17352	16
„ George Anca — — — — —			4958	80
„ Nicolae Rusu — — — — —			11	33
Contul Albina — — — — — — — — —			134714	70
„ Diverşi debitori — — — — — —			261761	75
Bibliotecile Asociaţiunii (centrală, region. şi săteşti) — — — — — — — — — —				—
Muzeele — — — — — — — — — — —				—
Archiva — — — — — — — — — — —				—
Mobiliar — — — — — — — — — — —				—
Transport —			1961364	78

Pasiva	Lei	b.	Lei	b.
Transport —			1.735,497	58
Fondul Alexandru Odobescu — — — — —			10000	—
„ Timoteiu Cipariu — — — — — —			10000	—
„ Ioan Micu Moldovan — — — —			10000	—
„ Titu Maiorescu — — — — — —			10000	—
„ Aurel Vlaicu — — — — — — —			10000	—
„ Alexandru Ion Cuza — — — — —			10000	—
„ Mihail Eminescu — — — — — —			10000	—
„ Dr. Cornel Diaconovich — — — —			9000	—
„ Grigorie Forro — — — — — — —			8925	01
„ Ioan Suciu — — — — — — — —			8248	76
„ Biblioteca univ. Cluj — — — — —			6088	76
„ Ioan Roman — — — — — — — —			5410	68
„ Ioan Iancu — — — — — — — —			5044	41
„ Nicolae Marinoviciu — — — — —			4593	74
„ foştilor stipendiaţi — — — — —			4097	50
„ Pop Maior — — — — — — — —			4460	84
„ Partenie Cosma — — — — — — —			3500	—
„ Nicolae Densuşianu — — — — —			3276	66
„ despărţ. Timişoara — — — — —			3180	—
„ Nicolae Opincariu — — — — — —			2873	66
„ Teodor Mihali — — — — — — —			2557	63
„ Ioan şi Z. Balomiri — — — — —			2263	51
„ Radu Riureanu — — — — — — —			2075	43
„ Simion Bozacu — — — — — — —			1775	51
„ Ioan Gallianu — — — — — — —			1687	32
„ Dr. Ioan Moga — — — — — — —			1623	17
„ Carmen Sylva — — — — — — —			1500	—
„ Anonimă Dobâca — — — — — —			1410	01
„ Dimitrie Birăuţiu — — — — — —			1146	97
„ cultural al băncilor — — — — —			1043	05
„ E. D. Başota — — — — — — —			878	17
„ internatului Petran — — — — —			695	66
„ Ioan Simu — — — — — — — —			695	53
„ Ana Broşteanu — — — — — — —			650	—
„ Nicolae Petra-Petrescu — — — —			640	—
„ despărţăm. Viştea infer. — — — —			550	—
„ „ Deva — — — — —			531	97
„ Ioan cav. Puşcariu — — — — —			444	61
„ despărţăm. Ceica — — — — — —			501	40
„ Simion Stoica — — — — — — —			289	84
Transport —			1.897,157	38

Activa	Lei	b.	Lei	b.
Transport ...			1961364	78
Total ...			1961364	78

Sibiiu, la 31 Decemvrie 1923.

Dr. V. Bologa m. p.,
controlor.

Examinând acest cont, am constatat că este exact şi în

COMISIA

Sibiiu, la 22 Octomvrie 1924.

Nicolae Togan, m. p. Dr. Ilie Beu, m. p.

Aprobat în şedinţa comitetului

Dr. Octavian Rusu, m. p.
vice-prezident.

Pasiva	Lei	b.	Lei	b.
Transport			1.897,157	
Fondul depozitul Nichita			212	08
„ despărţăm. Jibău			128	17
„ „ Torac			53	49
„ „ Vişău Iza			35	54
„ secţiei medicale			20	—
„ despărţăm. Crasna			7	34
Contul oferte pentru Muzeu			43.473	39
„ Vasile Stoiescu			20.277	39
Total			1961364	78

Ioan Banciu m. p.,
cassier.

consonanţă cu cărţile de contabilitate purtate corect.

DE REVIZUIRE:

Aurel Popescu, m. p. Ioan Vătăşan, m. p.

central ţinută la 23 Octomvrie 1924.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa IV b).

Venite şi spese la

F. M.	CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
103	Contul Salare			193234	65
138	„ Revista „Transilvania“			165014	74
105	„ Spese extraordinare .			54778	26
112	„ Prelegeri poporale .			51095	85
108	„ Încălzit			49046	—
137	„ Spese de cancelarie .			45506	80
104	„ Biblioteca poporală .			29365	70
125	„ Secţia artistică . . .			26000	—
142	„ Premii şi expoziţii . .			18000	—
106	„ Reparaturi			17131	80
124	„ Emisiuni			10584	—
113	„ Luminat			5297	27
109	„ Bani de locuinţă . .			3880	—
114	„ Contribuţie			2433	30
115	„ Secţiile ştiinţifice . .			1661	—
116	„ Grădina			691	—
107	„ Int. de cont-corent . .			7962	—
	Escedent				
1	Fondului general, donaţie . .			1811	46
	Total .			683493	83

Sibiiu, la 31 Decemvrie 1923.

Dr. Vasile Bologa, m. p.
controlor.

Examinând acest cont am constatat, că este exact şi în de contabilitate,

Sibiiu, la 22 Octomvrie 1924.

COMISIUNEA DE

Nicolae Togan, m. p. **Dr. Ilie Beu,** m. p.

Aprobat în şedinţa comitetului

Dr. Octavian Russu, m. p.
vicepreşedinte.

31 Decemvrie 1923.

F. M.	VENITURI	Lei	b.	Lei	b.
117	Contul Ajutoare			255000	—
132	„ Transpuneri din anul trecut			50000	—
134	„ Taxe de membri fundatori şi pe vieaţă .	119168	15		
133	„ Taxe de membri activi	99861	95	219030	10
121	„ Interese de efecte . .	54565	20		
107	„ „ „ cont-crt. .	14269	14	68834	34
138	„ Abonamente la revista „Transilvania“ . . .	10174	75		
104					
99	„ Abon. la „Bibl. Pop.“	11418	25	21593	—
120	„ Cărţi vândute			10597	80
122	„ Chirii			43615	25
123	„ Taxe de administrare			14555	—
	„ Spese şi venite extraordinare			268	34
	Total .			683493	83

Ioan Banciu, m. p.
cassar.

consonanţă cu documentele de cassă şi cu registrele purtate corect.

REVIZUIRE:

Aurel Popescu, m. p. **Ioan Vătăşan,** m. p.

central, ţinută la 23 Octomvrie 1924.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa V.

Nr. 1894.

Onorată adunare generală!

In alăturare ne luăm voie a Vă prezentà proiectul de buget al „Asociaţiunii“ pe anul 1925.

I. Cheltuieli:

1. Biblioteci: întregirea a 4000 biblioteci poporale ale „Asociaţiunii“ cu broşuri folositoare Lei 200,000·—; înfiinţarea a câte unei biblioteci regionale în fiecare sediu de despărţământ, pe lângă stocul de cărţi ce îl mai avem Lei 60,000·—; procurări noui, compactare şi aranjament la biblioteca centrală Lei 100,000·—; în total proiectăm pentru biblioteci Lei 360,000·—.

2. Muzee: pentru amenajarea Muzeului din Vidra, a cimitirului din Ţebea şi a celorlalte Muzee regionale Lei 100,000·—; amenajarea Muzeului central, procurarea de obiecte noui şi conservare Lei 100,000·—; în total pentru Muzee proiectăm Lei 200,000·—.

3. Case Naţionale: întregirea Casei Naţionale din Vidra, amenajarea Casei Naţionale din Turda şi altele, Lei 400,000·—; proiecte de Case Naţionale regionale şi Casa Naţională centrală Lei 100,000·—; în total pentru Case Naţionale proiectăm Lei 500,000·—.

4. Conferenţe şi prelegeri: diurnele conferenţiarilor populari Lei 150,000·—; spesele de drum ale conferenţiarilor, pentru intelectuali Lei 50,000·—; în total proiectăm Lei 200,000·—.

5. Premii: încurajarea agriculturii, comerţului, creşterii de copii, jocuri, porturi, Lei 50,000·—; premierea scrierilor ştiinţifice literare Lei 50,000·—; în total pentru premii proiectăm Lei 100,000·—.

6. Expoziţii: ajutor la aranjarea de expoziţii agricole, porturi, jocuri de copii Lei 75,000·—; spese de aranjare a unei expoziţii Smigelschi la Bucureşti, eventual în combinaţie cu alţi pictori ardeleni Lei 25,000·—; în total pentru expoziţii proiectăm Lei 100,000·—.

7. Cursuri de analfabeţi: ţinerea de cursuri de analfabeţi la sate (în cărţi şi premii), proiectăm Lei 100,000·—.

8. Publicaţii: revista „Transilvania“ şi biblioteca „Astra“ Lei 150,000·—; Biblioteca poporală (Calendar Lei 50,000·—); în total pentru publicaţii proiectăm Lei 200,000·—.

9. Conservarea realităţilor: apă, canalizare şi asigurări Lei 30,000·—; reparaturi Lei 15,000·—; mobiliar Lei 50,000·—; grădină Lei 5,000·—; în total la conservarea realităţilor proiectăm Lei 100,000·—.

10. Spese de administrare: salare Lei 681,240·—; bani de locuinţă Lei 42,400·—; spese de cancelarie Lei 20,000·—; luminat L. 5,000·—; încălzit L. 45,000·—; esmisiuni L. 74,000·—; secţiile ştiinţifice Lei 30,000·—; despărţăminte Lei 240,000·—; în total la spese de administrare proiectăm Lei 1.137,640·—;

11. Cheltuieli extraordinare: aranjamentul arhivei. Plata pe un an de zile a dlui T. Păcăţianu, cât va ţinea selecţionarea şi aranjarea arhivei istorice a „Asociaţiunii“ Lei 72,000·—; tocuri de păstrat arhiva şi alte spese Lei 18,000·—; în total pentru aranjarea arhivei proiectăm Lei 90,000·—.

12. Capitalizare: cheltuieli neprevăzute prevedem suma de Lei 397,360·—; în total cheltuieli Lei 3.485,000·—.

II. Venite:

1. Taxe de membri: Taxele de membri fondatori şi pe viaţă le proiectăm cu suma de Lei 150,000·—; taxele membrilor activi şi ajutători rămân la despărţăminte.

2. Interese: după efectele fondului general Lei 30,000·—, iar la depunerile aceluiaş fond Lei 5,000·—; în total la interese proiectăm Lei 35,000·—.

3. Abonamente: 500 de abonamente la revista „Transilvania“ à Lei 100·—, Lei 50,000·—; Calendarul Lei 10,000·—; în total la abonamente proiectăm Lei 60,000·—.

4. Diverse: La chirii Lei 132,000·—; taxe de administrare L. 8,000·—; în total la diverse proiectăm L. 140,000·—.

5. Ajutoare: cheltuielile administrative Lei 1.200,000·—; Muzee Lei 200,000·—; Biblioteci Lei 400,000·—; Case Naţionale Lei 500,000·—; Cursuri de analfabeţi Lei 100·000·—; Expoziţii Lei 100,000·—; Conferenţe Lei 200,000·—; Premii Lei 100,000·—; Publicaţii Lei 200,000·—; neprevăzute Lei 100,000·—; în total la ajutoare proiectăm Lei 3.100,000·—.

Totalul venitelor Lei 3.485.000·—.

In ce priveşte bugetul fondurilor şi fundaţiunilor administrate de „Asociaţiune“ e făcut după normativul de administrare şi nu e nimic ce ar necesită menţiune specială.

Dr. Octavian Russu, m. p.
viceprezident.

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa V a)

Bugetul „Asociaţiunii"

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Biblioteci:				
a) *Biblioteci poporale.*				
Serii de cărţi pt. 4000 biblioteci	200000	—		
b) *Biblioteci regionale.*				
Serii de cărţi pt. 120 biblioteci	60000	—		
c) *Biblioteca centrală.*				
Procurări noi, compact. şi aranj.	100000	—	360000	—
Muzee:				
a) *Muzee regionale.*				
Sighet, Vidra, Ţebea, etc. . .	100000	—		
b) *Muzeul central.*				
Proc. de obiecte noi şi conserv.	100000	—	200000	—
Case naţionale:				
a) *Case naţionale săteşti.*				
Intreg. la Vidra şi alte ajutoare	400000	—		
b) *Case naţionale regionale.*				
Proiecte şi emisiuni	50000	—		
c) *Casa naţională centrală.*				
Capitalizare	50000	—	500000	—
Conferinţe şi prelegeri:				
a) *Conferinţe poporale.*				
Diurnele conferenţiarilor şi alte	150000	—		
b) *Conferinţe pentru intelectuali.*				
Spese de drum şi diurne . .	50000	—	200000	—
Premii:				
a) *Premii poporale.*				
Pentru încurajarea agricult., comerţ., creşterea de copii	50000	—		
b) *Premii pentru intelectuali.*				
Pentru încurajarea scrierilor literare ştiinţifice	50000	—	100000	—
Expoziţii:				
a) *Expoziţii poporale.*				
Ajutor la aranjarea de expoziţii agricole de copii, etc.	75000	—		
b) *Expoziţii pentru intelectuali.*				
Ajutor la aranjarea de expoziţii de pictură, etc. . . .	25000	—	100000	—
Transport			1460000	—

pe anul 1925.

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Taxe de membri:				
Taxe de membri fondatori şi pe viaţă	150000	—		
Taxe de membri activi rămân la	—	—		
„ „ „ ajut. despărţăminte	—	—	150000	—
Interese:				
Inter. după efectele fond. gen.	30000	—		
„ „ depun. „ „	5000	—	35000	—
Ajutoare:				
Ajutoare pentru muzee . . .	200000	—		
„ „ biblioteci . .	400000	—		
„ „ Case naţionale	500000	—		
„ „ cursuri de analfabeţi	100000	—		
„ „ expoziţii . .	100000	—		
„ „ Conferinţe . .	200000	—		
„ „ publicaţii . .	200000	—		
„ „ premii . . .	100000	—		
„ „ neprevăzute .	100000	—		
„ „ administrative	1200000	—	3100000	—
Diverse:				
Chirii	132000	—		
Taxe de administrare . . .	8000	—	140000	—
Abonamente:				
Abon. la revista „Transilvania“	50000	—		
„ „ Biblioteca poporală .	10000	—	60000	—
Transport			3485000	

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			1460000	—
Cursuri de analfabeţi:				
Ţinerea de cursuri de analfabeţi, cărţi, premii			100000	—
Publicaţii:				
a) *Publicaţii literare.*				
Revista „Transilvania“ şi Bibl. „Astra“	150000	—		
b) *Publicaţii poporale.*				
Biblioteca poporală (Calendar)	50000	—	200000	—
Conservarea realităţilor:				
Apă, canalizare, asigurări, etc.	30000	—		
Reparaturi	15000	—		
Mobiliar	50000	—		
Grădină	5000	—	100000	—
Spese de administrare:				
Salare	681240	—		
Bani de cvartir	42400	—		
Spese de cancel. şi tipărituri	20000	—		
Luminat	5000	—		
Încălzit	45000	—		
Esmisiuni	74000	—		
Secţiile ştiinţifice	30000	—		
Despărţăminte	240000	—	1137640	—
Cheltuieli extraordinare:				
Aranjamentul archivei . . .			90000	—
Capitalizare:				
Fondului general			397360	—
			3485000	
II. Fondaţiunea Dr. Anca.				
Replătire din datorie . . .	205	—		
Taxe de admin. şi alte spese	45	—		
Capitalizare	25	—	275	—
III. Fondaţ. Bădilă-Moldovan.				
Taxe de administrare . . .	200	—		
Capitalizare	35000	—	35200	—
Transport			3520475	—

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3485000	—
			3485000	—
II. Fondațiunea Dr. Anca.				
Interese de efecte	275	—	275	—
III. Fondația Bădilă-Moldovan.				
Interese de efecte	50	—		
„ „ cont-curent . .	750	—		
Chirii	34400	—	35200	—
Transport			3520475	—

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3520475	—
IV. Fondaţiunea Bibl. univ. Cluj. Interese de efecte	300	—	300	—
V. Fondaţiunea Başotă. Interese de efecte	50	—	50	—
VI. Fondaţiunea Boieriu. Interese de efecte	410	—	410	—
VII. Fondaţiunea A. Buda. Interese de efecte	650	—	650	—
VIII. Fondul Densuşianu. Interese de depozit	125	—	125	—
IX. Fondaţiunea Dobâca. Interese de efecte şi depozit	75	—	75	—
X. Fondaţiunea Marinoviciu. Interese de efecte	200	—	200	—
XI. Fondaţiunea Moga. Interese de efecte	100	—	100	—
XII. Fondaţiunea Nichita. Interese de efecte	1500	—	1500	—
XIII. Fondaţiunea Olteanu. Interese de efecte	3000	—	3000	—
XIV. Fond. Păcuraru-Bianu. Interese de efecte şi depuneri	30000	—	30000	—
Transport			3556885	

CHELTUIELI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3520475	—
IV. Fondațiunea Bibl. univ. Cluj.				
Diferite spese	60	—		
Capitalizare	240	—	300	—
V. Fondațiunea Bașotă.				
Taxă de administrare . . .	10	—		
Capitalizare	40	—	50	—
VI. Fondațiunea Boieriu.				
Stipendii și ajutoare	240	—		
Taxă de administrare . . .	90	—		
Capitalizare	80	—	410	—
VII. Fondațiunea A. Buda.				
Ajutor muzeului din Hațeg .	200	—		
Capitalizare	450	—	650	—
VIII. Fondul Densușianu.				
Taxă de administrare . . .	25	—		
Capitalizare	100	—	125	—
IX. Fondațiunea Dobâca.				
Taxă de administrare . . .	15	—		
Capitalizare	60	—	75	—
X. Fondațiunea Marinoviciu.				
Stipendiu și taxă	65	—		
Capitalizare	135	—	200	—
XI. Fondațiunea Moga.				
Stipendiu și taxă	70	—		
Capitalizare	30	—	100	—
XII. Fondațiunea Nichita.				
Ajutor la școale	500	—		
Taxe de administrare . . .	200	—		
Capitalizare	800	—	1500	—
XIII. Fondațiunea Olteanu.				
Ajutor la școale	1000	—		
Taxă de adm. și capitalizare	2000	—	3000	—
XIV. Fond. Păcuraru-Bianu.				
Taxe de adm. și alte spese	4000	—		
Capitalizare	26000	—	30000	—
Transport			3556885	

CHELTUIELI	Lei	b	Lei	b
Transport			3556885	
XV. Fondațiunea I. Petran.				
Stipendii	1000	—		
Taxă de administrare . . .	500			
Capitalizare	1000	—	2500	
XVI. Fondațiunea Roman.				
Stipendii	100			
Taxă de administrare și capitalizare	150	—	250	
XVII. Fondațiunea I. Rusu.				
Stipendii	500	—		
Taxe de administrare și capitalizare	550	—	1050	
XVIII. Fondațiunea T. Sandul.				
Stipendii	700			
Taxe de administrare și replătiri din datorie	700		1400	
Total			3562085	

Sibiiu, în 3 Octomvrie 1924.

Dr. Vasile Bologa, m. p.
controlor. (L. S.)

COMISIUNEA:

Nicolae Togan, m. p. **Dr. Ilie Beu,** m. p.

COMITETUL:

Dr. Octavian Russu, m. p.
vice președinte.

INCASSĂRI	Lei	b.	Lei	b.
Transport			3556885	—
XV. Fondațiunea I. Petran.				
Interese de efecte și depozit	2500	—	2500	—
XVI. Fondațiunea Roman.				
Interese de efecte	250	—	250	—
XVII. Fondațiunea I. Rusu.				
Interese de efecte	1050	—	1050	—
XVIII. Fondațiunea T. Sandul.				
Interese de efecte	1400	—	1400	—
Total			3562085	—

Ioan Banciu, m. p.
casier-contabil.

FINANCIARĂ:

Aurel Popescu, m. p.

CENTRAL:

Romul Simu, m. p.
secretar.

Anexa VI.

Lista burselor şi ajutoarelor date de „Asociaţiune“ pe anul şcolar 1923/24.

1.	*Maria Betea*, elevă în cl. III-a a şcoalei civile de fete a statului, Făgăraş; din fondaţiunea «*Gh. Boeriu*»	Lei	200·—
2.	*Miron Cimoca*, elev în cl. IV-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fondaţiunea «*Ioan şi Zinca Roman*»	„	100·—
3.	*Coriolan Cioban*, elev în cl. VII-a la liceul „Simion Bărnuţiu“, Şimleu; din fondaţiunea «*Ioan şi Ecaterina Rusu*»	„	100·—
4.	*Minerva Muşoiu*, stud. univ. în an. III la Facultatea de filosofie, Cluj; din fond. «*Ioan Petran*»	„	500·—
5.	*Victor Mureşian*, absolvent al Politehnicului, Timişoara; din fondaţiunea «*T. Sandul*» . .	„	350·—
6.	*Vasile Oţel*, elev în cl. III a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fondaţiunea «*Ioan şi Ecaterina Rusu*»	„	100·—
7.	*Popovici Letiţia*, elevă în cl. III-a liceului de fete al statului, Sibiiu, dela „Asociaţiune“ .	„	12,500·—
8.	La 3 eleve ale Liceului de fete al Statului, Sibiiu	„	6,000·—

Anexa VII.

CONSPECTUL SUMAR
AL MEMBRILOR „ASOCIAȚIUNII".

		In total
I.	Membri onorari	17
II.	Membri secțiilor	377
III.	Membri fondatori ai Casei Naționale	87
IV.	Membri din despărțăminte etc.:	

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi cari au achitat	Membri activi în rest. cu taxa	In total
1.	Desp. Abrud Câmpeni	10	28	12	10	60
2.	„ Agnita . . .	1	9	36	66	112
3.	„ Aiud	5	74	1	65	145
4.	„ Alba-Iulia . .	12	22	18	66	118
5.	„ Almaș	4	25	451	227	707
6.	„ Ardud . . .	—	4	17	—	21
7.	„ Baia Mare . .	26	68	61	149	304
8.	„ Bandul de Câmpie	—	7	—	21	28
9.	„ Băsești . . .	4	21	48	79	153
10.	„ Becicherecul-m.	—	1	—	3	4
11.	„ Beclean . . .	1	12	—	52	65
12.	„ Beiuș	2	10	1	40	53
13.	„ Beliu	—	—	—	5	5
14.	„ Biserica-Albă .	3	6	—	4	13
15.	„ Bistrița . . .	16	20	41	18	95
16	„ Blaj	16	51	67	81	215
17.	„ Bocșa	2	9	43	25	79
18.	„ Boroșineu . .	4	18	—	27	49
19.	„ Boroșsebiș . .	1	5	4	17	27
20.	„ Bozovici . . .	1	17	—	—	18
21.	„ Brad	1	59	127	15	202
22.	„ Bran	1	6	—	16	23
23.	„ Brașov . . .	26	55	—	197	278
24.	„ Bucium . . .	—	1	—	—	1

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi cari au achitat	Membri activi în rest cu taxa	În total
25	Desp. Buziaș . . .	3	11	11	10	35
26.	„ Caransebeș . .	21	24	35	44	124
27.	„ Carei-mari . .	—	2	30	—	32
28.	„ Ceica	1	10	23	14	48
29	„ Chioar . . .	16	47	2	130	195
30	„ Cetatea-Albă .	20	20	—	—	40
31.	„ Ciachi Gârbău .	—	56	8	63	127
32.	„ Ciacova . . .	1	1	38	11	52
33.	„ Cincul-mare .	—	1	—	64	65
34.	„ Cluj	24	118	78	108	328
35.	„ Cohalm . . .	3	23	165	71	262
36.	„ Copalnic-Măn. .	11	15	2	70	98
37.	„ Crasna . . .	—	2	—	6	8
38.	„ Dej	18	36	244	135	433
39.	„ Deva	8	36	94	239	377
40.	„ Diciosânmărtin.	3	12	12	68	95
41.	„ Dobra . . .	—	8	3	73	84
42.	„ Făgăraș . . .	13	48	306	114	481
43.	„ Geoagiu . . .	8	36	1	225	270
44.	„ Gherla . . .	4	21	7	60	92
45.	„ Giurgeu . . .	1	10	—	94	105
46.	„ Gurghiu . . .	—	5	58	21	84
47.	„ Hălmagiu . .	6	25	10	2	43
48.	„ Hațeg . . .	2	34	—	22	58
49.	„ Huedin . . .	6	64	70	25	165
50.	„ Hunedoara . .	10	27	102	272	411
51.	„ Jara de jos . .	2	8	19	22	51
52.	„ Ibașfalău . .	19	19	5	33	76
53.	„ Ileada-Mare . .	—	—	2	20	22
54.	„ Ilia-Murășană .	—	1	2	20	23
55.	„ Iza	—	—	19	22	41
56.	„ Jibou	3	5	63	40	111
57.	„ Jiu	13	23	52	54	142
58.	„ Lăpușul-Ungur.	3	9	35	77	124
59.	„ Lipova . . .	7	18	14	11	50
60.	„ Lugoj	9	14	5	21	49
61.	„ Mărghita . . .	2	11	—	12	25

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi cari au achitat	Membri activi în rest. cu taxa	În total
62.	Desp. Matei Basarab .	—	—	70	—	70
63.	„ Mediaș . . .	20	30	43	144	237
64.	„ Mercurea . .	5	18	39	59	121
65.	„ Mercurea-Ciuc	2	19	—	29	50
66.	„ Mociu. . . .	2	9	23	69	103
67.	„ Moldova Nouă	—	8	—	—	8
68.	„ Murăș-Ludoș .	5	13	38	174	230
69.	„ Murăș-Oșorheiu	19	28	4	87	138
70.	„ Murăș-Uioara .	—	18	—	5	23
71.	„ Năsăud . . .	21	82	8	76	187
72.	„ Nocrich . . .	5	15	38	66	124
73	„ Oradea-Mare .	31	51	37	82	201
74.	„ Orăștie. . . .	23	58	12	33	126
75.	„ Oravița . . .	—	11	84	32	127
76.	„ Ormeniș . . .	—	6	—	—	6
77.	„ Orșova . . .	5	63	216	—	284
78.	„ Panciova . .	1	9	—	16	26
79.	„ Râșnov . . .	—	2	2	48	52
80.	„ Reghin . . .	2	21	214	11	248
81.	„ Săcele . . .	—	2	2	57	61
82.	„ Sălciua . . .	—	28	34	69	131
83.	„ Săliște	7	33	40	130	210
84.	„ Salonta-Mare .	3	4	—	10	17
85.	„ Sânnicolaul-m. .	5	26	137	7	176
86.	„ Sărmașul-mare.	1	2	47	15	65
87.	„ Satu-mare . .	5	17	9	81	112
88.	„ Sebeșul-săsesc .	4	39	113	158	314
89.	„ Seini	2	4	1	8	15
90.	„ Șercaia . . .	2	20	—	59	81
91.	„ Sibiiu	67	159	110	258	594
92.	„ Sighet . . .	3	16	1	43	63
93.	„ Sighișoara . .	2	2	12	16	32
94.	„ Șimleu . . .	1	11	—	93	105
95.	„ Tășnad . . .	1	14	—	56	71
96.	„ Teaca	3	11	11	37	62
97.	„ Teiuș	3	1	14	17	35
98.	„ Teregova . .	3	7	138	—	148

	Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi cari au achitat	Membri activi în rest cu taxa	În total
99. Desp. Timișoara . .	21	133	437	23	614
100. „ Tinca . . .	—	11	1	38	50
101. „ Treiscaune .	4	33	2	241	280
102. „ Turda . . .	2	38	—	95	135
103. „ Vârșeț . . .	1	17	2	13	33
104. „ Vințul de jos .	2	28	54	58	142
105 „ Vințul de sus	—	1	—	7	8
106. „ Vișeu	—	4	1	16	21
107. „ Vișlea . . .	4	44	—	255	303
108. „ Zălău . . .	5	28	395	—	428
109. „ Zârnești . .	6	38	39	48	131
110. „ Baia de Criș .	—	7	20	—	27
111. „ Afară de desp.	75	103	154	289	621
Total . .	747	2671	5044	6585	15528
V. Membri ajutători					1640
				Total . .	17167

Anexa VIII.

CONSEMNAREA

membrilor decedaţi ai „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ în anul de gestiune 1923/24.

I. Membri de onoare.

1. Bibicescu, I. G., Dir. al Băncii Naţionale, Bucureşti.
2. Cosma Parteniu, Dir. i. r. la banca „Albina“, membru în comitetul central şi preşedinte al secţiei economice a „Asociaţiunii“, Sibiiu.

II. Membri fondatori

1. Herbay Silviu, general, Bucureşti.
2. Ivaşco Ioan, prepozit al capitlului catedral al episcopiei gr.-cat. Gherla.
3. Marcu, Dr. Isidor, prepozit capitular, Blaj.
4. Necşa Baziliu, paroh gr.-ort., Apoldul de sus
5. Opreàn, Dr. Nestor, advocat, Sânnicolaul-mare.
6. Petraşcu, Dr. Traian, medic, Sibiiu.
7. Pop Mateiu, Simion, prepozit capitular şi prelat papal, Blaj.
8. Popovici, Constantin A., mare proprietar, căpitan în r., Braşov.
9. Steer, Dr. Coriolan, advocat, secretar al desp. Tăşnad.

III. Membri pe viaţă.

1. Coroian Demetriu, protopop, dir. desp. Tăşnad.
2. Cristolovean Romulus, dir. şcoalei primare, Răşnov.
3. Fabian, Dr Petru, canonic gr. cat., Gherla.
4. Gamber Nicolae, Lt. Colonel, Timişoara.
5. Morcan, Dr. Traian, advocat, Câmpeni.
6. Seni Ignat, institutor pensionar, Năsăud.
7. Trăilă Ilie, advocat, fost dir. de desp., Orăştie.
8. Hangu, profesor, Braşov.

IV. Membri activi.

1. Nestor Silvestru, dir. şcoalei civ., membru al secţiei şcol. Blaj.
2. Pop Iulian, fost primar al oraşului Cluj.
3. Puşcariu Iosif, advocat, Braşov.
4. Simtion Petru, librar, Sibiiu.

O idee bună.

D nul **I. Simionescu,** profesor universitar în Iași, scrie în ziarul „Viitorul" Nr. 4342 din 4 Septemvrie 1922, între altele, și aceste frumoase cuvinte:

„In Anglia se obișnuește a se serbà amintirea morților căzuți în războiu prin câteva clipe de nemișcare. In ziua aniversării, la anumit ceas, câteva minute încetează orice activitate. Oamenii se opresc din mers, unde i-au prins clipa. E o pauză de reculegere în forfota vieții, e rugăciunea mută a fiecăruia pentru sufletele celor dispăruți. Chiar și indicațiunile ce ar însemnà o grevă generală se obișnuește acum a se arătà prin încetarea lucrului pentru câteva momente. Să facem cu toții un gest analog, ca semn al solidarității etnice. Gândul tuturora, numai într'o singură zi să fie a sacrificà chiar din nevoile curente cei 20 Lei pentru cumpărarea unui bilet al „Asociațiunii" din Sibiiu. Ca din pământ ar răsărì Muzeul lui Avram Iancu, mărețul monument de pe Câmpia Libertății, acel de lângă Turda ca și Casele Naționale din centrele înstrăinate. Nu numai că am căpătà încredere în noi, dar am stârnì și fiorii îngrijorării în acei care se bizuesc mult în reușita uneltirilor lor ascunse, pe lipsa noastră de solidaritate ca și pe nesocotirea însemnătății, pentru viitorul nostru, a împrejurărilor prin care trăim ca niște orbi".

Sunt încă 2 trageri, la care se împart câștiguri în suma de

3.000,000 (trei milioane) Lei.

Sunt:	1	câștiguri	de	câte	100,000 Lei
„	6	„	„	„	50,000 „
„	12	„	„	„	25,000 „
„	30	„	„	„	10,000 „
„	60	„	„	„	5 000 „
„	400	„	„	„	1,000 „

A treia tragere e la 31 Martie 1924. Tot al cincilea număr câștigă! Grăbiți și cumpărați!

Cercați-vă norocul vostru și al copiilor voștri!
„ASOCIAȚIUNEA" Sibiiu, strada Șaguna Nr. 6.